

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
623

5 69 ΠΔ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Σ. ΓΚΙΝΟΠΟΥΛΛΟΥ Δ. Φ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΣΥΝΓΕΤΑΓΜΕΝΗ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΕΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓ. ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
(1^Η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1913)
ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΝ ΔΙΑΙΡΕΣΙΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ
ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

30 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 30

1915

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

002
ΥΠΣ
ΕΤΘΑ
623

Κατεχωρίσθη εν τῷ βιβλίῳ δωρεῶν
αὐτ. ἀριθ. 417 τοῦ 1917

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ

Τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον ιδρύθη κατὰ τὸ ἔτος 1830, διὰ τοῦ ἐν Λονδίῳ συνταχθέντος πρωτοκόλλου τῶν τριῶν προστατίδων Δυνάμεων, Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσίας· ιδρύθη δὲ μετὰ μακροῦς καὶ ἡρωϊκοῦς καὶ μυριοπέκτους ἀγῶνας — ἀγῶνας κατὰ τοὺς ὁποίους ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐπέστησαν μεγάλας θυσίας — θυσίας αἵματος καὶ χρήματος, ἀγῶνας κατὰ τοὺς ὁποίους ἀπέδειξαν εἰς τοὺς πολιτισμένους λαοὺς τῆς Εὐρώπης, ὅχι μόνον ὅτι ἦσαν ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν κατορθωμάτων των ἔδειξαν ὅτι ἦσαν οἱ γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων — τῶν νικητῶν τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῆς Σαλαμῖνος! ... Ἄλλ' ἀτυχῶς μικρὸν μόνον μέρος τῆς Ἑλλάδος ἠτύχησε τότε νὰ ἀπολαύσῃ τῶν ἀγαθῶν τῆς ἐλευθερίας, ἐνῶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐθυσίασαν εἰς τὸν βωμὸν αὐτῆς ὅ,τι εἶχον πολύτιμον ἢ ὅ,τι ἠδύνατο ... Διότι τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν κράτος περιέλαβε μόνον τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τὴν Πελοπόννησον, τὴν Εὐβοίαν, τὰς βορείους Σποράδας καὶ τὰς Κυκλάδας νήσους. Αἱ δὲ ἄλλαι Ἑλληνικαὶ χῶραι καὶ νῆσοι κατεδικάσθησαν ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν καὶ πάλιν νὰ πέσωσιν ὑπὸ τὸν σκληρὸν καὶ ἀγριὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων! ...

Καὶ δὲν ἦσαν μόνον στενὰ τὰ ὅρια τοῦ πρῶτου Ἑλληνικοῦ κράτους· ἀλλὰ καὶ ὁ προηγηθεὶς μακρὸς καὶ ἐξολοθρευτικὸς ἀγὼν κατὰ τοῦ ἰσχυροτάτου τότε Κυριάρχου — τῆς Ὄθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, εἶχε σπείρει τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν ἐρήμωσιν εἰς τὴν ἀτυχῆ χῶραν καὶ εἶχε μεταβάλλει αὐτὴν εἰς τέφραν καὶ ἐρείπια, ἐν ᾧ συγχρόνως πτωχεία καὶ ἀναρχία σκληρῶς τὴν ἐμάστιζεν ... Τοιαυτὴ ἦτο ἡ κατάστασις, εἰς ἣν εὗρε τὴν Ἑλλάδα ὁ πρῶτος Ἕλλην Κυβερνήτης **Ἰωάννης Κωποδίστριας**, ὅστις ἐξελέγη ὑπὸ τῆς ἐν Τροιζίνι Δ' ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἵνα διοικήσῃ αὐτήν. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι εἰεργάσθη μετὰ πολλῆς δραστηριότητος, συνέσεως καὶ

ζήλον πατριωτικῶν ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ νὰ θεραπεύσῃ τὰ κακὰ μακροῦ πολέμου καὶ κάμῃ πᾶν ὅ,τι θὰ συνετέλει εἰς τὴν ὀλικήν, ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀναδιοργάνωσιν τοῦ ἀρτισυστάτου

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

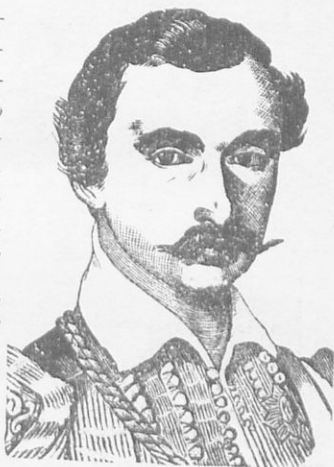
κράτους· ἀλλ' ἀτυχῶς ἐνῶ ὁ ἀγαθὸς Κυβερνήτης εἰργάζετο πρὸς ἀνόρθωσιν τοῦ ἔθνους, ὁ αἰμοχαρὴς Ἰβραήμ ἐξηκολούθει ἀκόμη νὰ καταστρέφῃ καὶ νὰ διαρπάξῃ τὴν Πελοπόννησον· τότε δὲ κατ' ἀπόφασιν τῶν τριῶν Προστατίδων Δυνάμεων ἀπεστάλη Γαλλικὸς στρατὸς ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μαϊζῶνα, ὁ ὁποῖος κατώρθωσε νὰ ἐκδιώξῃ αὐτὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Καποδίστριας ἀπαλλαγὴς τότε τοῦ αἰμοβόρου Αἰγυπτίου, ἐπεδόθη μετὰ μεγαλυτέρας δραστηριότητος εἰς τὸ ἀνορθωτικὸν του ἔργον. Ἀλλ' ἀτυχῶς ἡ αὐστηρὰ αὐτοῦ διοίκησις ἀφ' ἐνὸς καὶ ἡ ἰσότης, τὴν ὁποίαν καθέτερωσεν ἀπέναντι τῶν νόμων διὰ πάντας τοὺς Ἕλληνας ἀφ' ἑτέρου, ἐκί-

νησε τὴν ὀργὴν καὶ τὸ μῖσος πολλῶν ἐξεχόντων Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἔνεκα τῶν ὑπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας παρέσχον πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, εἶχον τὴν ἀξίωσιν νὰ ἀπολαμβάνωσιν ἰδιαιτέρων τιμῶν προνομίων. Τότε ὁ Καποδίστριας ἠναγκάσθη νὰ τιμωρήσῃ μερικὸν ἐξ αὐτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ αὐτὸν τὸν Πετρόμπετην· ἀλλ' ἔνεκα τούτου ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος Μαυρομιχάλης καὶ ὁ υἱὸς του Γεώργιος ἐδολοφόνησαν τὸν Καποδίστριαν ἐν Ναυπλίῳ τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1831, κατ' ἣν στιγμὴν εἰσῆρχετο εἰς τὸν ἐκεῖ ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος.

Ὁ θάνατος τοῦ Καποδιστριαίου ὑπῆρξε μεγίστη ὄσφυρα διὰ τὴν Ἑλλάδα· διότι μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ φοβερὰ ἀταξία καὶ ἀναρχία ἐπῆλθεν ἐν Ἑλλάδι. Τότε αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις σπεύδουσαι νὰ τακτοποιήσωσι τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, πρὶν ἢ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος καὶ ἡ ἀναρχία καταστρέψῃ αὐτήν, ἀνεκήρυξαν τὴν Ἑλλάδα βασιλείον ἐλευθέρου καὶ προσέφερον τὸ στέμμα εἰς τὸν δευτερότοκον υἱὸν τοῦ φιλέλληρος βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου **᾽Οθωνα**. Εἰς τὸν Λουδοβίκον δὲ χαριζόμεναι τότε αἱ Δυνάμεις ἐπεξέτειναν τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος πρὸς βορρᾶν μέχρι τοῦ Ἀμβρα-Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κικοῦ καὶ τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου. Τῇ 25 Ἰανουαρίου 1833 ὁ βασιλεὺς Ὀθων ἀπεβιβάσθη εἰς Ναύπλιον, τὴν πρώτην Ἑλληνικὴν πρωτεύουσαν, ἔνθα ὁ λαὸς τὸν ἐπεδέχθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ, μὲ δάκρυα χαρῆς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς...

Ὁ Ὀθων ἦτο ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἠγάπησε θεομῶς τὴν Ἑλλάδα· τὴν ἠγάπησεν ὡς ἰδίαν του Πατρίδα. Ἡ πρόδοξός της καὶ ἡ εὐημερία της ἦτο τὸ ὄνειρόν του. Ἐπροστίατευσεν τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα· ἐν ἔτει δὲ 1835 μετέφερε τὴν ἔδραν τοῦ βασιλείου εἰς τὰς Ἀθήνας, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1837 ἵδρυσεν τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπέβλινε πρὸς τὴν μοναρχίαν, ὁ λαὸς ἐξεγερθεὶς ἐξηνάγκασεν αὐτὸν νὰ παραχωρήσῃ φιλελεύθερον **Σύνταγμα**, τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1843.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΘΩΝ

Ἀλλὰ καὶ ἡ παραχώρησις αὕτη δὲν μετέβαλε τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων· διότι τὸν βασιλέα ἀντεπολιτεύοντο οἱ ἐπισημότεροι τῶν τότε πολιτικῶν. Ἐνεκα τοῦτου μετὰ τινα ἔτη ἐξευρόθη ἐπανάστασις, τῆς ὁποίας ἀποτέλεσμα ἦτο ἡ ἐκθρόνισις τοῦ Ὀθωνος, γενομένη τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1862.

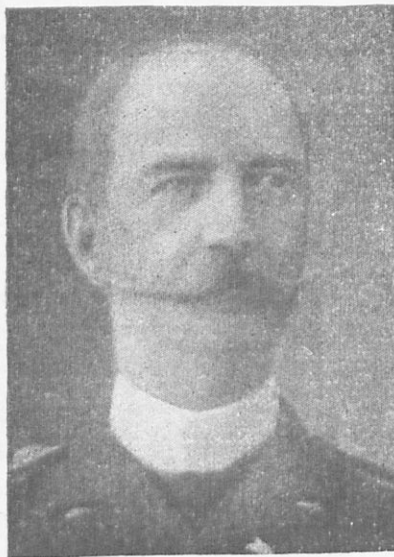
Μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ Ὀθωνος ἡ ἐν Ἀθήναις συνελθοῦσα Ζ'. Ἐθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων ἐξέλεξε, κατὰ τὴν 18 Μαρτίου 1863, βασιλέα τῆς Ἑλλάδος τὸν δευτερότοκον υἱὸν τοῦ κατόπιν βασιλέως τῆς Δανίας Χριστιανοῦ **Γεώργιον** τὸ Α'. Ὁ ἀείμνηστος βασιλεὺς ἡμῶν κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τῇ 18 Ὀκτωβρίου τοῦ 1863, ὅποτε καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους. Τότε δὲ ἡ Ἀγγλία εἰς ἀὐτὸν χοριζομένη παρεχώρησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς ὑπ' αὐτῆς κατεχομένης Ἰονίους νήσους. Μετὰ τινα ἔτη ὁ Γεώργιος ἐνυμφεύθη τὴν μεγάλην δούκισσαν τῆς Ρωσσίας Ὀλγαν καὶ τὴν 22 Ἰουλίου 1868 ἐγεννήθη ὁ Διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου **Κωνσταντῖνος**, ἡ γέννησις τοῦ ὁποίου ἐχαιροεῖσθη μετὰ χαρῆς καὶ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων!

Κατὰ τὸ ἔτος 1881 παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα κατ' ἀπόφασιν τῶν Μεγάλων Ἀννάμεων ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ Θεσσαλία καὶ μία μικρὰ λωρὶς τῆς Ἠπείρου, ὁ νομὸς Ἄρτης.

Τρία δ' ἔτη βραδύτερον ἐκδόθη ἡ **Ἐκπαιδευτικὴ Πολιτεία**, ἡ ὁποία ἐψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το ἴσθητόυτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτείας...

σταντίνος ένυμφεύθη τήν πριγκίπισσαν **Σοφίαν**, ἀδελφήν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου τοῦ Β'.

Μακρὰ ὑπῆρξεν ἡ βασιλεία Γεωργίου τοῦ Α'. Τὸ ἔθνος κατὰ τὸ διάστημα αὐτῆς ἐπετέλεσε γιγαντιαίας προόδους. Ἡ χώρα ἀνέζησεν ἐκ τῆς μακροῦς δουλείας, ὡς φοῖνιξ ἐκ τῆς ἰδίας τέφρας, ἀνευεώθη

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'.

καὶ ὀρμητικὴ ἐβάδισε πρὸς πρόοδον. Ἄλλ' ἐν ἔτει 1897 ἀτυχήσας πόλεμος ἐξερράγη πρὸς τοὺς Τούρκους, κατὰ τὸν ὅποιον ἡ Ἑλλάς, ἀτελῶς παρασκευασμένη, ἐνίκηθη καὶ ἠναγκάσθη νὰ πληρώσῃ πολεμικὴν ἀποζημίωσιν. Ἄλλ' ἡ ἡρωϊκὴ μεγαλόνησος Κρήτη τότε, χάριν τῆς ὁποίας ἐγένετο ὁ πόλεμος, ἀπετέλεσε κατ' ἀπόφασιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, αὐτόνομον ἡγεμονίαν ὑπὸ τὸν πρίγκιπα **Γεώργιον**, δευτερότοκον υἱὸν τοῦ τότε βασιλέως Γεωργίου. Τοῦτον δὲ παραιτηθέντα διεδέχθη ὁ **Ἀλέξανδρος Ζαΐμης**, πρόφην πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τοῦτοις αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις ἀνέβαλλον ἐνεκα πολιτικῶν λόγων, τὴν ὀριστικὴν ἔνωσιν τῆς αἱματοβορέκτου νήσου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος· ὥστε τοῦτο ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ ὑπερφίαλος στάσις τῆς Τουρκίας ἀφ' ἑτέρου, προὐκάλεσε σφοδρὰν ἐξέγερσιν παρὰ τῷ στρατῷ, τὴν ὁποίαν διὰ πανδήμον συλλαλητηρίον ἐπεδοκίμασεν ὁ λαός. Ἡ Ἐπανάστασις τότε ἀπήτησε νέαν κατάστασιν πραγμάτων, νέους νόμους, ναυτικὴν καὶ στρατιωτικὴν παρασκευὴν τῆς χώρας, ὥστε νὰ μὴ ὑφίσταται συγχρῶς ἐκ μέρους τῆς Τουρκίας ἐξευτελισμοὺς καὶ ἵνα καταστῇ ἱκανὴ νὰ διεκδικήσῃ μόνη τὰ ἔθνικα τῆς δίκαια. Πρὸς ὁὕμωσιν δὲ τῆς καταστάσεως ἡ Ἐπανάστασις προσεκάλεσεν ἐκ Κρήτης τὸν ἐξοχὸν πολιτικὸν ἄνδρα **Ἐλευθέριον Βενιζέλον**, πρόεδρον τῆς Κρητικῆς Πολιτείας τότε. Καὶ ἀληθῶς ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἐλλθῶν ἐρρῶθμισεν ὡς ἄριστα τὰ τῆς ἐπαναστάσεως· καὶ πρωθυπουργὸς κατόπιν γεγόμενος καὶ ἀποψηφιοποιήθη ἀπὸ το Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

λαύων τῆς ἀμερόστου ἐμπιστοσύνης τοῦ **Λαοῦ** καὶ τοῦ **Στρατοῦ**, ἔδωκε τὴν πρέπουσαν κατεύθυνσιν εἰς τὰ τοῦ ἔθνους, ἔθηκε νόμους εὐεργετικούς καὶ ἐξυγίασε τὴν πολιτικὴν ἀτμόσφαιραν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Τουρκία ἐξηκολούθει τὴν ἀγέρωχον καὶ ὑπερφίαλον στάσιν τῆς πρὸς τοὺς Βαλκανικοὺς λαούς, ἠραγκάσθησαν οὗτοι νὰ συνάψωσι τὸν Βαλκανικὸν σύνδεσμον ἐναντίον τῆς Τουρκίας. Τότε ἀπήτησαν νὰ βελτιώσῃ αὐτὴ τὴν τύχην τῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν τῶν ἐπειδὴ δὲ ἡ Τουρκία, ὄχι μόνον τοῦτο δὲν ἔκαμεν, ἀλλὰ καὶ συνεκέντρωσε πολὺν στρατὸν ἐν Μακεδονίᾳ ὑπὸ τὸ πρόσχημα μὲν τῆς τελέσεως γυμνασίων, πράγματι δὲ ὅπως ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν λαῶν τούτων, ἐξεργάγῃ ὁ Βαλκανοτουρκικὸς πόλεμος, καθ' ὃν ἡ Τουρκία ὑποστᾶσα ἀληθῆ πανωλεθρίαν, ἐκινδύνευσε νὰ ἐκδιωχθῆ ἐξ ὅλοκληρου τῆς Εὐρώπης.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Ἄλλ' οἱ Βούλγαροι, τῶν ὁποίων πατροπαράδοτον ἐλάττωμα εἶνε ἡ ἀπιστία καὶ ἡ ἀπλησία, δὲν ἐφάνησαν εἰλικρινεῖς καὶ πιστοὶ σύμμαχοι, διότι ἐκ τῆς κτηθείσης λείας ἠθέλον διὰ τὸν ἑαυτῶν τῶν τὴν μερίδα τοῦ λέοντος· ἔνεκα δὲ τούτου ἐξεργάγῃ ὁ αἵματηρὸς συμμαχικὸς πόλεμος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Βουλγαρία συντριβεῖσα καὶ ταπεινωθεῖσα, ἐκινδύνευσε νὰ ἴδῃ τὰ στρατεύματα τῶν Σέρβων καὶ Ἑλλήνων εἰσερχόμενα εἰς αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν τοῦκράτους τῆς. Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς καὶ κατὰ τοὺς δύο τούτους πολέμους ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ μεγάλου στρατηλάτου καὶ νῦν λατρευτοῦ μας βασιλέως **Κωνσταντίνου τοῦ Β'** ἔδειξεν ὑπεράνθρωπον ἀνδρείαν καὶ γενναϊότητα καὶ ἀνεπέωσε καὶ ἐν πολλοῖς ὑπερέβαλε τὰ κατορθώματα τῶν προγόνων του. Μὲ τὰς ὑπερόχους δὲ θυσίας του—θυσίας εἰς χρῆμα καὶ αἷμα, τοῦ ὁποῖου τὸ ἐκλεκτότερον ἦτο τὸ χυθὲν ὑπὸ τοῦ Κόδρου τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ—τοῦ ἐθνομάρτυρος Βασιλέως

Γεωργίον, τὸν ὅποιον ἀπαισίον δολοφόνου χεῖρ ἐφόνευσεν ἐν ταῖς ἐθνικαῖς ἐπάλξεσι τῆς Θεσσαλονίκης, ἐξῆλθεν ἔνδοξος καὶ μεγάλη, ἀποδώσασα τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἑκατομμύρια δούλων ἀδελφῶν, οἵτινες θάλλονται σήμερον ὑπὸ τὸν γλυκὺν τῆς ἐλευθερίας ἥλιον καὶ ἀνάσσονται ὑπὸ τὸ σκῆπτρον Κωνσταντίνου τοῦ Β', τοῦ ἐλευθερωτοῦ...

Νῦν τὰ βλέμματα τοῦ ἔθνους στρέφονται πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὴν Θράκην μας, τὴν Ἑλληνικωτάτην ταύτην χώραν, ἣτις στενάζει ἀκόμη ὑπὸ τὸν βαρὺν δῦο τυράννων ζυγόν, τῶν Τούρκων καὶ τῶν Βουλγάρων... Ἴδου ὁ μέγας κληρὸς σου, ὦ Νέα Γενεά! Οἱ πατέρες σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου, διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς φιλοπατρίας των, κατώρθωσαν νὰ δοξάσωσι καὶ μεγαλύνωσι τὸ Ἔθνος μας καὶ δώσωσι τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἑκατομμύρια ὑποδούλων ἀδελφῶν μας. Εἶθε καὶ σὺ νὰ φανῆς ἀνταξία τοιούτων πατέρων καὶ τοιούτων ἀδελφῶν καὶ ἐμπνεομένη καὶ σὺ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων, ἕφ' ὧν καὶ ἐκεῖνοι, ἐλευθερώσῃς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὴν Θράκην μας καὶ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ δαφροστεφοῦς Βασιλέως μας Κωνσταντίνου τοῦ Β', νικήτρια εἰσέλθῃς εἰς τὴν πρωτεύουσάν της—τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ ὄνειρον καὶ τὸ τέρμα τῶν ἐθνικῶν μας ἐλπίδων... Εἶθε!

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Α΄.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Θέσις. Τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος κατέχει τὸ νότιον μέρος τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου καὶ κεῖται πρὸς νότον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, τῆς Βουλγαρίας, Σερβίας καὶ Ἀλβανίας.

Ἔκτασις. Τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον μέχρι τοῦ 1912 δὲν εἶχε τὴν σημερινήν του ἔκτασιν· ἀλλὰ διὰ τῶν δύο τελευταίων νικηφόρων πολέμων, κατὰ τῶν δύο προαιωνίων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἐχθρῶν, τῆς Τουρκίας καὶ Βουλγαρίας, ὁ νικηφόρος Ἑλληνικὸς στρατὸς ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ δαφνοστεφοῦς βασιλέως μας Κωνσταντίνου τοῦ Β΄, ἐπεξέτεινε τὰ ὅρια αὐτοῦ πρὸς βορρᾶν μέχρι τῆς λίμνης Πρέσπης, μέχρι τῶν ὀρέων Κερκίνης καὶ Ῥοδόπης καὶ μέχρι τοῦ ποταμοῦ Νέστου.

Ὅρια. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Νέα Ἑλλὰς ἐρίζεται πρὸς βορρᾶν μὲν ὑπὸ τῆς ἄλλης Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Ἀλβανίας, πρὸς νότον ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου καὶ πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Ἴονίου πελάγους.

Φυσικὴ διάπλασις τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶνε ποικίλον· διότι διασχίζεται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ὑπὸ πλείστων ὄροσειρῶν. Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν ὀρέων εἶνε ὠραῖα καὶ κατάφυτα ἐκ διαφόρων δένδρων, μεταξύ τῶν ὁποίων εὐρίσκονται κοιλάδες τερπναί, κατάφυτοι καὶ εὐφοροὶ διαρρεόμενοι ὑπὸ ποταμῶν μικρῶν καὶ μεγάλων. Ἐκ τῶν ποταμῶν τούτων ἄλλοι μὲν ψηφιοποιήθηκ ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

σχηματίζουσι λίμνας, ἄλλοι δὲ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν· τινὲς δὲ εἶνε χεῖμαρροι πλημμυροῦντες μόνον ἐν καιρῷ βροχῆς.

Θαλάσσιος Διαμελισμός. Κάμμία ἄλλη χώρα δὲν εἶνε τόσον διαμεμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ὅσον εἶνε διαμεμελισμένη ἢ Ἑλλάς. Διὰ τοῦτο ἔχει ἀκτὰς ποικίλας καὶ μαγευτικὰς καὶ σχηματίζει πολλοὺς κόλπους, πολλὰς νήσους καὶ χερσονήσους καὶ πολλὰ ἀκρωτήρια. Ἡ ποικιλία αὕτη, ὅχι μόνον παρουσιάζει μαγευτικὴν θέαν καὶ ἐξαισιάν καλλονήν, ἀλλὰ καὶ διευκολύνει μεγάλως τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὴν καθιστᾶ χώραν ναυτικὴν.

Κλίμα. Κάμμία ἄλλη χώρα τῆς γῆς δὲν παρουσιάζει τοιαύτην ποικιλίαν κλίματος, ὅσην ἢ Ἑλλάς· τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς φυσικῆς διαπλάσεως τοῦ ἐδάφους καὶ ἐκ τοῦ θαυμασίου διαμελισμοῦ αὐτῆς ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ὅλα ταῦτα καθιστῶσι τὸ κλίμα αὐτῆς ποικίλον, ἀλλὰ πανταχοῦ εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν. Ἐν Ἑλλάδι οὔτε τὸ ψῦχος εἶνε πολὺ δριμύ καὶ διαρκές, καθὼς συμβαίνει εἰς τὰ ψυχρὰ κλίματα, οὔτε ἡ θερμότης εἶναι καυστικὴ καὶ ἀνυπόφορος, ὅπως εἰς τὰ θερμά. Καὶ εἰς μὲν τὰ παράλια καὶ τὰς νήσους τὸ κλίμα εἶνε ἡπιον καὶ τὸν ἤρεμον χειμῶνα διαδέχεται θέρος δροσερὸν, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια εἶνε δροσερὸν καὶ μετρίως ψυχρὸν. Εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη καὶ τὰς κορυφὰς πίπτουσι κατὰ τὸν χειμῶνα χιόνες, ἀλλ' αὐταὶ δὲν διατηροῦνται πολὺν χρόνον, ὅπως συμβαίνει εἰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης. Ὡς συμπλήρωμα δὲ τοῦ λαμπροῦ ἡμῶν κλίματος, καμπυλοῦται ὑπεράνω ὁ γαλανὸς οὐρανὸς τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ ἐν ἁρμονικὸν σύνολον, τὸ ὁποῖον θαυμάζουσιν ὄλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς.

Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος καὶ ἡ θαυμασία ποικιλία αὐτοῦ συντελοῦσιν εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ χαρακτήρος τῶν κατοίκων, τὴν ὑγείαν, τὸ φιλελεύθερον φρόνημα καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν.

Οἱ κάτοικοι. Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἦσαν οἱ **Πελασγοί**, τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία καλύπτεται ὑπὸ πέπλου μυθικοῦ. Οὗτοι ἀνῆκον εἰς τὴν Ἰνδοευρωπαϊκὴν φυλὴν καὶ κατέκουν πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων τὴν Ἑλλάδα. Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως οὗτοι ὑπεχώρησαν εἰς ἕτερον λαόν, τοὺς Ἑλλήνας, οἵτινες ἦσαν συ-

γενεὶς τῶν Πελασγῶν, ἀλλ' ἦσαν γενναίωτεροι καὶ πολεμικώτεροι αὐτῶν. Οὗτοι κατ' ἀρχὰς κατέκουν εἰς τὴν Φθίαν, μίαν μικρὰν χώραν ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐκ τῆς ἡπείρας ἐπεκράτησαν ἐπὶ δλων τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, οἱ ὅποιοι συνεχωνεύθησαν ὑπὸ ἓν κοινὸν ὄνομα, τὸ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἑλληνες ὑπῆρξαν ὁ εὐγενέστερος λαὸς τῆς Εὐρώπης· ὁ λαὸς, ὁ ὅποιος παρήγαγε τοὺς μεγαλυτέρους σοφοὺς καὶ τοὺς μεγαλυτέρους ἥρωας, οἱ ὅποιοι ἐλάμπρυναν καὶ ἐδόξασαν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα. Ἡ Ἑλλάς ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἤκμασε καὶ ἐδοξάσθη, ὑπῆρξεν ἡ ἐστία τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ἡ μήτηρ τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἀλλὰ τὴν μεγάλην ἀκμὴν τὴν παρακολουθεῖ ἡ παρακμὴ, ὥπως τὴν ἡμέραν τὴν παρακολουθεῖ ἡ νύξ· οὕτω καὶ ἡ Ἑλλάς, μετὰ πολλοὺς αἰῶνας παρακμάσασα, ὑπετάγη κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἔπειτα δὲ εἰς τοὺς Τούρκους. Ἐπὶ τετρακόσια ἔτη οἱ Ἑλληνες εἶχον βυθισθῆ εἰς τὴν ἀφάνειαν καὶ τὴν ἀσημότητα καὶ ἐστέναζον ὑπὸ τὸν βαρὺν καὶ ἄγριον ζυγὸν τῶν Τούρκων, μέχρις οὗ ἡ ἡρωϊκὴ γενεὰ τοῦ 1821, διὰ πολλῶν καὶ ἡρωϊκῶν ἀγῶνων ἠλευθέρωσε μίαν μικρὰν γωνίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἀλλὰ διὰ τῶν δύο τελευταίων πολέμων ἡ σημερινὴ ὑπέροχος γενεὰ ἐδημιούργησε τὴν σημερινήν - τὴν μεγάλην Ἑλλάδα καὶ ἐξέτεινε τὰ ὅρια αὐτῆς μέχρι τῆς λίμνης Πρέσπης καὶ τοῦ Νέστου ποταμοῦ. Ἡ Ἑλλάς μετὰ τὰ τελευταῖα ἡρωϊκὰ κατορθώματα τῶν τέκνων τῆς, μετὰ θάρρους πλέον καὶ ἐλπίδος στρέφει τὰ βλέμματά τῆς πρὸς τὸ τέρμα τῆς ἐθνικῆς τῆς ἀποκαταστάσεως, τῆς μεγάλης Ἑλλάδος τὴν πρωτεύουσαν - τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου συγκεντρῶνται τώρα τοῦ Γένους αἱ ἐλπίδες καὶ οἱ παλμοὶ καὶ τοῦ ἔθνους οἱ πόθοι καὶ τὰ ὄνειρα. . . .

Πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος. Ὁ πληθυσμὸς τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος ἀνέρχεται εἰς 5 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκων. Ἐκ τούτων 2,700,000 κατοικοῦσιν ἐν τῇ Παλαιᾷ Ἑλλάδι, ἐν δὲ τῇ Νέᾳ Ἑλλάδι 2,300,000. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι Ἑλληνες κατοικοῦντες ἐν τῇ Θράκῃ, τῇ Ἀσίᾳ καὶ τὰ ἄλλα ὑπόδουλα μέρη· πρὸς τοῦτοις δέ, ἐπειδὴ εἶνε ἐκ φύσεως λαὸς ἀποδημικός, εἶνε ἐγκατεστημένοι καὶ ἐν ἄλλαις χώραις, ὡς τῇ Αἰγύπτῳ, τῇ Ῥουμανίᾳ, τῇ Ῥω-

σία, τῇ Ἀμερικῇ καὶ ἀλλαχοῦ, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν ἐμπορίαν καὶ εἰς ἄλλας ἐργασίας.

Τοιοιτοτρόπως δὲ ὁ ἀριθμὸς πάντων τῶν Ἑλλήνων, τῶν ὑπαρχόντων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ἀνέρχεται εἰς 10 περίπου ἑκατομμύρια!

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

Α'.

ΠΑΛΑΙΑ ΕΛΛΑΣ

ΜΕΣΗ ΕΛΛΑΣ

(1, 195, 000 κάτοικοι)

Α'. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Πληθυσμὸς 765,000 κάτοικοι.

Θέσις, ὄρια. Στερεὰ Ἑλλάς λέγεται τὸ μέρος τῆς Ἑλλάδος τὸ ὅποιον κεῖται πρὸς Ν. τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου καὶ πρὸς Β. τῆς Πελοποννήσου, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου· ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες καὶ ὁμοιάζει πρὸς χερσόνησον, ἣτις περιβρέχεται πρὸς Δ. μὲν ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ἡ Στερεὰ Ἑλλάς διαίρεται διοικητικῶς εἰς 8 νομοῦς.

1. Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας.

Πληθυσμὸς 407,000 κάτοικοι.

Θέσις. Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ΝΑ μέρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ὅρια. Ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος καὶ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐβοϊκοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας.

Ὄρη. Ὄρη ὁνομασθεὶς οὗτος ἔχει ΒΔ τὸν Παρνασσόν, τὸ ἱερὸν ὄρος τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ ὁποίου ὑψηλοτέρα κορυφή εἶνε ἡ Λυκώρεια (κ. Λυάκουρα)· εἶνε ὀνομαστές διὰ τὸ μαγεῖον τῶν Δελφῶν, καὶ τὸ περίφημον Καρούκειον ἄντρον. Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη αὐτοῦ βέσκουσι ποίμνα αἰγῶν καὶ προβάτων, τῶν ὁποίων τὸ γάλα παράγει τὸν ἐξαιρετὸν τυρὸν καὶ βούτυρον τοῦ Παρνασοῦ· εἰς τὸ Δ. μέρος ὑψοῦται τὸ ἀρχαῖον ἐνδιαίτημα τῶν Μουσῶν ὃ Ἐλιζῶν (κ. Παληροβούνα) κατάφυτον ἐξ ἐλατῶν. Ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔχει τὸν Κιθαίρων (κ. Ἐλατιάν), τὴν Γεράνειαν (κ. Μακροπλάγι), τὸν Πάρονηθα (κ. Ὀξιάν), τὸ Πεντελικόν, περίφημον διὰ τὰ ἐξαιρετὰ λευκὰ μάρμαρά του, τὸν Ὑμητιόν, ὀνομαστὸν διὰ τὸ ἐξοχὸν μέλι του, τὸν Κορυθαλόν (κ. βουνὸ τοῦ Δαφνιοῦ), τὸν Αἰγάλεον (κ. βουνὸ τοῦ Σκαρμαγκᾶ) καὶ τὸ Λαύρειον, γνωστὸν διὰ τὰ μεταλλεῖά του.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήριον ἔχει ἓν, τὸ Σούμιον (κ. Κάβο-Κολώναις), ὅπου ὑπῆρχε τὸ πάλαι ὁ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ ὁποίου σφύζονται μέχρι σήμερον ἐρείπια καὶ 12 στῦλοι.

Πεδιάδες. Πεδιάδας ἔχει τὴν τῶν Ἀθηνῶν, τὴν τῶν Μεσσηνίων, τὴν τῆς Ἐλευσίνος (Θριάσιον πεδίον), τὴν τῶν Μεγάρων, τὴν ἐνδοξὸν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, τὴν τῶν Θηβῶν καὶ τὴν τῆς Δεβαδείας.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ἀσωπὸν, ὃ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τοῦ Κιθαίρωνος καὶ χύνεται εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον· τὸν Βοιωτικὸν Κιφισόν, ὃ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τοῦ Παρνασοῦ καὶ χύνεται εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον. Ἐν τῇ Ἀττικῇ δὲν ὑπάρχουσιν ἀξιοὶ λόγου ποταμοί, ἀλλὰ μόνον δύο χεῖμαρροι, ὃ Κηφισὸς καὶ ὃ Ἴλισός.

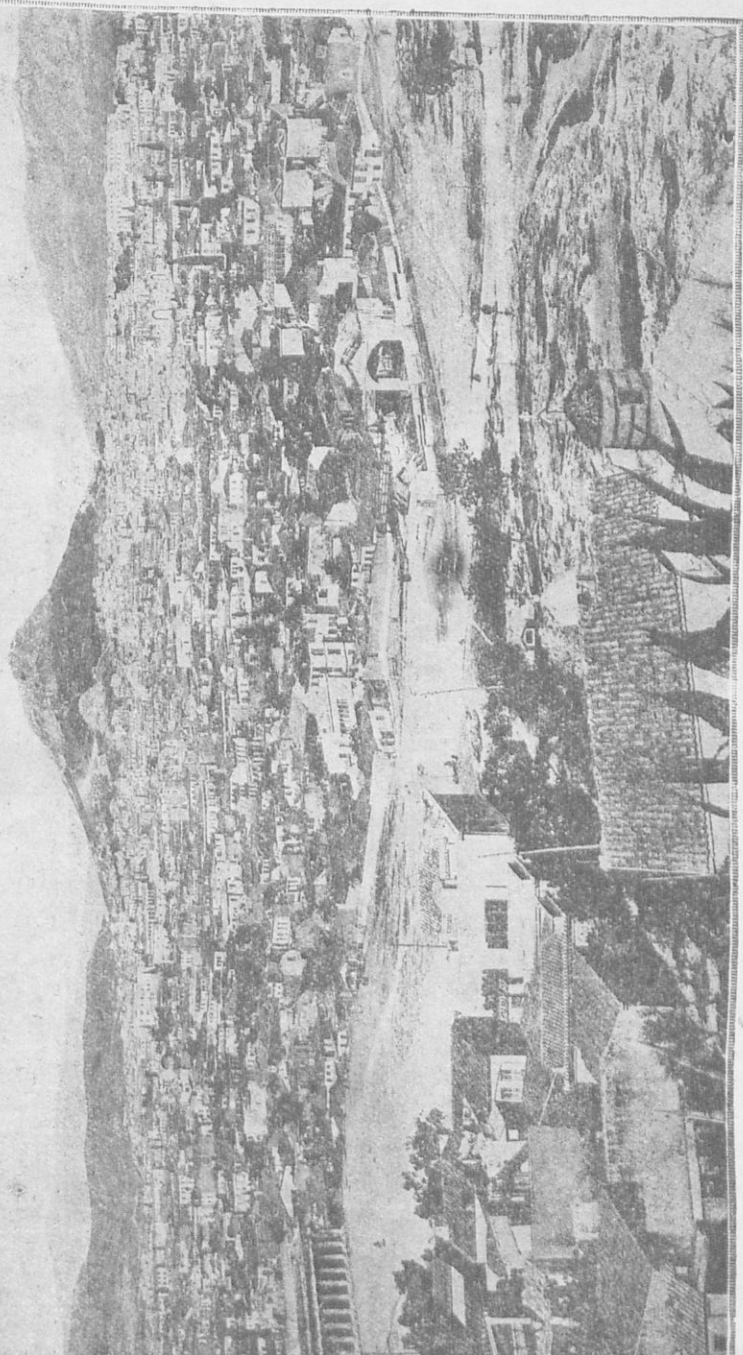
Λίμναι. Λίμνας ἔχει τὴν Κοπαΐδα, ἡ ὅποια σχεδὸν ἀπεξηράνθη, τὴν Ὑλικὴν καὶ τὴν Τρεφίαν.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας διαιρεῖται εἰς πέντε ἐπαρχίας, τὰς ἐξῆς :

1. Ἐπαρχία Ἀττικῆς

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχε πρωτεύουσαν τὰς ΑΘΗΝΑΣ (180,000 κατ.), ἣ ὅποια εἶνε πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Αἱ Ἀθηναίαι, αἱ ὁποῖαι κείνται μεταξύ τῶν δύο χειμάρρων Κιφισοῦ καὶ Ἰλισσοῦ, ἦσαν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ ἐνδοξότερα καὶ λαμπρότερα πόλις τῆς Ἑλλάδος· διότι ὄχι μόνον εἶχε περικαλλέστατα οἰκοδομήματα, ναοὺς καὶ ἀγάλματα, ἀλλὰ καὶ διότι ἦτο τὸ κέντρον τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀρχαιότητος. Καὶ αἱ σημεριναὶ Ἀθηναίαι ἔχουσι πολλὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, ὅπως εἶνε τὰ Ἀνάκτορα, τὸ Βουλευτήριον, ἡ Σιναία Ἀκαδημία, τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ Βαλλιάνειος βιβλιοθήκη, τὸ Ἀρσάκειον, τὸ Μετσοβίον Πολυτεχεῖον, τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον, ἡ Ἀβερῶφειος Στρατιωτικὴ Σχολή, τῶν Ἐνελπίδων, τὸ Μαράσκειον Διδασκαλεῖον, ἡ Ριζάρειος Σχολή, τὸ Ζάππειον, τὸ Βασιλικὸν καὶ Δημοτικὸν Θέατρον, τὸ Μέγαρον τῶν Ταχυδρομείων καὶ Τηλεγράφων, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, ὁ Μητροπολιτικὸς ναὸς καὶ ἄλλα πολλά. Ἄλλ' ὅλα ταῦτα δὲν ἔχουσι οὔτε τὴν τέχνην, οὔτε τὴν ὠραιότητα, τὴν ὅποیان εἶχον τὰ ἀρχαῖα καλλιτεχνήματα, ὅπως εἶνε τὰ ἐν τῇ Ἀκροπόλει Προπύλαια, ὁ κορυφὸς ναὸς τῆς Ἀθηναίας Νίκης, τὸ Ἐρεχθίδειον καὶ ὁ Παρθενών, τὸ τελειότερον ἀριστούργημα τῆς ἀρχαίας τέχνης. Ἐξῶθεν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ κατὰ τοὺς νοτίους πρόποδας αὐτῆς κείται τὸ Θέατρον τοῦ Διονύσου, τὸ Ἴερόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τὸ Ὄδειον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ· πρὸς βορρᾶν σφίζεται ἀκέραιον σχεδὸν τὸ Θησεῖον· πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἀκροπόλεως σφίζεται τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, ἡ πύλη τοῦ Ἀδελφίου, ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τοῦ ὁποῦ σφίζονται 16 στῦλοι καὶ ἄλλα πολλά. Τὰ περισσότερα ἐκ τούτων εἶνε κατεστραμμένα καὶ ἐρειπωμένα· ἀλλὰ καὶ εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὕρισκόμενα, δὲν παύουσι νὰ προσελκύωσι πλείστους περιηγητὰς ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, δὲν παύουσι νὰ κινῶσι τὴν ἐκπληξίν καὶ τὸν θαυμασμὸν παντὸς ἐπισκεπτομένου αὐτά!

Ἐκτὸς τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Λυκαβηττοῦ ὑφῶνται καὶ ἄλλαι χαμηλότεροι λόφοι περὶ τὰς Ἀθήνας, ὅπως εἶνε ὁ Ἄρειος Πύργος, ἡφιοποιήθη ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΡΙ ΗΟΗΝΑΙ

Ψηλοπολιθική αεροτομία του Εκπαιδευτικού Πολιτικού

γος, ἡ Πνύξ, ὁ λόφος τῶν Νυμφῶν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ Ἄστεροσκοπεῖον, ὁ λόφος τῶν Μουσῶν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου καὶ πέραν τοῦ Ἴλισοῦ ὁ Ἀρδητιὸς, κάτωθεν τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ Παραθηραϊκὸν Στάδιον, τὸ ὁποῖον ἀνακαινισθὲν καὶ ἀναμαρμαρωθὲν ὑπὸ τοῦ μεγάλου εὐεργέτου Ἀβέρωφ, χρησιμεύει, ἵνα τελῶνται ἐν αὐτῷ οἱ ἀνασυσταθέντες Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες.

Αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι καὶ ὠραία προάστεια· τοιαῦτα δὲ εἶνε τὰ Πατήσια, ἡ Κολοκυνθοῦ, οἱ Ἀμπελόκηποι, ἡ Κηφισιά καὶ ἄλλα.

Ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν ἄλλη σπουδαία πόλις ἐν τῇ Ἀττικῇ εἶνε καὶ ὁ Πειραιεὺς (68,000 κατ.), ὁ ὁποῖος ἔχει ἀσφαλέστατον λιμένα καὶ εἶνε τὸ ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως ἦτο τὴν παλαιὰν ἐποχὴν. Εἶνε πόλις ὠραία, ἔχουσα εὐρείας ὁδοὺς, ὠραίας πλατείας καὶ λαμπρὰ κτίσματα, ὅπως εἶναι τὸ Ζάννειον νοσοκομεῖον, τὸ Χατζικυριάκειον ὄφρανοτροφεῖον, ἡ Βασάνειος ναυτικὴ σχολὴ τῶν Δοκίμων, τὸ Δημοτικὸν θέατρον· ἔχει δὲ τὸ ζωηρότερον ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἀκμαιτέραν βιομηχανίαν, χάριν τῆς ὁποίας ὑπάρχουσιν ἐν τῇ πόλει μεγάλα βιομηχανικὰ καταστήματα, οἷον μηχανουργεῖα, ναυπηγεῖα, οἶνοπνευματοποιεῖα, κλωστήρια, ὕφαντουργεῖα, σιδηρουργεῖα, ἀτμόμυλοι καὶ ἄλλα. Συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ καὶ διὰ σιδηροδρόμου ἠλεκτρικοῦ. Ἐκ Πειραιῶς ἀρχίζουσιν καὶ δύο σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, ἡ γραμμὴ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἡ γραμμὴ Λαρίσης-παλαιῶν συνόρων-Θεσσαλονίκης.

Ὅχι μακρὰν τοῦ Πειραιῶς κεῖται τὸ Νέον Φάληρον, εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ ὁποίου ἐφρονεῦθη μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρκων ὁ ἥρωας τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος Γεώργιος Καραϊσκάκης· περαιτέρω τοῦ Νέου Φαλήρου κεῖται τὸ Παλαιὸν Φάληρον, ἀμφοτέρωθεν τερπναὶ θεριναὶ διαμοναί, μετὰ λουτρῶν καὶ ὠραίων ἐπαύσεων.

Ἄλλαι σπουδαῖαι κῶμαι καὶ χωριά ἐν τῇ Ἀττικῇ εἶνε τὸ Χαλάνδριον, τὸ Ἀμαρούσιον καὶ ἡ Κηφισιά, τερπναὶ θεριναὶ διαμοναί, μετὰ κήπους καὶ ὠραίας ἐπαύσεις, συνδεόμενα διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῶν Ἀθηνῶν - τοῦ σιδηροδρόμου Λαυρείου. Ὅχι μακρὰν τῆς Κηφισιάς κεῖται ἡ ἀρχαία ὀχυρὰ θῆσις Δεκέλεια (κ. Τατόιον), ὅπου τῶρα ὑπάρχει ψηφιοποιήθη ἀπὸ τοῦ νομοῦ τοῦ ἑκταυδεκάτου αἰῶνος, 500

κατ.), πλησίον τῶν ἀρχαίων Ἀχαρνῶν. *Μαραθῶν* (1,100 κατ.), πλησίον τῆς ἐνδόξου πεδιάδος ἔπου οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πλαταιεῖς ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας (490 π. χ.). Ἐκεῖ σφίζεται μέχρι σήμερον καὶ ὁ τύμβος, ὁ ὁποῖος καλύπτει τὰ ὄστα τῶν πεσόντων κατὰ τὴν μάχην γενναίων *Μαραθωνομάχων*. *Διόπεσι*, (2,600 κατ.), *Κορωπί*, (4,400 κατ.), *Μαρκόπουλον* (2,600 κατ.), *Κερατέα* (3,500 κατ.), κείμενα κατὰ τὴν πρὸς τὸ Λαύρειον σιδηροδρομικὴν γραμμὴν. *Λαύρειον* (10,000 κατ.), ἔπου ὑπάρχουσι λαμπρὰ μεταλλουργεῖα καὶ μεταλλοπλυντήρια τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Γαλλικῆς μεταλλευτικῆς ἐταιρείας. Ἀσπρόπυργος (2,300 κατ.), κώμη κειμένη ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ καὶ κατὰ τὴν γραμμὴν τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου.

2. Ἐπαρχία Μεγαρίδος.

Ἡ ἐπαρχία *Μεγαρίδος* ἔχει πρωτεύουσαν τὰ *Μέγαρα* (8,000 κατ.), τὰ ὅποια κείνται παρὰ τὴν γραμμὴν τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου καὶ ὄχι μακρὰν τῆς θαλάσσης. Τὰ *Μέγαρα* ἤκμασαν τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ὡς πόλις ναυτικὴ καὶ ἔδρυσαν πολλὰς ἀποικίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ *Βυζάντιον* (Κωνσταντινούπολις) καὶ τὴν ἀπέναντι αὐτοῦ *Χαλκηδόνα*.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρία ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ εἶνε ἡ Ἐλευσίς (2,400 κατ.), κώμη μικρὰ καὶ ἄσημος σήμερον, ἀλλ' ἡ ὅποια ἦτο σπουδαία κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, διότι ἐκεῖ ὑπῆρχεν ὁ περίφημος ναὸς τῆς *Δήμητρος*, ἔπου ἐτελοῦντο τὰ Ἐλευσίνα μυστήρια. Τοῦ ναοῦ τούτου ἐρείπια μόνον σφίζονται σήμερον. Ὅχι μακρὰν τῆς Ἐλευσίνας κείται ἡ *Μάνδρα* (3,700 κατ.). *Βύλλια* (2,700 κατ.). *Κριεκούκιον* (3,100 κατ.). Πρὸς Δ. τοῦ Πειραιῶς κείται ἡ ἐνδοξὸς νῆσος *Σαλαμῖς* (κ. Κούλουρη), ἔπου κείται σήμερον ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τοῦ κράτους· πλησίον τοῦ ναυστάθμου καὶ μεταξὺ τῆς νήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς παραλίας σχηματίζονται τὰ περίφημα στενά, ἔπου οἱ Ἕλληγες κατέστρεψαν τὸν Περσικὸν στόλον κατὰ τὸ ἔτος 480 π. Χ. Ἡ σημερινὴ κωμόπολις *Σαλαμῖς* (5,000 κατ.) κείται εἰς τὸν μυχὸν μικροῦ κόλπου πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς νήσου, ἐν ᾧ ἡ ἀρχαία πόλις *Σαλαμῖς* ἔκειτο παρὰ τὰ σημερινὰ Ἀμπελάκια ἀπέναντι τοῦ *Αἰγάλεω*.

3. Ἡ ἐπαρχία Αἰγίνης.

Ἡ ἐπαρχία Αἰγίνης ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Αἰγίνης, Ἀγκιστροῦ καὶ τινῶν ἄλλων νήσων ἀκατοικήτων· ἔχει δὲ πρωτεύουσαν τὴν κωμόπολιν Αἴγινα (3,500 κατ.), ἣ ὁποία κεῖται παρὰ τὴν ΒΔ παραλίαν, ἔπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Αἴγινα. Ἡ νῆσος Αἴγινα ἦτο ὀνομαστή κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν διὰ τὴν μεγάλην τῆς ναυτικῆς δύναμιν καὶ ἐχρημάτισεν ἐπ' ὀλίγον χρόνον πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, διότι εἰς αὐτὴν ἀπεβιβάσθη τὸ πρῶτον καὶ ἔμεινεν ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννης Καποδίστριας.

Εἰς τὸ Ἀγκιστριον, τὸ ὁποῖον εἶνε κατάφυτον ἐκ πευκῶν, ἄξιον λόγου χωρίον εἶνε τὸ Μεγαλοχώριον ἔχον 500 κατοίκους.

4. Ἡ ἐπαρχία Θηβῶν.

Ἡ ἐπαρχία Θηβῶν ἔχει πρωτεύουσαν τὰς Θήβας (3,500 κατ.), αἱ ὁποῖαι κεῖνται ἐπὶ λόφου, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἔκειτο ἡ ἀκρόπολις τῶν ἀρχαίων Θηβῶν, ἡ Καδμεία. Σήμερον εἶνε μικρὰ κωμόπολις, ἐν ᾧ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ἦτο πόλις μεγάλη καὶ ὀνομαστή, ἣ ὁποία κατῴρθωσε νὰ νικήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας καὶ νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτῶν τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἦσαν δὲ πατρίδες πολλῶν σπουδαίων ἀνδρῶν καὶ πρὸ πάντων τοῦ ποιητοῦ Πινδάρου καὶ τῶν στρατηγῶν Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου.

Ἄλλαι ἄξιοι λόγου κῶμαι καὶ χωρία εἶνε αἱ Θεσπιαὶ (κ. Ἐρημόκαστρον 1,100 κατ.), τῶν ὁποίων 700 κάτοικοι ἐφρονεύθησαν ἐν Θερμοπύλαις, γενναίως ἀγωνισθέντες μετὰ τοῦ Λεωνίδου καὶ τῶν 300 Σπαρτιατῶν ἐναντίον τῶν Περσῶν. Πλησίον τῶν Θεσπιῶν ἦσαν τὰ Δεῦκτρα (νῦν Παραπούγγια), ἔπου οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους τῷ 371 π. Χ. Ὅχι μακρὰν τῶν Θηβῶν ἔκειντο αἱ Πλαταιαὶ (νῦν Κόκλα), ὀνομασται διὰ τὴν ἐκεῖ μεγάλην νίκην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν (τῷ 479 π. Χ) Πρὸς Α. τῶν Θηβῶν κεῖται τὸ Σχηματᾶρι (900 κατ.), πλησίον τῆς ἀρχαίας Τανάγρας, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἀρχίζει ἡ διακλάδωσις τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Λαρίσης, ἣτις φθάνει εἰς τὴν Χαλκίδα.

Ἡ Δομβραῖνα (1700 κατ.) κειμένη πρὸς τὸν Κορινθια-Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κόν κόλπον και ἔχουσα ἀξίολογον λιμένα· εἰς δὲ τὰ παράλια τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου κεῖται ἡ *Αἰλῖς* (σήμερον Βαθύ), ἐκ τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες ἐξέπλευσαν ἐναντίον τῆς Τροίας.

5 Ἐπαρχία Λεβαδείας

Ἡ ἐπαρχία Λεβαδείας ἔχει πρωτεύουσαν τὴν *Λεβάδειαν* (7,000 κατ.), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας και κατὰ τὴν δυτικὴν ἄκραν τοῦ λεκανοπεδίου τῆς ἀποξηρανθείσης Κωπαΐδος· ἔχει πρωτοδικεῖον και εἶνε ἔδρα Ἐπισκόπου. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦτο ὀνομαστή, διὰ τὸ πλησίον αὐτῆς ὑπάρχον ἄντρον τοῦ Τροφωνίου Διός, τὸ ὁποῖον ἦτο μαντεῖον. Ἡ Λεβάδεια εἶνε πατρίς τοῦ περιφήμου ἥρωος *Λάμπρου Κατσώνη*.

Ἄλλαι κῶμαι και χωρῖα ἄξια λόγου εἶνε ἡ *Αράχωβα* (3,500 κατ.), ἔπου ὁ Καραϊσκάκης τῷ 1826 ἐπροξένησε μεγάλην κατατροφὴν εἰς τοὺς Τούρκους· τὸ *Δίστομον* (1,500 κατ.), ἔπου πάλιν ὁ Καραϊσκάκης ἐνίκησε τοὺς Τούρκους· *Δαύλεια* (1900 κατ.)· *Χαιρώνεια* (σήμερον *Κάπραινα*), πατρίς τοῦ Πλουτάρχου και περιφήμος διὰ τὴν ἐκεῖ νίκην τοῦ Βασιλέως τῶν Μακεδόνων Φιλίππου κατὰ τῶν Ἀθηναίων και Θηβαίων (338 π. χ.). Πρὸς τιμὴν τῶν ἐκεῖ πεσόντων ἀνηγέρθη τότε μαρμάρινος λέων, ὅστις ἀνεστηλώθη πρό τινος ἐκ νέου, ἐρειπωθεὶς ὑπὸ τοῦ χρόνου.

ΝΔ. τῆς Λεβαδείας ἔκειτο ἡ *Κορώνεια*, πόλις ἀρχαία, πλησίον τῆς ὁποίας οἱ Σπαρτιάται ὑπὸ τὸν Ἀγησίλαον ἐνίκησαν τοὺς Θηβαίους, Ἀθηναίους και Ἀργεῖους· ἐκεῖ πλησίον ἦσαν τὰ στενά τῆς Πέτρας, πλησίον τῶν ὁποίων ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης ἐνίκησε τοὺς Τούρκους κατὰ τὸ ἔτος 1829. Ἡ νίκη αὕτη ἔθηκε τέρμα εἰς τὴν μεγάλην Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Βοιωτίας εἶνε ὑγρὸν και νοσηρὸν, τὸ δὲ τῆς Ἀττικῆς και τῶν νήσων εἶνε γλυκὸ και ὑγιεινόν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀρεινὸν και ὄχι πολὺ εὐφορὸν· εὐδοκιμεῖ δὲ ἰδιαιτέρως εἰς αὐτὸ ἡ ἄμπελος και ἡ ἐλαία. Τῆς Βοιωτίας τὸ ἔδαφος εἶνε μᾶλλον πεδινὸν και εὐφορὸν.

Προϊόντα. Ὁ νομὸς οὗτος παράγει δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα, οἶνον, ἔλαιον, μέλι, ὀπώρας, κτηνοτροφικὰ καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα, μάρμαρα καὶ διάφορα μέταλλα.

Ἀσχολία τῶν κατοίκων. Οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Βοιωτίας ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, οἱ δὲ κάτοικοι τῶν περιχώρων τῆς Ἀττικῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ἀμπελοφυξίαν καὶ κτηνοτροφίαν, ἐνῶ οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς ἀσχολοῦνται εἰς τὰς ἐπιστήμας, τὴν ἐμπορίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τοῦ νομοῦ τούτου μετὰ τῶν γειτονικῶν νομῶν γίνεται δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν, σιδηροδρόμων καὶ ἀτμοπλοίων. Σιδηροδρόμους ἔχει τὸν μεταξὺ Ἀθηνῶν-Λαυρείου, τὸν μεταξὺ Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Λαρίσης-Θεσσαλονίκης· διακλάδωσις τοῦ σιδηροδρόμου τούτου ἀρχομένη ἐκ τοῦ Σχηματαρίου, φθάνει εἰς τὴν Χαλκίδα.

Αἱ Ἀθῆναι καὶ ὁ Πειραιεὺς συγκοινωνοῦσι συχνότατα διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου· αἱ Ἀθῆναι συνδέονται προσέτι μετὰ τοῦ Παλαιοῦ καὶ Νέου Φαλήρου διὰ τροχιοδρόμου, ὡς ἐπίσης τὸ Νέον Φάληρον μετὰ τοῦ Πειραιῶς.

2. Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος.

Πληθυσμὸς 170,000 κάτοικοι.

Θέσις. Ὁ νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος κεῖται πρὸς τὸ ΒΔ μέρος τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ.

Ὅρια. Ὅριζεται δὲ πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τῶν νομῶν Τρικκάλων καὶ Λαρίσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Παγασιτικοῦ, τοῦ Μαλιακοῦ καὶ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Ὅρη. Ὅρη ὁ νομὸς οὗτος ἔχει τὴν Ὄρθρον, ἣ ὁποία χωρίζει τὸν νομὸν τοῦτον ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας, καὶ ἀπετέλει τὰ πρὸ τοῦ 1821 ὄρια τῆς Ἑλλάδος, τὴν Οἴτην, (κ. Καταβέθραι), τὸ Κυλλίδρομον,

τὸ ὅποιον καταλήγει ἀποτόμως εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον καὶ σχηματίζει τὰ περιώρυμα στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν, τὸν Κόρακα, (κ. Βαρδούσια), τὸν δικέρυφον Παρνασσόν, τὸν Τυμφρηστόν (κ. Βελουχι) καὶ τὴν Γκιῶναν, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Κόλποι. Κόλπους ἔχει τὸν Μαλιακόν, τὸν Ὀπούντιον, (κ. τῆς Ἀταλάντης), τὸν Κορινθιακόν καὶ τὸν Κρῖσαϊον (κ. τοῦ Γαλαξειδίου).

Πεδιάδες. Πεδιάδας ἔχει τὴν εὐφωρωτάτην τῆς Λαμίας, τὴν τῆς Ἀταλάντης καὶ τὴν τῆς Ἀμφίσης, κατάφυτον ἐξ ἐλαιῶν καὶ ἀμπέλων.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Σπερχειὸν (κ. Ἀλαμάναν) πηγάζοντα ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, τὸν Βοιωτικὸν Κιφισόν, πηγάζοντα ἐκ τοῦ Παρνασοῦ καὶ ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον καὶ τὸν Λάφρον (κ. Μόρνον), πηγάζοντα ἐκ τῆς Οἴτης καὶ ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Λίμνες. Λίμνας ἔχει μίαν, τὴν Ξυνιάδα, (κ. τοῦ Νταουκλή).

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας, τὰς ἐξῆς:

1. Ἐπαρχία Φθιώτιδος.

Ἡ ἐπαρχία Φθιώτιδος ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Λαμίαν, ἣ ὁποία εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ· κεῖται μεταξὺ δύο λόφων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἀνατολικὸς ἔχει φρούριον καὶ ὀνομάζεται Ἀκρολαμία. Ἡ πόλις ἔχει ὠραίας οἰκοδομὰς καὶ πλατείας, γυμνάσιον, πρωτοδικεῖον, ἀρσάκειον καὶ εἶνε ἔδρα ἀρχιεπισκόπου. Εἰς τὴν Λαμίαν ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον τῇ 12 Ἀπριλίου 1821 ὑπὸ τῶν τούρκων ὁ ἥρωὸς Ἀθανάσιος Διάκος· σήμερον σφίζεται ἐν τῇ πόλει ὁ τάφος του καὶ ὁ ἀνδριὰς του.

Ἐπίγειον τῆς Λαμίας εἶνε ἡ Στυλὶς, μετὰ τῆς ὁποίας συνδέεται δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ καὶ σιδηροδρόμου καὶ ἔχει νηματοποιεῖον ἀτμόμυλον καὶ ἐλαιῶνα.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρὶα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ εἶνε ἡ Ὑπάτη (1,500 κατ.), γνωστὴ διὰ τὰ πλησίον αὐτῆς περίφημα ἰαματικὰ λουτρά. Ἡ Ὑπάτη ἔχει 1,400 κατ. ἡ Στυλὶς 700 κατ.

2. Ἐπαρχία Λοκρίδος.

Ἡ ἐπαρχία Λοκρίδος ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ἀταλάντην (1900 κατ.), ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ ἄκρον εὐφόρου πεδιάδος καὶ συνέχεται μὲ τὴν Νέαν Πέλλαν, ἓνα συνοικισμὸν Μακεδόνων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν ἠγωνίσθησαν διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἐπίνειον τῆς Ἀταλάντης εἶνε ἡ Κάτω Πέλλα. ΝΑ αὐτῆς ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις Ὀποῦς.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρὶά ἄξια λόγου εἶναι: Διβανάται (1500 κατ.), πατρὶς τοῦ Ὀδυσσεῶς Ἀνδρίτσου· Λαδίον (4,000 κατ.), καὶ Βελίτσα (1,500 κατ.), παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Παρνασοῦ· Ἐλάτεια (κ. Δραχμάνι, 1,400 κατ.), ὄχι μακρὰν τῆς ἀρχαίας Ἐλατείας, τῆς ὁποίας ἡ θέσις ἦτο σπουδαιότατη ὑπὸ στρατηγικὴν ἔποψιν· Μῶλος (1500 κατ.), πλησίον τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου καὶ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σπερχειοῦ ποταμοῦ. Πλησίον τοῦ χωρίου τούτου μεταξὺ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ ὄρους Καλλιδρόμου ἔκειτο τὸ περίφημον στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἄλλοτε μόνον μία ἄμαξα ἠδύνατο νὰ διέρχεται· τῶρα ὅμως τόσοσιν ἠδύρυνθη ἀπὸ τὰς προσχώσεις τοῦ Σπερχειοῦ, ὥστε ἡ θάλασσα ἀπέχει ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ποταμοῦ περισσότερον ἀπὸ τὰ 3500 μέτρα. Πλησίον τοῦ στενοῦ ἐκεῖνου ἔπεσεν ὁ γενναῖος Λεωνίδας μετὰ 300 Σπαρτιατῶν καὶ 700 Θεσπιέων, πολεμῶν κατὰ τῶν ἀναριθμῶν στρατευμάτων τοῦ Ξέρξου· ὄχι δὲ μακρὰν τῆς θέσεως ταύτης, πλησίον τῆς γεφύρας τοῦ Σπερχειοῦ εἰς νέος Λεωνίδας, ὁ Ἀθανάσιος Διᾶκος ἠγωνίσθη ἡρωϊκῶς μὲ τὰ ὀλίγα παλληκάρια του ἐναντίον τῶν ἀναριθμῶν στρατευμάτων τοῦ Ὁμήρ Βριώνη, μέχρις ὅτου θραυσθέντος τοῦ ξίφους, συνελήφθη καὶ ὠδηγήθη εἰς τὴν Λαμίαν, ἔπου ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον...

3. Ἐπαρχία Παρνασίδος

Ἡ ἐπαρχία Παρνασίδος ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ἀμφισσαν (5,600 κατ.), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ ὄρειας τοποθεσίας, παρὰ τὴν ὁμώνυμον πεδιάδα, κατάφυτον ὑπὸ ἐλαιῶν. ἔχει γυμνάσιον, πρωτοδικεῖον καὶ εἶνε ἔδρα ἐπισκόπου.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἐπίνειον τῆς Ἀμφίσης εἶνε ἡ Ἰτέα ἀπέχουσα αὐτῆς δύο ὥρας καὶ κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κρισαίου κόλπου.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρὶα ἄξια λόγου εἶνε· τὸ *Γαλαξειδίον* (3,500 κατ.), ἔχον ἀξιόλογον ἐμπορικὸν ναυτικόν· τὸ *Χρισὸν* (1,500 κατ.), πλησίον τοῦ ὁποίου ἐτελοῦντο οἱ ἀγῶνες τὰ *Πύθια*· *Δελφοὶ* (κ. Καστρέ), πλησίον τῶν ἀρχαίων *Δελφῶν*, ἔπου ὑπῆρχε κατὰ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ὁ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος μετὰ τοῦ περιφήμου μαντείου του. *Γραβιά* (800 κατ.), μικρὸν χωρίον κείμενον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἀμφίσης εἰς Λαμίαν. Πλησίον αὐτοῦ κεῖται τὸ ὀνομαστὸν *Χάνι*, ἔπου ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρότιτος μετὰ τὰ ὀλίγα παλληκάρια του κατέστρεψε μέγα μέρος τοῦ πολυαριθμοῦ στρατοῦ τοῦ Ὀμήρ Βριώνη· νοτιώτερον τῆς Γραβιάς κεῖται ἡ ἀπόκρημνος θέσις Ἀμπλιανη ἔπου οἱ Ἕλληνες τῷ 1824 ὑπὸ τὸν Δῆμον Σκαλιτσάν, τὸν Τζαβέλλαν καὶ τὸν Δουβουნიώτην κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους· *Δεσφίνα* (2700 κατ.), *Μουσουνίτσα* (1500 κατ.), καὶ *Μπράλλος*, χωρίον πλησίον τοῦ ὁποίου ὑπάρχει σπουδαία σιδηροδρομικὴ σήραξ, ἔχουσα μῆκος 2,110 μέτρων.

4. Ἐπαρχία Δωριδος.

Ἡ ἐπαρχία Δωριδος ἔχει πρωτεύουσαν τὸ *Λιδωρίζιον* (1,150 κατοίκους).

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρὶα εἶνε· ἡ *Ἀρτοτίνα* (1,400 κατ.), πατρὶς τοῦ *Δήμου Σκαλιτσᾶ*, ὁ ὁποῖος ὕψωσε πρῶτος τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Δωριδι καὶ τοῦ Ἀθανασίου *Διάκου*· ἡ *Γρανίτσα* (1,200 κατ.) καὶ ἡ *Βιτρινίτσα* (900 κατ.), ὠραία παραθαλασσία κώμη.

5. Ἐπαρχία Δομοκοῦ

Ἡ ἐπαρχία Δομοκοῦ ἔχει πρωτεύουσαν τὸν *Δομοκὸν* (1,500 κατ.), ὁ ὁποῖος ἔχει ὀχυρὸν φρούριον, ἐκ τοῦ ὁποίου βλέπει τις εὐρὴν σχεδὸν τὴν δυτικὴν Θεσσαλίαν.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρὶα εἶνε ἡ *Ἀγρόριανη*, ἡ *Ἀβαρίτσα* καὶ ἡ *Ὀμβριακή*, ὁ ὁποία κεῖται πλησίον τῆς *Ἐυνιάδος* λίμνης.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος εἶνε εἰς μὲν τὰ ὄρεινά μέρη ψυχρὸν καὶ υγιεινὸν εἰς δὲ τὰ πεδινὰ θερμὸν καὶ εἰς τινα μέρη νοσηρὸν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε μὲν ὄρεινόν, ἀλλ' εὐφορον.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶνε δημητριακοὶ καρποί, βάλμβαξ, οἶνος, ἔλαιον, ἐλαίαι καὶ πρὸ πάντων καπνός.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, πλὴν τῶν κατοίκων τοῦ Γαλαξειδίου, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν ναυπηγικὴν.

Συγκοινωνία. Αἱ κυριώτεραι ἀμαξιτοὶ ὁδοὶ εἶνε ἡ τῆς Λεβαδείας — Ἀταλάντης — Λαμίας, ἡ τῆς Λαμίας — Δομοκοῦ — Θεσσαλίας, ἡ τῆς Λαμίας — Ὑπάτης — Καρπενησίου, καὶ ἡ τῆς Λαμίας — Ἀμφίσσης. Τὸν νομὸν τούτον διασχίζει ὁ σιδηρόδρομος Πειραιῶς — παλαιῶν συνόρων, τοῦ ὁποῦ μία διακλάδωσις ἀρχομένη ἀπὸ τὸ Λιανοκλάδι φθάνει εἰς Λαμίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Στυλίδα. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Δωρίδος ἡ συγκοινωνία εἶνε δύσκολος ἕνεκα τοῦ ὄρεινου ἐδάφους αὐτῆς.

3. Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Πληθυσμὸς. 190,000 κάτοικοι.

Θέσις. Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει ἐλόκληρον τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος μέχρι τοῦ Ἴονίου πελάγους καὶ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν.

Ὅρια. Ὑρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἄρτης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἴονίου πελάγους καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν.

Ὅρη. Ὅρη ἔχει τὸ Μακρονόρος, τὰ Ἀκαρνανικά, τὸ Πανατωλικὸν (κ. Κυρὰ Βγέννα), ὁ Ἀράκυνθος (κ. Ζυγός) καὶ ὁ Τυμφορησιός (κ. Βελοῦχι).

Κόλποι. Κόλπους ἔχει δύο : τὸν Ἀμβρακικὸν καὶ τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήρια ἔχει τὸ Ἀκτιον (κ. Ποῦντα) καὶ τὸ Ἀντίρριον.

Πεδιάδες. Πεδιάδας ἔχει τὴν τοῦ Ἀρροινίου, παράγουσαν ἐξαίρετον καπνὸν καὶ τὴν Ἀκαρνανικὴν.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ἀχελῷον (κ. Ἀσπρόποταμον), τὸν μεγαλύτερον ποταμὸν τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος· τὸν Εὐήνον (κ. Φειδαριν), ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τοῦ Κόρακος καὶ χύνεται εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Λίμναι. Λίμνας ἔχει τὴν Ἀμβρακίαν, τὴν Ὀξηρόν, τὴν Αὐσιμαχίαν (κ. τοῦ Ἀγγελοκάστρου) καὶ τὴν Τριχωνίδα (κ. τοῦ Βραχωρίου). Καὶ μίαν λιμνοθάλασσαν, τὴν Κυνίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀλιεύονται οἱ ἰχθύς, ἐκ τῶν ὧν τῶν ὁποίων παρασκευάζεται τὸ περίφημον αὐγοτάραχον τοῦ Μεσολογγίου.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς ἕξ ἑπαρχίας, τὰς ἑξῆς:

1. Ἡ ἑπαρχία Μεσολογγίου.

Ἡ ἑπαρχία Μεσολογγίου ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Μεσολόγγιον (7,700 κατ.), τὸ ὁποῖον εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ· κεῖται δὲ πλησίον τῆς λιμνοθαλάσσης Κυνίας. Ἡ πόλις ἔχει γυμνάσιον, πρωτοδικεῖον καὶ εἶνε ἔδρα ἀρχιεπισκόπου. Τὸ Μεσολόγγιον κατέστη ἐνδοξον καὶ περιώνυμον διὰ τὰς δύο πολιορκίας, τὰς ὁποίας ὑπέστη ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὰ ἔτη 1822 καὶ 1825—1826, ἀλλὰ πρὸ παντὸς διὰ τὴν ἥρωϊκὴν ἐξοδον τῆς ἀθανάτου φρουρᾶς τῆς πόλεως (10 Ἀπριλίου 1826), ἣ ὁποία προὐκάλεσε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν συμπάθειαν ἔλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ἐκεῖ δὲ εἰς τὸ Μεσολόγγιον καὶ ἐντὸς καταφύτου κήπου, ὅστις ὀνομάζεται Ἡρώιον, εἶνε τεθαμμένα τὰ ὀστέα τῶν ἐνδόξως κατὰ τὴν ἥρωϊκὴν ἐξοδον πεσόντων ὑπερασπιστῶν αὐτοῦ, προσέτι δὲ οἱ τάφοι τῶν ἡρώων τοῦ ἀγῶνος Μάρκου Βότσαρη, Κυριακούλη Μαυρομιχάλη καὶ τοῦ φιλέλληνος Λόρδου Βύρωνος, πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ εὐγνωμονοῦσα Ἑλλάς διὰ τὰς πρὸς αὐτὴν ὑπερσίας καὶ θυσίας του, ἀνήγειρε τελευταίως τὸν ἀνδριάντα του ἐν τῷ Ἡρώϊ καὶ ἕτερον καλλιτεχνικὸν σύμπλεγμα ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Ζαπτεῖο.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἐμπροσθεν τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἐν τῇ λιμνοθαλάσῃ κεῖται τὰ νησίδρια *Κλείσοβα* καὶ *Βασιλάδι*, ἔνδοξα διὰ τὰς ἐκεῖ νήκας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων.

Τὸ Μεσολόγγιον συνδέεται μετὰ τοῦ Ἀγρινίου διὰ σιδηροδρόμου, ὁ ὁποῖος ἄρχεται ἀπὸ τὸ *Κρουνέριον*· ἀπὸ τούτου δὲ διὰ πλοιαρίου μεταβαίνει τις ἀπέναντι εἰς τὰς Πάτρας.

Κῶμαι καὶ χωρία ἄξια λόγου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶναι· τὸ *Αἰτωλικὸν* (3,800 κατ.) κείμενον ἐπὶ νησίδος καὶ συνδεόμενον μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ δύο γεφυρῶν· *Σταμνὰ* (1,100 κατ.) καὶ *Νεοχώριον* (1,800 κατ.).

2. Ἐπαρχία Ναυπακτίας.

Ἡ Ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν *Ναύπακτον* (3,400 κατ.), ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ἔχουσα μαγευτικὴν θέσιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ πολλὰ τείχη ἐνετικὰ ἐπὶ λόφου, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ καὶ ἡ ἀκρόπολις τῆς πόλεως.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρία εἶναι ὁ *Πλάτανος* (1,200 κατ.), τὸ *Κλεπᾶ* (1,100 κατ.), ἡ *Κόμισσα* (1,000 κατ.) καὶ ἡ *Δομποτινὰ* (800 κατ.).

3. Ἐπαρχία Τριχωνίας.

Ἡ Ἐπαρχία Τριχωνίας ἔχει πρωτεύουσαν τὸ *Ἀργίσιον* (κ. Βραχῶρι, 8,000 κατ.), τὸ ὁποῖον κεῖται πλησίον τῆς λίμνης Λυσιμαχίας καὶ ἐν τῷ μέσῳ εὐφορωτάτης πεδιάδος, παραγούσης ἐξαιρετικὸν καπνόν. Εἶνε πόλις ὠραία, ἔχουσα γυμνάσιον καὶ συνδεομένη μετὰ τοῦ Μεσολογγίου διὰ σιδηροδρόμου.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρία εἶνε· τὸ *Μουσταφοῦλι* (1,400 κατ.), *Δερβέκισσα* (1,100 κατ.) καὶ τὸ *Κεφαλόβρυσον* (800 κατ.), πλησίον τοῦ ὁποῦ ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις *Θέρμων*, ἔπου συνήρχετο τὸ συνέδριον τῶν Αἰτωλῶν.

4. Ἐπαρχία Εὐρυτανίας.

Πρωτεύουσα τῆς Ἐπαρχίας ταύτης εἶναι τὸ *Καρπενησίον* (2,900 κατ.), τὸ ὁποῖον κεῖται παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ *Τυμφρηστοῦ*· ἔχει δὲ πρωτοδικεῖον καὶ ἀπὸ τοῦ νοτίου τοῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς ἀρπε-

νησίου, εἰς τὴν σημερινὴν θέσιν Κεφαλάρι, ἐφρονεῦθη κατὰ τὸ 1823 ὁ ἥρωὸς Μάρκος Βότσαρης, εἰς μίαν ἠρωϊκωτάτην ἔφοδον αὐτοῦ κατὰ τῶν Τούρκων.

Ἄλλας κώμας καὶ χωρῖα ἔχει ἡ ἐπαρχία τὸν Προουδὸν (1,200 κατ.), τὴν Φουρνᾶν, τὸ Κεράσοβον καὶ τὸν Ἅγιον Βλάσιον.

5. Ἐπαρχία Βάλτιου.

Ἡ Ἐπαρχία αὕτη πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Ἀμφιλοχίαν (κ. Καρ-
βασαράν, 2,400 κατ.), ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρα-
κικοῦ κόλπου καὶ ἐξάγει βαλανίδια, καπνὸν καὶ ξυλάνθρακας.

Ἄλλας κώμας ἔχει τὸ Σύντεκνον (1,400 κατ.), καὶ τὴν Λε-
πενοῦ (1,300 κατ.), ἡ ὁποία κεῖται πλησίον τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρ-
χαίας πόλεως Σιράτου, παλαιᾶς πρωτεύουσης τῆς Ἀκαρνανίας.

6. Ἐπαρχία Βονίσης καὶ Ξηρομέρου

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι ἡ Βόνιτσα (1,500 κατ.),
κειμένη παρὰ τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον ἐπὶ μαγευτικῆς τοποθεσίας.
Πλησίον τῆς Βονίσης κεῖται τὸ χαμηλὸν ἀκρωτήριο Ἄκτιον, ἔχον
φρούριον ὀχυρὸν.

Ἄλλαι κώμαι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ εἶνε ὁ Ἄστακὸς (3,000
κατ.), ἡ Κατοῦνα (2,000 κατ.), ἡ Ζαβέρδα (1,700 κατ.) καὶ ἡ Κα-
τοχή (1,500 κατ.).

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ τούτου εἰς μὲν τὰ ὄρεινά μέρη
εἶνε ψυχρὸν, ἀλλ' ὑγιεινὸν εἰς δὲ τὰ Β. Δ. νοσηρὸν ἕνεκα τῶν
ὑπαρχόντων ἐλῶν καὶ εἰς τὰ Ν καὶ Δ γλυκὺ.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν,
καλυπτόμενον ἀπὸ πυκνὰ καὶ ὠραῖα δάση· μικρὸν μόνον μέρος αὐ-
τοῦ πρὸς τὸ Ν. καὶ Δ. εἶνε πεδινόν.

Προϊόντα. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶνε βα-
λανίδια, δημητριακοὶ καρποί, ἔλαιον, ξυλάνθρακες, κτηνοτροφικὰ
προϊόντα, ξυλεία καὶ προπάντων πολὺς καὶ ἐκλεκτὸς καπνός. Ἐν
δὲ ταῖς λιμνοθαλάσσαις ἀλιεύονται οἱ ἰχθύς, ἐκ τῶν ὁποίων παρα-
σκευάζονται ἰατρικὰ φάρμακα ἀπὸ τοῦ ἰατροῦ Εὐκλειδικοῦ Πολιτικῆς

Ἄσχολία τῶν κατοίκων. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὕλοτομίαν.

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει τὸν σιδηρόδρομον Ἀγρινίου—Μεσολογγίου—Κρυονερίου καὶ πολλὰς ἀμαξιτὰς ὁδοὺς, διὰ τῶν ὁποίων ἐξυπηρετεῖται ἡ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων πόλεων καὶ κωμῶν. Αἱ σπουδαιότεραι ἐκ τούτων εἶνε ἡ Μεσολογγίου—Ναυπάκτου, ἡ Μεσολογγίου—Ἀγρινίου—Ἀμφιλοχίας—Ἄρτης καὶ ἡ Καρπενησίου—Λαμίας.

Β'. ΗΠΕΙΡΟΣ

Πληθυσμὸς. 41,300 κάτοικοι.

Θέσεις, ὄρια. Ἡμικρὰ λωρὶς τῆς Ἠπείρου, ἣτις ἀνήκει πρὸ τῶν δύο νικηφόρων πολέμων εἰς τὴν Ἑλλάδα, κεῖται μεταξὺ τοῦ Ἀχελώφου καὶ τοῦ Ἀράχθου ποταμοῦ, ὅστις χωρίζει τὴν λωρίδα ταύτην ἀπὸ τῆς ἄλλης τῆς ἐλευθερωθείσης Ἠπείρου.

Ὁρίζεται δὲ πρὸς Α. μὲν ὑπὸ τοῦ νομοῦ Τρικκάλων, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς ἄλλης Ἠπείρου καὶ πρὸς Ν. Δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Πολιτικὴ κατάστασις. Τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Ἠπείρου παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1881, διὰ τῆς Βερολινείου συνθήκης· ἀποτελεῖ δὲ ἓνα μόνον νομόν, τὸν νομόν Ἄρτης.

Νομὸς Ἄρτης.

Ὅρη. Ὅρη ὁ νομὸς οὗτος ἔχει ἓν μόνον, τὰ Τσουμέρκα.

Ποταμοί. Ποταμόν ἔχει τὸν Ἀραχθόν, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου καὶ χύνεται εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

Πεδιάδες. Πεδιάδα ἔχει μίαν τὴν τῆς Ἄρτης.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει μίαν μόνην ἐπαρχίαν, τὴν τῆς Ἄρτης.

Ἐπαρχία Ἄρτης.

Τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ἄρτα (6.800 κατ.), ἣτις εἶναι καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Εἶναι πόλις παλαιὰ καὶ κεῖται παρὰ τὴν ἠφροποριθῆ ἀπὸ τοῦ νοτιοπύλου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ὁποῦ ὑπάρχει ὀνομαστή λιθίνη γέφυρα, διὰ τῆς ὁποίας ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς λοιπῆς Ἠπείρου. Ἐπίκεινται τῆς Ἄρτης εἰνε ἡ Κόπρανα, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ συγκοινωνεῖ μετ' αὐτῆς δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρία εἶναι τὸ Πέτα (1700 κατ.), κωμόπολις ὀνομαστή διὰ τὴν πλησίον αὐτῆς γενομένην μάχην τῷ 1822 τῶν Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων κατὰ τῶν Τούρκων. Σκουληκαριά (1100 κατ.), πατρὶς τοῦ Γεωργίου Καραϊσκάκη. Ἄγναντα (1200 κατ.), Προάμαντα (2400 κατ.), Καλαρρῦται (900 κατ.), Γρίμπορον, ἔπου κατὰ τὸ 1897 συνέβησαν αἱ ἀτυχεῖς μάχαι κατὰ τῶν Τούρκων καὶ ἄλλα χωρία, τὰ ὁποῖα πρότερον ἀνήκον εἰς τὴν πρῶην ὑποδιοίκησιν Φιλιππιάδος.

Κλίμα. Τὸ μὲν βόρειον μέρος τοῦ νομοῦ ἔχει κλίμα ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν, τὸ δὲ νότιον ὑγρὸν καὶ νοσηρὸν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν. Μόνον ἓν μικρὸν μέρος αὐτοῦ πρὸς Νότον εἶνε πεδινὸν καὶ εὐφορον.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶναι καπνός, ἀραβόσιτος, ἔλαιον, ἐσπεριδοειδῆ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ τούτου ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἰδίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἰς τὸν νομὸν τούτον εἶναι πολὺ δύσκολος, διότι μία μόνη ἀμαξιτῆ ὁδὸς ὑπάρχει ἡ Ἄρτης—Ἀμφιλοχίας—Ἀγρινίου—Μεσολογγίου.

Γ'. ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Πληθυσμὸς, 388,000 κάτοικοι.

Θέσις, ὄρια. Ἡ χώρα αὕτη κεῖται πρὸς τὸ Δυτ. μέρος τοῦ προηγουμένου νομοῦ καὶ ὑπεράνω τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος· ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τῆς Μακεδονίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἠπείρου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Θερμαϊκοῦ καὶ Παγασιτικοῦ κόλπου.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Θεσσαλία παρεχωρήθη εἰς τὴν

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἑλλάδα μὲ τὴν μικρὰν λωρίδα τῆς Ἠπείρου, τὸν νομὸν Ἄρτης, κατὰ τὸ 1881 διὰ τῆς Βερολινείου συνθήκης· διαιρεῖται δὲ διοικητικῶς εἰς δύο νομούς, τοὺς ἑξῆς :

Νομὸς Τρικκάλων.

Πληθυσμὸς 185,000.

Θέσεις. Ὁ νομὸς Τρικκάλων κατέχει τὸ ΒΔ μέρος τῆς Θεσσαλίας καὶ ἐκτείνεται πρὸς Ν. μέχρι τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Ὅρια. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β μὲν ὑπὸ τοῦ νέου νομοῦ Κοζάνης, πρὸς Α ὑπὸ τοῦ νομοῦ Λαρίσης, πρὸς Ν ὑπὸ τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ πρὸς Δ ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἄρτης.

Ὅρη. Ὅρη ἔχει τὰ Καμβούνια (κ. Χάσια) καὶ τὴν Πίνδον.

Πεδιάδες. Πεδιάδας ἔχει τὴν τῶν Τρικκάλων, τῆς Καλαμπάκας καὶ τὴν τῆς Καρδίτσας.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Θεσσαλικὸν Πηνειὸν καὶ τοὺς παραποτάμους τοῦ Αἰθαιῶν (Τρικκαλινὸν), Ἀπιδανὸν (Φερσαλιτικόν), Ἐπιπέα (Γσαναρλῆν) καὶ Καλέντζην· χύνεται δὲ εἰς τὸν Θερματικὸν κόλπον.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας, εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς :

1. Ἐπαρχία Τρικκάλων.

Ἡ ἐπαρχία Τρικκάλων ἔχει πρωτεύουσαν τὰ Τρίκκαλα (17,800 κατ.), τὰ ὁποῖα εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Εἶνε ὠραία πόλις κειμένη παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Αἰθαιῶν ποταμοῦ καὶ ἔχει ἐμπόριον σιτηρῶν, κτηνῶν καὶ καπνοῦ. Μετὰ τοῦ Βόλου συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρῖα εἶνε τὸ Ζάγκον (1,300 κατ.), Τοιοῦτι (1,300 κατ.) καὶ Βαρμπόπι (1000 κατ.).

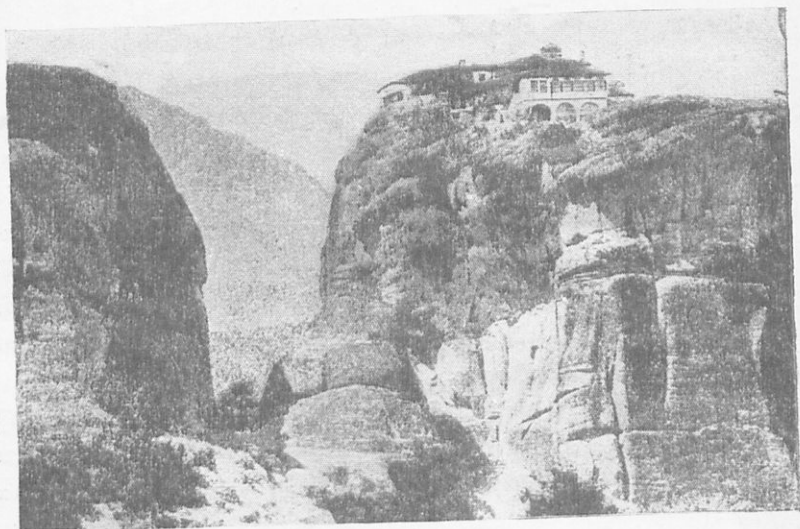
2. Ἐπαρχία Καλαμπάκας.

Ἡ Ἐπαρχία Καλαμπάκας ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Καλαμπάκην (2800 κατ.), κωμόπολιν κειμένη πλησίον τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ.

Πλησίον τῆς Καλαμπάκας καὶ πρὸς Β. αὐτῆς ὑψοῦνται βράχοι ἀπόκρημνοι καὶ ὑψηλοί, τὰ ὀνομαζόμενα Μετέωρα, ἐπάνω εἰς τὰς

κορυφὰς τῶν ὀπίσθων ἐκτίσθησαν κατὰ τὸν ΙΔ'. αἰῶνα ὑπὸ Βυζαντινῶν πολλὰ μοναστήρια· ἐκ τούτων δὲ σήμερον μόνον 7 σφίζονται.

Ἡ ἀνάβασις εἰς τὰς μονὰς ταύτας γίνεται ἢ διὰ κοφίνων ἢ διὰ

ΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ

κρεμαστῶν κλιμάκων ἢ διὰ δικτύων, τὰ ὅποια ἀνασύρουν οἱ μοναχοί.

*Ἄλλαι κώμαι καὶ χωρῖα εἶνε· ἡ Καστανὰ (1200 κατ.), τὸ Μαλακάσιον (1,100 κατ.) καὶ ἡ Νέα Κουτσούφλιανη, πλησίον τῶν πηγῶν τοῦ Πηνειοῦ.

3. Ἐπαρχία Καρδίτσας.

Ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶνε ἡ Καρδίτσα (9,600 κατ.), ἡ ὅποια κεῖται ἐν τῇ πεδιάδι καὶ πλησίον τοῦ ποταμοῦ Καλέντζη.

*Ἄλλας κώμας καὶ χωρῖα ἔχει· τὸ Φανάριον (1900 κατ.), τοὺς Σοφάδες (2400 κατ.), τὸ Μουζάκιον (1800 κατ.), τὸν Παλαμῶν (3,800 κατ.), τὸν Μεσενικόλαν (1300 κατ.) καὶ τὸ Σμόκοβον, πλησίον τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι θερμὰ ἱαματικά ὕδατα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε ὑγιεινόν· ψυχρὸν μὲν καὶ ὑγρὸν τὸν χειμῶνα, θερμὸν δὲ κατὰ τὸ θέρος.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινὸν καὶ εὐφορον· μόνον εἰς τὰ ΒΔ μέρη εἶνε ὄρεινόν.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε : δημητριακὰ καρποί, καπνός, σήσαμον, [μέταξα, κτηνοτροφικὰ προϊόντα· καλλιεργοῦνται δὲ σήμερον καὶ τεύτλα (κ. κοκκινογούλια), ἐκ τῶν ἐποίων παράγεται ζάκχαρις.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ἐμπορίαν.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἰς τὸν νομὸν τοῦτον εἶνε ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη· διότι ὑπάρχουσι πολλαὶ ὁδοὶ ἀμαξιτοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουσι τὰς πόλεις καὶ τὰς κώμας αὐτοῦ. Σπουδαιότεραι ἐκ τούτων ἐκ τούτων εἶνε ἡ Τρικκάλων—Λαρίσης, Τρικκάλων—Καρδίτσης, Τρικκάλων—Καλαμπάκας. Ἄλλ' ἔχει καὶ σιδηρόδρομον, ὃ ὁποῖος ἐκκινῶν ἐκ Βόλου φθάνει εἰς τὸ Βελεστίνον· ἀπ' ἐκεῖ δὲ διχάζεται καὶ ἡ μὲν ἄνω γραμμὴ φθάνει εἰς τὴν Λάρισαν, ἡ δὲ ἐτέρα διερχομένη ἀπὸ τὰς πόλεις Φάρσαλα, Καρδίτσαν καὶ Τρίκκαλα φθάνει εἰς τὴν Καλαμπάκην.

Νομὸς Λαρίσης

Πληθυσμὸς. 203,000 κάτοικοι.

Θέσις. Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ἀνατολικὸν ἡμισυ τῆς Θεσσαλίας, ἐν τῷ ὁποίῳ κεῖται καὶ ἡ χερσόνησος τῆς Μαγνησίας.

Ὅρια. Ὅρίζεται δὲ πρὸς Β μὲν ὑπὸ τοῦ νομοῦ Κοζάνης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Τρικκάλων.

Ὅρη. Ὅρη ἔχει τὸν Ὀλυμπον, ὃ ὁποῖος κατὰ τὴν μυθολογίαν ἦτο ἡ κατοικία τῶν ἀρχαίων θεῶν, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας ἦτο ἡ ἔδρα καὶ τὸ καταφύγιον τῶν κλεφτῶν· τὴν Ὀσσαν (κ. Κίσσαβον), ὄρος δασώδες, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐπίσης ἔδρα καὶ καταφύγιον τῶν κλεφτῶν καὶ τὸ Πήλιον, κατάφυτον ἐξ ἐλαίων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Τὸ Πήλιον ἀπολήγον εἰς τὴν θάλασσαν σχηματίζει ἐν ἀκρωτήριον, τὴν Σηπιάδα.

Πεδιάδες. Πεδιάδας έχει δύο, τὴν τῆς Λαρίσης, καὶ τὴν τῶν Φαρσάλων, ἐκτὸς ἄλλων μικροτέρων. Μεταξὺ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὀσσης ἐκτείνεται ἡ περίφημος διὰ τὰς φυσικὰς αὐτῆς καλλονάς, κοιλὰς τῶν *Τεμπῶν*, κατάφυτος ἐκ δαφνῶν καὶ πλατάνων.

Ποταμοί. Ποταμοὺς έχει τὸν *Πηνεῖον* (κ. Σαλαμβριᾶν), ὁ ὁποῖος δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους, χύνεται εἰς τὸν *Θερμαϊκὸν κόλπον*.

Λίμναι. Λίμνας έχει τὴν *Βοιβηίδα* (κ. Κάρλαν), τὴν *Νεοσαωνίδα* (κ. Μαυρονέρι), τὴν *Ἀσκουρίδα* (κ. Νεζερόν) καὶ τὴν *Εὐνάδα* (κ. Δαουκλή).

Κόλποι. Κόλπους έχει ἓνα, τὸν *Παρασιτικὸν* (κ. τοῦ Βόλου).

Χερσόνησοι. Χερσονήσους έχει τὴν *Μαγνησίαν* καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς σχηματιζομένην τοῦ *Τρίκερι*.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 6 ἐπαρχίας, εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς :

1. Ἐπαρχία Λαρίσης.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη έχει πρωτεύουσαν τὴν *Λάρισαν* (18,000 κατ.) ἡ ὁποία εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Ἡ Λάρισα εἶνε πόλις ἀρχαιοτάτη, ἐκτισμένη δὲ εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πηνεῖου ποταμοῦ, έχει ἀκρόπολιν, μέγαν στρατῶνα, ἐφετεῖον, πρωτοδικεῖον, γυμνάσιον καὶ ἀρσάκειον. Συνδέεται μετὰ τοῦ Πειραιῶς διὰ σιδηροδρόμου, ὡς καὶ δι' ἄλλης γραμμῆς μετὰ τοῦ Βόλου

Κῶμαι ἀξίαι λόγου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ εἶνε τὸ *Μέγα Κεοσερλή* (1700 κατ.), κείμενον παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ὀσσης· τὰ *Ἀμπελάκια* (1500 κατ.), παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς κοιλιάδος τῶν *Τεμπῶν*, ὀνομαστὴ ἄλλοτε διὰ τὴν ἐκεῖ ἀκμάζουσαν ὕφαντουργίαν.

2. Ἐπαρχία Τυρνάβου.

Ἡ ἐπαρχία Τυρνάβου έχει πρωτεύουσαν τὸν *Τύρναβον* (6,300 κατ.), πόλιν κατάφυτον ἐκ μωρεῶν καὶ ἀμπέλων καὶ κειμένην παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ὀρητικοῦ *Τιταρησίου*, παραποτάμου τοῦ Πηνεῖου.

Κῶμαι ἀξίαι λόγου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε τὸ *Καζακλάρ* (2,600) ἠφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κατ.) καὶ ἡ *Ραφάνη* (2,100 κατ.), ἡ ὁποία κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου καὶ παράγει ἐξαιρετόν οἶνον.

3. Ἐπαρχία Ἀγυῖας.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶνε ἡ Ἀγυῖα (2,800 κατ.), κώμη κειμένη παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ὀσσης· ἔχει ἀφθονα ὕδατα καὶ πολλὰ καρποφόρα δένδρα. Ἦτο ἄλλοτε ὀνομαστή διὰ τὰ λαμπρὰ αὐτῆς ὑφάσματα· τώρα δὲ παράγει οἶνον, μέταξαν καὶ βάμβακα.

Κεραμίδι (1,300 κατ.), κώμη εὐφορος καὶ κατάφυτος ἐκ καστανεῶν· Τσάγσει, μικρὰ παράλιος κώμη, κειμένη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ.

4. Ἐπαρχία Βόλου

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὸν Βόλον (23,300 κατ.), πόλιν ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου, ἔχουσα εὐρύχωρον καὶ ἀσφαλῆ λιμένα, ὁδοὺς εὐρείας καὶ οἰκοδομὰς λαμπράς. Εἶνε ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας καὶ ὁ λιμὴν ἔλου τοῦ νομοῦ· συνδέεται δὲ μετὰ τῆς Λαρίσης καὶ μετὰ τῶν Φαρσάλων, τῆς Καρδίτσης, τῶν Τρικκάλων καὶ τῆς Καλαμπάκας διὰ σιδηροδρόμου.

Ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Ἰωλκίδος, ἡ πατρίς τοῦ ἥρωος τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας Ἰάσωνος· πρὸς Δ. δὲ τοῦ Βόλου καὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς κεῖται τὸ Βελεστίνον (2,000 κατ.), αἱ ἀρχαῖαι Φεραί, κωμόπολις ὀνομαστή τὸ μὲν ὡς πατρίς τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας Ρήγα τοῦ Φεραίου (Βελεστινλή), τὸ δὲ διότι πλησίον αὐτῆς κατὰ τὸν ἀτυχῆ ἡμῶν πόλεμον τοῦ 1897 ὁ στρατηγὸς Σμολένσκης ἐνίκησε τοὺς Τούρκους.

Ἐπὶ δὲ τοῦ Πηλίου κεῖνται 24 πλούσιαι καὶ ὠραῖαι κῶμαι, λευκάξουσαι ὡς λίθοι πολῦτιμοι ἐν τῇ μέσῳ πλατάνων, καστανεῶν, μηλεῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφέρων δένδρων. Τούτων σπουδαιότεραι εἶνε ἐπὶ μὲν τῆς Ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Πηλίου ἡ Ζαγορά (3,200 κατ.), ὁ Κισσὸς καὶ ἡ Τσαγγαράδα, ἔχουσα τὴν Ἀχιλλοπούλειον Ἐκπαιδευτικὴν Σχολὴν, συντηρουμένην διὰ χρημάτων τοῦ

όμογενοῦς Ἀχιλλοπούλλου· ἐπὶ δὲ τῆς Δυτικῆς πλευρᾶς εἶνε ἡ Μακρονίτσα (3,200 κατ.), ἡ Πορταριά (2,100 κατ.), ἡ Δράκια (2,600 κατ.), ὁ Ἅγιος Δαυρέντιος (1,700 κατ.), αἱ Μηλέαι (1,900 κατ.), ἡ Ὠραία Ἀργαλαστή (2,200 κατ.), ὁ Δαῦκος (1,800 κατ.), καὶ τὸ Τρίκερι (1,400 κατ.), κείμενον ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου χερσονήσου.

5. Ἐπαρχία Ἀλμυροῦ.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶνε ὁ Ἀλμυρὸς (6,400 κατ.) κείμενος ὄχι μακρὰν τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου καὶ ἐν τῷ μέσῳ πεδιάδος, ἡ ὁποία παράγει ἐξαιρετον καπνόν, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ βάμβακα.

Πλησίον τοῦ Ἀλμυροῦ κεῖται τὸ χωρίον Ἀϊδίνιον, ὅπου ὑπάρχει ἡ Τριανταφυλλίδειος γεωργικὴ σχολή.

Ἄλλαι κῶμαι εἶνε ὁ Πλάτανος, ἡ Γοῦρα καὶ δύο νέαι κῶμαι ἡ Εὐξεινούπολις καὶ ἡ Νέα Ἀρχιάλιος, συνοικισθεῖσαι ὑπὸ Ἑλλήνων προσφύγων ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλλίας, οἱ ὅποιοι ἀγρίως ἐξεδιώχθησαν ἐκεῖθεν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων.

6. Ἐπαρχία Φαρσάλων

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὰ Φάρσαλα (2,400 κατ.), τὰ ὅποια κεῖνται πλησίον τοῦ Ἀπιδανοῦ ποταμοῦ· εἶνε δὲ ὀνομαστά, διότι πλησίον αὐτῶν ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἐνίκησε κατὰ τὸ ἔτος 48 π. Χ. τὸν Πομπήϊον. Β. Α. τῶν Φαρσάλων κεῖνται δύο λόφοι λεγόμενοι Κυρὸς Κεφαλαί, ὅπου ὁ Ρωμαῖος Στρατηγὸς Φλαμίνιος ἐνίκησε τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Φίλιππον τὸν Ε΄.

Εἰς τὸν νομὸν Δαρίσης ὑπάγεται τώρα καὶ ἡ πρόην ὑποδιοικήσις Ἐλασσῶνος, πλὴν ὀλίγων χωρίων αὐτῆς, ἅτινα ὑπήχθησαν εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Γρεβενῶν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε πρὸς μὲν τὰ Δ. μέρη ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα, τὸ δὲ θέρος θερμὸν, πρὸς δὲ τὰ Α. εἶνε ὑγιεινὸν καὶ ὄροσερὸν.

Ἔδαφος. Τὸ περισσότερον μέρος τοῦ νομοῦ εἶναι πεδινὸν καὶ μόνον τὸ Β. καὶ Α. εἶνε ὄρεινόν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Προϊόντα. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε δημητριακοὶ καρποί, ἀραβόσιτος, βάμβαξ, σήσαμος, γεώμηλα, ὄσπρια, καπνός, ὀπώραι, ἔλαιον, μήλα, κάστανα, μέταξα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ τούτου ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὕλοτομίαν, εἰς δὲ τὰς μεγαλυτέρας πόλεις, ὡς ἐν Βόλῳ, Λαρίσῃ, Τρικκάλοις, εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν ἐμπορίαν.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία καὶ εἰς τὸν νομὸν τοῦτον εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη· διότι ἔχει πολλὰς ἀμαξιτὰς ὁδοὺς, αἵτινες συνδέουσι τὴν Λάρισαν μὲ ἄλλας τὰς κυριωτέρας πόλεις τοῦ νομοῦ, ὡς ἐπίσης πυκνὴ εἶνε καὶ ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία τοῦ Βόλου μὲ τὸν Πειραιᾶ, τὴν Θεσσαλονίκην καὶ ἄλλους λιμένας τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Ἑλλάδος. Ἄλλ' ἰδίως εἶνε πυκνοτάτη ἡ διὰ τῶν σιδηροδρόμων συγκοινωνία, ἡ ὁποία διενεργεῖται διὰ τῶν γραμμῶν Βόλου — Βελεστίνου — Λαρίσης — Θεσσαλονίκης — Βόλου — Τρικάλων — Καλαμπάκας, Βόλου — Μηλεῶν καὶ τῆς γραμμῆς Βόλου — Δεμερλῆ — Πειραιῶς.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Θέσις, ὄρια. Ἡ Στερεὰ Ἑλλάς, ἡ μικρὰ χωρὶς τῆς Ἠπείρου καὶ ἡ Θεσσαλία ἀπετελοῦσι τὴν Μέσην Ἑλλάδα, ἡ ὁποία κατέχει σήμερον τὸ κέντρον τοῦ ἔθλου Ἑλληνικοῦ βασιλείου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ἐπαρχίας Ἐλασσῶνος, πρὸς Ν. δὲ ὑπὸ τῆς Πελοποννήσου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Ἴονίου πελάγους καὶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, τοῦ Ἴονίου πελάγους καὶ τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου.

Φυσικὴ διάπλασις τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς Μέσης Ἑλλάδος διασχίζεται ὑπὸ διαφόρων ὀρέων, τὰ ὁποία εἶνε διακλαδῶσις τῆς Πίνδου· ἐκτείνεται δὲ αὕτη ἐκ Β. πρὸς τὰ Ν.Α. κατὰ σειρὰς παραλλήλους ἑπτά ζορσεῖα τῆς Ἠπειρῆς Πολιτικῆς ἐκείνη, ἡ

ὅποια ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἐκτείνεται παραλλήλως τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου· εἰς ταύτην ὑφούνται τὰ ὄρη Ὀσσα καὶ Πήλιον. Τρίτη ὄροσειρὰ ἀρχίζει ἐκ τῶν νοτίων διακλαδώσεων τῆς Πίνδου καὶ τελειώνει εἰς τὸν Παγασιτικὸν κόλπον· ἡ ὄροσειρὰ αὕτη ὀνομάζεται Ὀρθρος. Ἐν δὲ τῇ Ἠπείρῳ ἐκτείνεται ἑτέρα ὄροσειρὰ, ἡ ὄροσειρὰ τῶν Τσουμέρκων, κατάφυτος τὸ πλεῖστον ἐξ ἐλατῶν.

Ὄρη. Τὰ κυριώτερα ὄρη ἐν τῇ Μέσῃ Ἑλλάδι εἶνε ἐν μὲν τῇ Ἠπείρῳ τὰ Τσουμέρκα, ἐν δὲ τῇ Θεσσαλίᾳ, ὁ Ὀλυμπος, τὰ Καμβούρια, ἡ Πίνδος, ἡ Ὀσσα καὶ τὸ Πήλιον, ἐν δὲ τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι τὸ Μακρονόρος, τὰ Ἀκαρνανικά, τὸ Παναιτωλικόν, ὁ Ἀράκυνθος, ὁ Τυμφρηστός, ἡ Ὀρθρος, ἡ Οἶτη, τὸ Καλλίδρομον, ὁ Κόραξ, ὁ Παρνασός· ἡ Γκιῶνα, ὁ Ἐλικὼν, ὁ Κιθαιρώων, ἡ Γεράνεια, τὸ Πεντελικόν, ὁ Ὑμητός, ὁ Καρυδαλλός, τὸ Αἰγάλεω καὶ τὸ Λαύρειον.

Κόλποι. Κόλποι εἶνε οἱ ἑξῆς: ὁ Σαρωνικὸς, ὁ Εὐβοϊκός, ὁ Μαλιακός, ὁ Παγασιτικὸς, ὁ Κορινθιακὸς καὶ ὁ Κρισαιῶς.

Χερσόνησοι. Χερσόνησοι εἶναι ἡ Ἀττικὴ καὶ ἡ τῆς Μαγνησίας.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήρια εἶναι τὸ Ἀκτιον, τὸ Ἀντίοριον, τὸ Σούριον καὶ ἡ Σηπιάς ἄκρα.

Πεδιάδες. Πεδιάδες ἐν τῇ μέσῃ Ἑλλάδι εἶναι ἡ τῶν Τρικάλων, ἡ τῆς Καλαμπάκας, ἡ τῆς Καρδίτσας, ἡ τῆς Λαρίσης, ἡ τῶν Φαρσάλων, ἡ τῆς Λαμίας, ἡ τῆς Ἀταλάντης, ἡ τῆς Ἀμφίσσης, ἡ τῆς Λεβαδείας, ἡ τῶν Θηβῶν ἡ τοῦ Μαραθῶνος, ἡ τῶν Ἀθηνῶν, ἡ τῶν Μεσογαίων, ἡ τῆς Ἐλευσίνος, ἡ τῶν Μεγάρων, ἡ τοῦ Ἀργινίου καὶ ἡ τῆς Ἀκαρνανίας.

Ποταμοί. Ποταμοὶ εἶνε οἱ ἑξῆς: ὁ Θεσσαλικὸς Πηνειὸς καὶ οἱ παραπόταμοί του Ληθαῖος, Ἀπιδανός, Ἐπιπεύς καὶ Καλέντιξης, ὁ Ἀραχθός, ὁ Ἀχελῷος, ὁ Εὐήνος, ὁ Σπερχεῖος, ὁ Βοιωτικὸς Κηφισός, ὁ Δάφνος, ὁ Ἀττικὸς Κηφισὸς καὶ ὁ Ἴλισος.

Λίμναι. Λίμναι εἶναι ἡ σχεδὸν ἀποξηρανθεῖσα Κοιπᾶς, ἡ Ὑλικὴ καὶ ἡ Τροφία, ἡ Ἀμβρακία, ἡ Ὀζηρός, ἡ Ἀνσιμαχία, ἡ Τριχωνίς, ἡ Βοιβηΐς, ἡ Νεσσωνίς, ἡ Ἀσκουρίς καὶ ἡ Ξυνιάς.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας εἶναι εἰς μὲν τὰ ὄρεινά ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν, εἰς δὲ τὰ πεδινὰ ὑγρὸν τ' ἐν χειμῶνα

καὶ θερμὸν τὸ θέρος· τὸ δὲ κλίμα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, πλὴν ὀλίγων μερῶν ὅπου εἶνε ὑγρὸν καὶ νοσηρόν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς μικρᾶς λωρίδος τῆς Ἡπείρου εἶναι ὄρεινόν, τὸ τῆς Θεσσαλίας εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινόν καὶ τὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὄρεινόν καὶ εἰς τινα μέρη πεδινόν καὶ εὐφορον.

Προϊόντα. Ἡ Μέση Ἑλλάς παράγει: δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα, οἶνον, ἔλαιον, μέλι, ὀπώρας, κτηνοτροφικὰ καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα, μάρμαρα, μέταλλα, καπνόν, ξυλείαν, ξυλάνθρακας, μέταξαν, γεώμηλα, μῆλα καὶ κάστανα.

Ἀσχολία τῶν κατοίκων. Οἱ κάτοικοι τῆς Μέσης Ἑλλάδος ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν· τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν ὕλοτομίαν, καὶ εἰς τὰς παραλίους πόλεις εἰς τὴν ναυτιλίαν, εἰς δὲ τὸν Βόλον, τὴν Λάρισαν, τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἐμπορίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Στερεὰ Ἑλλάς ἔχουσα ὡς ἄριον τὴν Ὀρθριν, μετὰ τῆς Πελοποννήσου, τῆς Εὐβοίας, τῶν βορείων Σποράδων καὶ τῶν Κυκλάδων ἦσαν ὁ πρῶτος πυρὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου (1830)· βραδύτερον δὲ ἦτοι κατὰ τὸ ἔτος 1881 παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς Βερολινείου συνθήκης ἡ Θεσσαλία καὶ ἡ μικρὰ λωρὶς τῆς Ἡπείρου, ὁ Νομὸς Ἄρτης.

Συγκοινωνία. Πυκνοτάτη εἶνε ἡ συγκοινωνία τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος γινομένη δι' ἁμαξιτῶν ὁδῶν, σιδηροδρόμων καὶ ἀτμοπλοίων. Σιδηροδρόμους ἔχει τὸν Πειραιῶς—Ἀθηνῶν—Πελοποννήσου, τὸν Ἀθηνῶν—Λαυρείου, τὸν σπουδαιότερον Πειραιῶς—Ἀθηνῶν—Παλ. Συνόρων, ὁ ὅποιος διασχίζει τοὺς νομοὺς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας καὶ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος. Ἡ δὲ δυτικὴ Στερεὰ Ἑλλάς ἔχει σιδηρόδρομον τὸν τοῦ Κρουονερίου—Μεσολογγίου—Ἀγρινίου· ἡ δὲ ἐκ Πειραιῶς καὶ Ἀθηνῶν μετ' αὐτῆς συγκοινωνία γίνεται διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς—Ἀθηνῶν—Πελοποννήσου τοῦ ὀδηγοῦντος εἰς τὰς Πάτρας, ἀπὸ ὅπου δι' ἀτμοπλοίου τῶν σιδηροδρόμων τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ἀποβιβάζεται τις εἰς Κρουονέριον καὶ συνεχίζει ἔπειτα τὸ ταξειδίον τοῦ σιδηροδρομικῶς μέχρις Ἀγρινίου.

Καὶ ἡ τῆς Θεσσαλίας συγκοινωνία εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη ἠφισποιοῦθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

δχι μόνον διὰ θαλάσσης ἐκ Βόλου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν Θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων· διότι ἐκ Βόλου μία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ φθάνει εἰς Βελεστίον, ἔπου διχάζεται καὶ ἡ μὲν μία γραμμὴ φθάνει εἰς Λάρισαν καὶ Θεσσαλονίκην, ἡ δὲ ἄλλη διὰ Φαρσάλων, Καρδίτσης, Τρικκάλων φθάνει εἰς Καλαμπάκαν. Ἐτέρα μικρὰ γραμμὴ συνδέει τὸν Βόλον μὲ τὰς Μηλέας.

Ἡ Θεσσαλία συνδέεται καὶ μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος· ὁ σιδηροδρόμος δηλαδὴ Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Παλαιῶν Συνόρων ἐρχόμενος ἐκ Πειραιῶς συναντᾷ τὸν Θεσσαλικὸν Σιδηροδρόμον εἰς τὸ χωρίον Δεμερλῆ, ἐκ τοῦ ὁποῦ διευθύνεται εἰς Λάρισαν καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῶν Τεμπῶν φθάνει εἰς Θεσσαλονίκην, ἔπου ἐνοῦται μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ἡ Μέση Ἑλλάς διοικητικῶς περιλαμβάνει ἕξ νομοὺς ἧτοι ἓνα ἐν τῇ λωρίδι τῆς Ἡπείρου — τὸν νομὸν Ἄρτης, δύο ἐν Θεσσαλίᾳ — τὸν νομὸν Τρικκάλων καὶ τὸν νομὸν Λαρίσης καὶ τρεῖς ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι — τὸν νομὸν Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, τὸν νομὸν Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος καὶ τὸν νομὸν Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Πληθυσμὸς. 940,000 κάτοικοι.

Θέσις, ὕψος. Ἡ Πελοπόννησος κεῖται πρὸς Ν. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος· εἶνε δὲ χερσόνησος, ἀλλ' ἀποτελεῖ σήμερον μίαν μεγάλην νῆσον, διότι ἀπεκόπη διὰ μεγάλης διώρυγος ὁ Ἴσθμὸς τῆς Κορίνθου, ὁ ὁποῖος συνέδεεν αὐτὴν μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Ἡ Πελοπόννησος περιβάλλεται πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, πρὸς Δ ὑπὸ τοῦ Ἴονίου πελάγους καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσσογείου θαλάσσης· αἱ θάλασσαί δὲ αὗται εἰσερχόμεναι βαθύως εἰς τὴν ξηρὰν σχηματίζουσι πολλοὺς κόλπους καὶ διαμερίζουσιν αὐτὴν εἰς πολλὰς χερσονήσους. Ὁ διαμελισμὸς οὗτος δίδει εἰς αὐτὴν σχῆμα φύλλου πλατάνου.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Διοικητικῶς διαιρεῖται ἡ Πελοπόννησος εἰς πέντε νομοὺς· εἶνε δὲ οἱ ἑξῆς :

Νομός Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας.

Πληθυσμὸς 167,000 κάτοικοι.

Θέσεις. Ὁ νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας κατέχει τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Πελοποννήσου· περιλαμβάνει δὲ τὴν Ἀργολικὴν χερσόνησον καὶ τὰς πλησίον αὐτῆς νήσους Σπέτσας, Ὑδραν καὶ Πόρον. Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ἀνήκουσι καὶ αἱ νῆσοι Κύθηρα καὶ Ἀντικίθυρα.

Ὅρια. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας.

Ὅρη. Ὅρη ἔχει τὸ *Λύρκειον*, τὸ *Ἀρτεμίσιον* καὶ τὸ *Παρθένιον*, τὰ ὅποια χωρίζουσι τὴν Ἀργολίδα ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν· τὸ *Ἀραγραῖον* καὶ τὸ τῶν *Διδύμων* εἰς τὴν Ἀργολικὴν χερσόνησον καὶ τὴν *Κυλλήνην* (κ. *Ζήρειαν*) καὶ τὰ *Ἀροῶνια* (κ. *Χελμὸν*) ἐν τῇ Κορινθίᾳ.

Χερσονήσοι. Χερσονήσους ἔχει δύο, τὴν Ἀργολικὴν καὶ τὴν τῶν *Μεθάνων*.

Κόλπους. Κόλπους ἔχει τὸν *Κορινθιακὸν* καὶ τὸν *Σαρωνικόν*.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήρια ἔχει ἐν τῷ *Σκύλλαιον*, εἰς τὸ ὅποτον ἀπολήγει τὸ ὄρος τῶν *Διδύμων*.

Πεδιᾶδες. Πεδιᾶδας ἔχει τὴν τῆς Ἀργολίδος, ἡ ὅποια εἶνε εὐφορωτάτη, παράγουσα δημητριακοὺς καρπούς, σταφίδα, οἶνον καπνὸν καὶ τὴν τῆς Κορινθίας (κ. τῆς Βόχας), ἡ ὅποια εἶνε ἐπίσης εὐφορωτάτη παράγουσα σταφίδα (Κορινθιακὴν) καὶ δημητριακοὺς καρπούς.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ἀσωπὸν (κ. Ἀγιωργίτικον) ὁ ὅποτος πηγάζει ἐκ τῆς Κυλλήνης καὶ χύνεται εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· τὸν Ἰνάχον (κ. Πάνιτσαν) καὶ τὸν Ἐρασῖνον (κ. Κεφαλᾶρι), οἱ ὅποιοι διαρρέοντες τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα χύνονται εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον.

Λίμναι. Λίμνας ἔχει τὴν *Στυμφαλίδα* καὶ τὴν *Φερεόν*, ἐν δὲ τῇ Ἀργολίδι τὴν *Λέορην*, ἡ ὅποια εἶνε μεταβεβλημένη εἰς ἔλος.

Διοικητική Διαίρεσις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ ἑπαρχίας· εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς :

1. Ἐπαρχία Ναυπλίας.

Ἡ ἑπαρχία Ναυπλίας ἔχει πρωτεύουσαν τὸ *Ναύπλιον* (5,400 κατ.), τὸ ὁποῖον εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ· κεῖται δὲ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου ἐπὶ μικρᾶς βραχῶδους χερσονήσου. Τὸ *Ναύπλιον* ὑπῆρξεν ἡ πρώτη πρωτεύουσα τοῦ κράτους μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἔτους 1835. Ἔχει γυμνάσιον, ἐφετεῖον, πρωτοδικεῖον, ὀπλοστάσιον καὶ τρεῖς φρούρια, τὸ *Παλαμῆδιον* τὴν Ἀκροναυπλίαν (κ. Ἴτς-καλὲ) καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ *Ναυπλίου* ἐπὶ νησίδος ἐκτισμένον *Μπουρτζι*.

Εἰς ὀλίγων λεπτῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ *Ναυπλίου* κεῖται τὸ ὄρειον προάστειον αὐτοῦ *Πρόνοια* (1,800 κατ.). Ἡμίσειαν ὄραν μακρὰν τοῦ *Ναυπλίου* πρὸς Β. ἔκειτο ἡ ἀρχαία πελασγικὴ πόλις *Τίρυνς*, τῆς ὁποίας σφῆζονται *Κυκλώπεια* τείχη· πλησίον δὲ αὐτῶν σήμερον ὑπάρχει γεωργικὴ σχολή, ἡ ὁποία ἰδρύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ *Καποδιστρίου*.

Ἄλλαι κῶμαι ἀξίαι λόγου ἐν τῇ ἑπαρχίᾳ εἶνε τὸ *Λυγουριὸ* (1.700 κατ.), πλησίον τῆς ἀρχαίας *Ἐπιδαύρου*, ὅπου κεῖνται τὰ ἑρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τὸ περίφημον θέατρον τῆς *Ἐπιδαύρου*, ἀκέραιον σχεδόν· *Νέα Ἐπίδαυρος* (κ. Πιάδα, 1100 κατ.), ὀνομαστή, διότι ἐκεῖ συνῆλθεν ἡ πρώτη ἐθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία ἀνεκήρυξε τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος (1 Ἰανουαρίου 1822).

2. Ἐπαρχία Ἄργους.

Πρωτεύουσα τῆς ἑπαρχίας ταύτης εἶνε τὸ Ἄργος (8,800 κατ.) πόλις ἀρχαία, Πελασγικὴ, ἐκτισμένη εἰς τοὺς πρόποδας βραχῶδους βουνοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ἄργους ὀνομαζομένη *Λάρισα*. Πρὸς Ν. τοῦ Ἄργους ὑπάρχει τὸ χωρίον *Μύλοι*, πλησίον τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ λίμνη *Λέρινη*, ὅπου ὁ Ἡρακλῆς ἐφόνευσε τὴν ἐννεακέφαλον ὕδραν· πρὸς Β. τοῦ Ἄργους κεῖται τὸ χωρίον *Χαοβάτι*, πλησίον τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν αἱ ἀρχαῖαι *Μυκῆναι*, ἡ

ἔδρα τοῦ Ἀγαμέμνονος. Εἰς τὸν τόπον ἔπου ἦσαν αἱ ἄλλοτε Μυκῆναι, ἐγίνοντο ἀνασκαφαί, διὰ τῶν ὁποίων ἀνεκαλύφθησαν διάφορα ἀντικείμενα χρυσᾶ, χαλκᾶ καὶ ἀργυρᾶ, τὰ ἅποια μετεφέρθησαν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον. ΒΑ. τοῦ Ἄργους κεῖται τὸ χωρίον Χώνικα, ἔπου ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἥρας (Ἡραῖον), πρὸς τιμὴν τῆς ὁποίας ἐγίνοντο κατὰ πενταετίαν ἀγῶνες καὶ πανηγύρεις.

Ἄλλαι κῶμαι εἶνε τὸ Κουτσοπόδι (1400 κατ.), ἡ Καρυνά (1000 κατ.) καὶ ὁ Ἀχλαδόκαμπος (1700 κατ.).

3. Ἐπαρχία Κορινθίας.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Κόρινθον (5400 κατ.), κειμένην παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· εἶνε πόλις νέα, με εὐθείας καὶ κανονικὰς ὁδοῦς, κτισθεῖσα κατὰ τὸ 1858, ὅτε κατεστράφη ὑπὸ σεισμοῦ ἢ παρὰ τοῦ πρόποδας τοῦ Ἀκροκορινθίου κειμένη παλαιὰ Κόρινθος. Ἡ ἀρχαία Κόρινθος ἦτο ἡ πλουσιωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἑλλάδος· ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐδίδαξε τὸ Εὐαγγέλιον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Ἄλλαι κῶμαι ἄξια λόγου εἶνε ἡ Περαχώρα (1200 κατ.), ἐπὶ τῆς Γερανείας, τὸ Λουτράκιον (1200 κατ.), γνωστὸν διὰ τὰ περίφημα ἱματικὰ λουτρά του, τὸ Σοφικὸν (1700 κατ.), ἡ Σικυὼν (κ. Κιάτον, 1900 κατ.), τὸ Συλόκαστρον (1700 κατ.), ἡ Γκοῦρα (1100 κατ.), ὑπὸ τὴν Κυλλήνην, τὰ Τρίκαλα (1000 κατ.), τὰ Ἀθήκια (1100 κατ.), ὁ Ἅγιος Γεώργιος (2300 κατ.), ὠραία κωμόπολις εἰς τὴν Α. ἄκραν εὐφορωτάτου λεκανοπέδιου, παράγοντος ἐξαιρετον μέλανα οἶνον καὶ σταφίδα. Πλησίον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ εἰς μικρὰν κοιλάδα παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Ἡράκλειον κεῖται ἡ Νεμέα, ἔπου ἐτελοῦντο τὰ Νέμεια πρὸς τιμὴν τοῦ Νεμείου Διὸς, τοῦ ὁποίου σφύζονται ἀκόμη τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ καὶ ὀλίγοι στῦλοι. Πλησίον δὲ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Νεμέας κεῖνται τὰ ἱστορικὰ καὶ ἔνδοξα στενὰ τῶν Δερβενακίων, ἔπου οἱ Ἕλληνες τῷ 1822 ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ Νικηταρᾶ, τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τοῦ Παπαφλέσσα κατέστρεψαν τὸν στρατὸν τοῦ Δράμαλη.

4. Ἐπαρχία Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος

Ἡ ἐπαρχία ἔχει πρωτεύουσαν τὰς Σπέτσας (4300 κατ.)· ἔχει δὲ ἡ ἡρωϊκὴ νῆσος τὸ προνόμιον νὰ ἐκλέγῃ δύο βουλευτὰς διὰ τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματα τῶν Σπετσιωτῶν καὶ τοῦ ναυτικοῦ της κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν.

Ἐν δὲ τῇ Ἐρμιονίδι, ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου ἀπέναντι τῶν Σπετσῶν κεῖται τὸ Κρανίδιον (6000 κατ.), τὸ ὁποῖον ἔχει ἐπίνειον τὸ Χέλιον καὶ ἡ Ἐρμιόνη (κ. Καστρί, 2200 κατ.).

4. Ἐπαρχία Ὑδρας.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ὑδραν (5500 κατ.)· πατρίδα τοῦ Ἀνδρέα Μιαούλη, τοῦ Σαχτούρη, τοῦ Κουντουριώτου, καὶ τοῦ Βότση· ἔχει δὲ καὶ αὕτη τὸ προνόμιον νὰ ἐκλέγῃ τρεῖς βουλευτὰς.

6. Ἐπαρχία Τροιζηνίας.

Ἐχει πρωτεύουσαν τὴν Πόρον, (4,300 κατ.), κείμενον ἐπὶ τῆς ὁμώνυμου νήσου· εἶνε τερπνὴ θερινὴ διαμονή.

Ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου κεῖται ἡ Τροιζήν (κ. Δαμαλάς), ὅπου συνῆλθεν ἡ Γ'. Ἐθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία ἐξέλεξε τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν, Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπὶ δὲ τῆς μικρᾶς Χερσονήσου τῶν Μεθάνων ὑπάρχουσι τὰ ὀνομαστὰ λουτρὰ τῆς Βρωμολίμνης.

Ἐπαρχία τῶν Κυθῆρων.

Ἡ ἐπαρχία Κυθῆρων ἔχει πρωτεύουσαν τὰ Κύθηρα (1000 κατ.), ἄλλη κώμη εἶναι ὁ Ποταμὸς (900 κατ.).

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει καὶ ἡ νησις Ἀντικύθηρα, πλησίον τῆς ὁποίας ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης ἀγάλματα μαρμάρινα καὶ ὀρειχάλκινα ἀρίστης τέχνης (ἔφηβος Ἀντικυθήρων).

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε γλυκὸ καὶ ὑγιεινόν, εἰς δὲ τὰ ὄρεινά ψυχρόν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινόν, κατὰ δὲ τὰ ΒΔ μέρη ὄρεινόν.

Προϊόντα. Ὁ νομὸς οὗτος παράγει σταφίδα, καπνόν, δημητριακοὺς καρπούς, σῖνον, ἔλαιον, ἔσπεριδοειδή καὶ διάφορα κηπουρικὰ προϊόντα.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν καλλιέργίαν τῆς σταφίδος καὶ εἰς τὴν ἔμπορίαν, οἱ κάτοικοι τῶν ὄρεινῶν μερῶν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, οἱ δὲ κάτοικοι τῶν νήσων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν σπογγαλιείαν.

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει πολλὰς ἀμαξιτοὺς ὁδοὺς, αἱ ὅποιαι μεγάλως διευκολύνουσι τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν διαφόρων πόλεων καὶ κωμοπόλεων· ἐπίσης πυκνὴ εἶνε ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία μετὰ τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν ἄλλων λιμένων τοῦ κράτους. Μετὰ τῆς πρωτεύουσας συγκοινωνεῖ ὁ νομὸς οὗτος διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Πελοποννήσου, ὅστις φθάνων εἰς τὴν Κόρινθον διακλαδοῦται ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὰς Πάτρας συνδέει τὰς παραλλοὺς κωμοπόλεις καὶ χωρῖα τῆς Κορινθίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὸ Ἄργος, ἔπου πάλιν διακλαδοῦται πρὸς τὸ Ναύπλιον καὶ τὴν Τρίπολιν.

Νομὸς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος.

Πληθυσμὸς 255,000 κάτοικοι.

Θέσεις. Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ Βόρειον μέρος τῆς Πελοποννήσου.

Ὅρια. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν νομῶν Ἀρκαδίας καὶ Μεσσηνίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἴονίου πελάγους.

Ὅρη. Ὅρη ἔχει τὰ Ἀροάνια, (κ. Χελμόν), τὸν Ἐρύμανθον (κ. Ὠλονόν), τὸ Παναχαϊκόν (κ. Βοῦδιᾶν) καὶ τὴν Φολόην, κατάφυτον ἐκ δρυῶν.

Κόλποι. Κόλπους ἔχεις δύο, τὸν Κορινθιακὸν καὶ τὸν Πατραϊκόν.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήρια ἔχει τὸ Ῥίον, τὸν Ἄραξον (κ. Πάπαν), τὸν Χελωνάταν καὶ τὸν Ἰχθυῦν, (κ. Κατάκωλον).

Πορθμοί. Πορθμοὺς ἔχει ἓνα, τὸν τοῦ Ῥίου, ὃ ὁποῖος χωρίζει τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Πεδιάδες. Πεδιάδας ἔχει τὴν τῶν Πατρῶν, τὴν τῆς Αἰγιαλείας καὶ τὴν τῆς Ἠλείας, αἱ ὁποῖαι εἶνε εὐφορώτατοι καὶ κατάφυτοι ὑπὸ σταφιδαμπέλων.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Πηγεῖον (π. Γαστούνης), ὃ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ χύνεται εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος, τὸν Ἀλφειὸν (κ. Ῥουφιᾶν) καὶ τοὺς παραποτάμους αὐτοῦ Ἐρύμανθον (κ. Δοάνα) καὶ Λάθωνα· καὶ τοὺς χειμάρους Κραῖθιν (π. τῆς Ἀκράτας), Βουραϊκόν (π. Καλαβρύτων) καὶ Σελινοῦντα (π. τῆς Βοστίτσας).

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας· εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς :

1. Ἐπαρχία Πατρῶν.

Ἡ ἐπαρχία Πατρῶν ἔχει πρωτεύουσαν τὰς Πάτρας (37,500 κατ.), ἡ ὁποῖα εἶνε πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ· εἶνε πόλις παράλιος, ἐμπορικωτάτη, ἔχουσα κανονικὰς ὁδοὺς, λαμπρὰς οἰκοδομάς, ὠραίας πλατείας, βιομηχανικὰ καταστήματα, ὠραίαν προκουμαίαν καὶ λιμένα τεχνητὸν ἀσφαλῆ. ἔχει ἐφετεῖον, πρωτοδικεῖον, δύο γυμνάσια, Ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἀρσάκειον, θαυμασίας ἐξοχὰς καὶ συνδέεται μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πύργου διὰ σιδηροδρόμου, ἀτμοπλοικῶς δὲ μετὰ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν διαφόρων παραλίων πόλεων.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρῖα εἶνε ἡ Χαλανδρίτσα (900 κατ.), Καστρίτσιον (1000 κατ.) καὶ Κάτω Ἀχαῖα (1600 κατ.).

2. Ἐπαρχία Αἰγιαλείας.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Αἶγιον (8,000 κατ.), ἡ ὁποῖα εἶνε ὠραία παράλιος πόλις, ἐκτισμένη ἐπὶ λόφου, ἐμπορικῆ, παράγουσα τὴν ἐκλεκτοτέραν σταφίδα, ἔχει γυμνάσιον, ἀφθονὰ

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ὕδατα, καλὰς οἰκοδομάς, ὠραίους κήπους καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Πατρῶν καὶ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου.

Πρὸς Ν. τοῦ Αἰγίου κεῖται ἡ μεγάλη *Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν*.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρία ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε ἡ *Τέμενη* (1,000 κατ.), ἡ *Ἀκράτα* (800 κατ.) καὶ τὸ *Διακοφτόν* (600 κατ.), ἐκ τοῦ ὁποῦ ἀρχίζει ὁ ὀδοντωτὸς σιδηρόδρομος, ὁποῖος καταλήγει εἰς τὰ *Καλάβρυτα*.

3. Ἐπαρχία *Καλαβρύτων*.

Ἡ ἐπαρχία *Καλαβρύτων* ἔχει πρωτεύουσαν τὰ *Καλάβρυτα* (1300 κατ.), τὰ ὁποῖα κεῖνται ἐν τῇ μέσῃ μικρᾷ κοιλάδι τῶν Ἀροανίων ὀρέων. ἔχουσι γυμνάσιον καὶ εἶνε ἔδρα ἐπισκόπου· συνδέονται δὲ δι' ὀδοντωτοῦ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία συνδέει τὰς Ἀθήνας μετὰ τῶν Πατρῶν.

Πλησίον τῶν *Καλαβρύτων* κεῖται ἡ ἱστορικὴ μονὴ τῆς *Ἀγίας Λαύρας*, ὅπου ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῶν Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ἠυλόγησε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως τῇ 25 Μαρτίου 1821. Ἡ σημαία αὕτη σφίζεται μέχρι σήμερον καὶ φυλάσσεται ἐν τῇ μονῇ ἐκεῖνη ὡς ἱερὸν καὶ πολύτιμον κειμήλιον. Πρὸς Β. τῶν *Καλαβρύτων* ὑπάρχει ἄλλη περιώνυμος μονή, ἐκτισμένη ἐπὶ ἀποτόμου βράχου ἡ μονὴ τοῦ *Μεγάλου Σπηλαίου*, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπάρχει ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ἡ Ἀπόστολος Λουκᾶς.

Κῶμαι καὶ χωρία ἄξια λόγου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε· τὸ *Κέρτεζη* (1,300 κατ.), τὰ *Μαξίτικα* (1,500 κατ.), ἡ *Στρέβοζα* (1,800 κατ.), καὶ τὸ *Λειβάριτζι* (1,000 κατ.).

4. Ἐπαρχία Ἡλείας.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας εἶνε ὁ *Πύργος* (15,700 κατ.) ὁ ὁποῖος κεῖται ἐπὶ μικροῦ λόφου καὶ ἐν τῇ μέσῃ πεδιάδι καταφύτου ἐκ σταφιδαμπέλων. ἔχει πρωτοδικεῖον, γυμνάσιον καὶ ἐπίγειον τὸ *Κατάκωλον*, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξάγεται πολλὴ σταφίς. Συνδέεται μετ' αὐτοῦ ὁ Πύργος διὰ σιδηροδρόμου· ἐπίσης δὲ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Κυπαρισσίας, μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ τῶν Πατρῶν καὶ μετὰ τῆς Ὀλυμπίας.

Κατὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν Πύργου—Πατρῶν κείνται αἱ κωμοπόλεις: Ἀμαλιάς (8,500 κατ.), Γαστούνη (2,500 κατ.), Ἀνδραβίδα (2,800 κατ.), Λεχαιὰ (2,900 κατ.), τὰ ὅποια ἔχουσιν ἐπίνειον τὴν *Κυλλήνην*, πλησίον τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι περιφημα-
 ιαματικὰ λουτρὰ καὶ ἡ ὁποία συνδέεται μετὰ τῶν Πατρῶν καὶ τοῦ Πύργου διὰ σιδηροδρόμου· *Βαρθολομιὸν* (2,500 κατ.), *Μανωλάς* (1000 κατ.), *Δίβρη* (1600 κατ.), καὶ *Κριεκούκιον* (1200 κατ.). Πλησίον δὲ τούτου καὶ εἰς ἀπόστασιν μιᾶς περιπου ὥρας σιδηροδρομικῶς ἀπὸ τοῦ Πύργου κείται ὁ ἱερὸς τόπος Ὀλυμπία, ὅπου ἐτελοῦντο αἱ περιφημοὶ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες. Ἐκεῖ ὑπῆρχον πολλὰ λαμπρὰ οἰκοδομήματα, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, τοῦ ὁποίου σφίζονται τὰ εἱρεῖπια. Κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, αἱ ὁποιαὶ ἔγιναν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀνευρέθησαν πολλὰ ἀρχαῖα μνημεῖα καὶ ἀγάλματα, μετὰ τῶν ὁποίων ὁ Ἐρμοῦς τοῦ *Πραξιτέλους* καὶ ἡ *Νίκη* τοῦ *Παιωνίου*, ἀριστουργήματα τέχνης· φυλάσσονται δὲ εἰς τὸ ἐκεῖ ὑπάρχον μουσεῖον, κινουῦντα τὴν ἐκπληξιν καὶ τὸν θαυμασμόν παντὸς ἐπισκεπτομένου αὐτά.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶνε εἰς μὲν τὰ πεδινὰ μέρη γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν, εἰς δὲ τὰ ὄρεινα μετρίως ψυχρὸν τὸν χειμῶνα καὶ ὄρσορὸν τὸ θέρος.

Ἔδαφος. Τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ νομοῦ εἶνε ὄρεινόν, τὸ δὲ ἄλλο εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινόν καὶ κατάφυτον ἐξ ἀμπέλων καὶ σταφιδαμπέλων.

Προϊόντα. Τὸ κυριώτερον προϊόν τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ σταφίς· παράγει ὁμοῦ καὶ δημητριακοὺς καρπούς, ἐσπεριδοειδῆ, οἶνον, ὀπώρας καὶ τινὰ βιομηχανικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος, τὴν γεωργίαν, τὴν ἐμπορίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία ἐν τῷ νομῷ τούτῳ εἶνε ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη, διότι ἀφ' ἑνὸς ὑπάρχουσι πολλαὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοί, αἱ ὁποιαὶ συνδέουσι τὰς πόλεις καὶ τὰς κωμοπόλεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία εἶνε πυκνή. Ἀλλὰ πυκνοτάτη

εἶνε ἢ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία· διότι ὁ σιδηρόδρομος Πειραιῶς-Ἀθηνῶν Πελοποννήσου διερχόμενος κατὰ μῆκος ἐκ τῆς παραλίας τοῦ νομοῦ συνδέει τὰς κυριωτέρας πόλεις καὶ κωμοπόλεις αὐτοῦ. Εἰς δὲ τὸ χωρίον Διακοφτὸν διακλαδούμενος ἀνέρχεται εἰς τὰ Καλάβρυτα διὰ σιδηρᾶς γραμμῆς ὄδοντωτῆς, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀνωφερείας. Ὁ Πύργος συνδέεται μὲ τὸ Κατάκωλον, μὲ τὴν Ὀλυμπίαν μὲ τὴν Κυπαρισσίαν καὶ μὲ τὴν Κυλλήνην.

Νομὸς Μεσσηνίας.

Πληθυσμὸς 220,000 κάτοικοι.

Θέσις. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει τὸ ΝΔ μέρος τῆς Πελοποννήσου.

Ὅρια. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β μὲν ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας καὶ Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος, πρὸς Ν. περιβρέχεται ὑπὸ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἴονίου πελάγους, πρὸς Α ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ νομοῦ Λακωνίας καὶ πρὸς Δ ὑπὸ τοῦ Ἴονίου πελάγους.

Ὅρη. Ὅρη ἔχει τὸ Λύκαιον, τὰ Νόμια, τὴν Ἰθώμην καὶ τὸν Λυκόδημον.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήριον ἔχει ἓν, τὸν Ἀκρόιαν.

Κόλποι. Κόλπους ἔχει δύο, τὸν Κυπαρισσιακὸν καὶ τὸν Μεσσηνιακόν.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Πάμισον καὶ τὸν Νέδωνα.

Λίμναι. ἔχει τὴν λιμνοθάλασσαν τῆς Ἀγουλινίτιδος, ἢ ὅποια παράγει πολλοὺς ἰχθύς.

Πεδιάδες. Πεδιάδας ἔχει τὴν τῶν Καλαμῶν, τὴν τῆς Μεσσηνίας καὶ τὴν τῆς Κυπαρισσίας.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς οὗτος διαίρεται εἰς πέντε ἐπαρχίας· εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς:

1. Ἐπαρχία Καλαμῶν.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὰς Καλάμας (13,000 κατ), ἢ ὅποια εἶνε πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ, κεῖται δὲ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ πλησίον τοῦ Νέδωνος ποταμοῦ. Εἶνε πόλις ἐμπορικωτάτη καὶ ἔχει ἀξιόλογον βιομηχανίαν μεταξουργίας. Αἱ Καλάμαι εἶνε ἡ πρώτη πόλις, ἣτις ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων

κατὰ τὴν ἔκκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως (23 Μαρτίου 1821). Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς πόλεως κεῖται ἡ παραλία τῶν Καλαμῶν, ἔπου ὑπάρχει ὁ τεχνικὸς λιμὴν τῆς πόλεως. Αἱ Καλάμαι συνδέονται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Τριπόλεως καὶ τῶν Ἀθηνῶν.

* Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρῖα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε ἡ Θουρία (1,500 κατ.) καὶ τὸ Ἀσλάναγα (1,900 κατ.) ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς.

2. Ἐπαρχία Μεσσήνης.

* Ἐχει πρωτεύουσαν τὴν Μεσσήνην (Νησίον 6,000 κατ.), πόλιν ἐμπορικὴν κειμένην πλησίον τοῦ Παμίσου ποταμοῦ καὶ ἐν τῇ μέσῳ ἐκτεταμένης καὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος· συνδέεται δὲ μετὰ τὰς Καλάμας διὰ σιδηροδρόμου.

* Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρῖα εἶνε ἡ Ἀνδρουῖσα, τὸ Μελιγαλᾶ καὶ τὸ Διαβολίτσιον, παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν.

3. Ἐπαρχία Πυλίας.

* Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Πύλον (Νεόκαστρον ἢ Ναυαρίνον 2,100 κατ.), πόλιν παράλιον, κειμένην εἰς τὸν μυχὸν μικροῦ κόλπου. Ὁ κόλπος οὗτος φρασσόμενος ἀπὸ τὴν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐπιμήκηνη νῆσον Σφακτηρίαν, μεταβάλλεται εἰς ἓνα λιμένα εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστατον. Ἐντὸς τοῦ λιμένος τούτου κατὰ τὸ ἔτος 1827 οἱ στόλοι τῶν τριῶν Μεγάλων Δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας κατέστρεψαν τὸν Τουρκοαιγυπτιακὸν στόλον· ἡ δὲ καταστροφή ἐκείνη ἔθεσε τὸν θεμέλιον λίθον τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος.

* Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρῖα εἶνε ἡ Μεθώνη (1700 κατ.), ἡ Κορώνη (2,700 κατ.), τὰ Λογγὰ (1,300 κατ.), τὸ Πεταλίδιον (1,100 κατ.) καὶ τὸ Μανιάκι (250 κατ.), κώμη μικρά, ἀλλ' ὀνομαστή, διότι ἐκεῖ ἐφονεύθη ὁ Παπαφλέσσας, ἡρωϊκῶς ἀγωνιζόμενος κατὰ τῶν Τούρκων.

4. Ἐπαρχία Τριφυλίας.

Τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρωτεύουσα εἶνε ἡ Κυπαρισσία (5,800 κατ.) ἡ ὁποία κεῖται ἄνωθεν τῆς ἀκτῆς τοῦ Κυπαρισσιακοῦ κόλπου· ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς νέας καὶ τῆς παλαιᾶς Κυπαρισσίας, ἡ ὁποία Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἀπέχει ἐκ τῆς παραλίας 20 λεπτὰ τῆς ὥρας. Ἡ Κυπαρισσία συνδέεται καὶ διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Τριπόλεως, τῶν Καλαμῶν καὶ τοῦ Πύργου.

Ἐτεραι πόλεις καὶ κωμοπόλεις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε τὰ Φιλιατρὰ (7,000 κατ.), πόλις ὠραία κειμένη ἐν τῷ μέσῳ καταφύτου ἐξ ἐλαιῶν καὶ σταφιδαμπέλων πεδιάδος· οἱ Γαργαλιάνοι (6,000 κατ.) καὶ ἡ Λιγούδιστα (3,000 κατ.).

5. Ἐπαρχία Ὀλυμπίας.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ἀνδριτσaina (1,800 κατ.), ἣ ὁποία κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Λυκαίου ὄρους· ἔχει γυμνάσιον καὶ ἀξιόλογον βιβλιοθήκην.

Ἐτεραι κῶμαι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶναι ἡ Ζοῦρτσα, ἡ Ζαχάρω, ἡ Ἀγουλινίτσα καὶ τὰ Κρέσταινα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι γλυκὸ καὶ ὑγιεινόν· ὁ μὲν χειμὼν ἥπιος, τὸ δὲ θέρος ὁροσερόν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ πρὸς Β. μὲν εἶνε ὄρεινόν, πρὸς Ν. δὲ πεδινόν· εἶνε δὲ εὐφορώτατον.

Προϊόντα. ὁ νομὸς οὗτος παράγει σταφίδα Κορινθιακὴν, σῦκα, ἔλαιον, ἐλαίας, μέταξαν καὶ δημητριακοὺς καρπούς.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ ἰδίως τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος.

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει πολλὰς ὁδοὺς ἀμαξιτοῦς, αἱ ὁποῖαι διευκολύνουσι μέγας τὴν συγκοινωνίαν τῶν πόλεων καὶ τῶν κωμῶν· κυριώτεραι εἶνε ἡ τῆς Κυπαρισσίας—Φιλιατρῶν - Πύλου, Κυπαρισσίας - Πύργου καὶ Ἀνδριτσαίνης—Καρυταίνης. Σιδηροδρομικῶς συνδέεται ὁ νομὸς οὗτος διὰ τῆς γραμμῆς Πύργου—Κυπαρισσίας—Μελιγαλᾶ, τῆς γραμμῆς Κυπαρισσίας—Μελιγαλᾶ Τριπόλεως καὶ τῆς γραμμῆς Κυπαρισσίας—Μελιγαλᾶ—Καλαμῶν.

Νομὸς Λακωνίας.

Πληθυσμός. 136,000 κάτοικοι.

Θέσις. Ὁ νομὸς Λακωνίας κατέχει τὸ ΝΑ μέρος τῆς Πελοποννήσου.

Ὅρια. Ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μυρτώου πελάγους, πρὸς Δ. δὲ ὑπὸ τοῦ νομοῦ Μεσσηνίας.

Ὅρη. Ὅρη ἔχει δύο, τὸν Πάριονα καὶ τὸν Ταύγετον.

Κόλποι. Κόλπον ἔχει τὸν Λακωνικόν.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήρια ἔχει τὸ Ταίναρον (κ. Καβο Ματαπάν) καὶ τὴν Μαλέαν (κ. Κάβο—Μαλιᾶν).

Πεδιάδες. Πεδιάδας ἔχει τὴν τῆς Λακεδαίμονος, τὴν τοῦ Ἐλους καὶ τὴν τῶν Μολάων.

Ποταμοί. Ποταμὸν ἔχει τὸν Εὐρώταν.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας· εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς:

1. Ἐπαρχία Λακεδαίμονος.

Ἡ Ἐπαρχία Λακεδαίμονος πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Σπάρτην (4,500 κατ.), ἣ ὅποια εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ· κεῖται δὲ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα ποταμοῦ καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας Σπάρτης.

Ὅχι μακρὰν τῆς Σπάρτης κεῖται ὁ Μυσιρᾶς (600 κατ.), μικρὰ κώμη σήμερον, ἐν ᾗ ἄλλοτε ἦτο μεγάλη καὶ πλουσία πόλις, ἔδρα τῶν δεσποτῶν τοῦ Μορέως καὶ τῶν Παλαιολόγων. Σφύζονται ἀκόμη ἐκεῖ ἀξιόλογοι ναοὶ βυζαντιακῆς τέχνης.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρία εἶνε τὸ Γεωργίσιον, ἡ Ἀράχωβα τὸ Γεράκι καὶ ἡ Λεβέτσοβα.

2. Ἐπαρχία Γυθείου.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Γύθειον (5500 κατ.), τὸ ὅποιον εἶνε καὶ ἐπίνειον τῆς Σπάρτης, μετὰ τῆς ὁποίας συνδέεται δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ.

Ἄλλαι κῶμαι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε ἡ Πάνισα (900 κατ.). ἡ Λάγεια (600 κατ.) καὶ ὁ Πολυνάραβος, ὀνομαστός, διότι ἔχει ὁ Ἰβραήμ ἐνικήθη ὑπὸ τῶν Λακῶνων.

Ἡ ἐπαρχία Γυθείου ἀποτελεῖ τὴν κεντρικὴν καὶ ἀνατολικὴν Μάνην.

3. Ἐπαρχία Οἰνύλου.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ἀρεόπολιν (1000 κατ.) Ἄλλαι κῶμαι ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τὸ Οἴτυλον (1000 κατ.), ἡ Καρδαμύλη καὶ ὁ Πύργος.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖ τὴν λεγομένην δυτικὴν Μάνην.

4. Ἐπαρχία Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶνε οἱ Μολάοι (1600 κατ.), κώμη κειμένη ἐπὶ ὥραίας τοποθεσίας· Μονεμβασιά (500 κατ.), ἡ ὅποια κεῖται ἐπὶ νησίδος καὶ ἐνώνεται διὰ γεφύρας μετὰ τῆς Ξηρᾶς· Νεάπολις (κ. Βάτικα 1600 κατ.), κώμη ναυτική, παράγουσα ἀφθονα κρόμμυα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ τὸν μὲν χειμῶνα εἶνε μετρίως ψυχρὸν καὶ γλυκύ, τὸ δὲ θέρος ὁροσερὸν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ μόνον μεταξὺ τῶν ὄρων Πάρνωνος καὶ Ταυγέτου εἶνε πεδινόν.

Προϊόντα. Ὁ νομὸς παράγει δημητριακοὺς καρπούς, ἔλαιον, σῦκα, κρόμμυα, βαλανίδια, πορτοκάλια, λεμόνια καὶ μέταξαν.

Ἀσχολία τῶν κατοίκων. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, ἀμπελοουργίαν καὶ βομβυκοτροφίαν.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἰς τὸν νομὸν τοῦτον γίνεται δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν· αἱ σπουδαιότεραι ἐκ τούτων εἶνε ἡ Σπάρτης—Τριπόλεως, Σπάρτης—Γυθείου, Σπάρτης—Καλαμῶν, Σπάρτης—Μολάων.

Νομὸς Ἀρκαδίας.

Πληθυσμὸς. 163,000 κάτοικοι.

Θέσις. Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ κέντρον τῆς Πελοποννήσου.

Ὅρια. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τῶν νομῶν Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος, καὶ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν νομῶν Λακωνίας καὶ Μεσσηνίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας καὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κάλπου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν νομῶν Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος καὶ Μεσσηνίας.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ὀρη. Ὀρη ἔχει τὸ Λύρκειον, τὸ Παρθένιον, τὸ Μαίναλον, τὸ Λύκαιοι καὶ τὸν Πάρωνα.

Πεδιάδες. Πεδιάδας ἔχει τὴν τῆς Μαντινείας, τὴν τῆς Τεγέας καὶ τὴν τῆς Μεγαλοπόλεως.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ἀλφειὸν καὶ τοὺς παραποτάμους τοῦ Ἐλισσῶνα, Γορτύνιον, Λάδωνα καὶ Ἐρύμανθον.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς οὗτος διαίρεται εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας· εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς:

1. Ἐπαρχία Μαντινείας

Τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρωτεύουσα εἶνε ἡ Τρίπολις (10,800 κατ.), ἡ ὁποία εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἦτο πρωτεύουσα ἔλης τῆς Πελοποννήσου, ἐκυριεύθη δὲ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ὑπὸ τοῦ Θεωδῶρου Κολοκοτρώνη (28 Σεπτεμβρίου 1821). Διέρχεται δὲ δι' αὐτῆς ὁ ἀπὸ Κορίνθου — Ἄργους εἰς Κολάμας σιδηρόδρομος.

Ἄλλαι κῶμαι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε· τὸ Βαλιέσιον (400 κατ.), χωρίον ὀνομαστόν, διότι ἐκεῖ τὸ πρῶτον κατενίκησαν οἱ Ἕλληγες τοὺς Τούρκους, τὰ Τσιπιανὰ καὶ τὸ Λεβίδιον.

Ἐπαρχία Μεγαλοπόλεως.

ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Μεγαλόπολιν (κ. Σινάχον, 11,00 κατ.), ἡ ὁποία κεῖται πλησίον τῶν ἑρειπίων τῆς ἀρχαίας Μεγάλης πόλεως πατρίδος τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τοῦ ἱστορικοῦ Πολυβίου.

Ἴσαρι (1600 κατ.) καὶ Λεοντάριον (700 κατ.).

3. Ἐπαρχία Γορτυνίας.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Δημητσάναν (2,100 κατ.), ἡ ὁποία εἶνε ὀνομαστή, διότι εἶνε πατρὶς τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε'. ὁ ὁποῖος ἀπηγχονίσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὸ 1821 καὶ τοῦ Μητροπολίτου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, ὅστις ὑψωσε τὴν σχολικὴν ἐπιπέδου ἐκπαίδευσίνην ἐν τῇ κεντρικῇ Ἁγίας Λαύρας

ρας. Είχεν αξιόλογον Ἑλληνικὴν σχολὴν καὶ διατηρεῖ πλουσίαν βιβλιοθήκην.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρία εἶνε· ἡ *Καρύταινα* (1200 κατ.), *Στεμνίτσα* (2,100 κατ.), *Λαγκάδια* (4,600 κατ.), *Κοιτοβάζαινα* (1200 κατ.) καὶ *Βυτίνα* (1500 κατ.) ὅποια ἔχει γεωργικὸν καὶ δασονομικὸν σταθμὸν.

4. Ἐπαρχία Κυνουρίας.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶνε τὸ *Λεωνίδιον* (3000 κατ.) εἰς τοὺς πρόποδας ἀποκρήμνου βουνοῦ, ἀπέχον ἡμίσειαν ὥραν τῆς παραλίας.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρία ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε· τὸ Ἄστρος (900 κατ.), κώμη παράλιος, γνωστὴ διὰ τὴν ἐκεῖ συνελθοῦσαν Β' ἔθνικὴν συνέλευσιν· Ἄγιος Πέτρος, (2,600 κατ.), *Βέρβαινα* (1,500 κατ.), καὶ *Δολιανὰ* (1,600 κατ.), κῶμαι ὀνομασταὶ διὰ τὰς ἐκεῖ νίκας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινὸν εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη, μετρίως δὲ ψυχρὸν εἰς τὰ πεδινά.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶνε ὄρεινὸν καὶ δασῶδες.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶνε δημητριακοὶ καρποί, οἶνος, ἔλαιον, κάρναβις, ὄσπρια καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Ἀσχολία τῶν κατοίκων. Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ὕφαντουργικὴν, τὴν ἔμπορίαν καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Συγκοινωνία. Ἐν τῷ νομῷ ὑπάρχουσι πολλαὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοί, αἱ ὅποια συνδέουσι τὰς κυριωτέρας πόλεις καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. Πρὸς τούτοις ὁ σιδηρόδρομος Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Πελοποννήσου συνδέει αὐτὴν μὲ τὰς Ἀθήνας, τὴν Μεγαλόπολιν, τὰς Καλάμας καὶ τὴν Κυπαρισσίαν.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Θέσις, ὄρια. Ἡ Πελοπόννησος κατέχει τὸν νότιον μέρος τῆς Μέσης Ἑλλάδος· εἶνε δὲ χερσόνησος καὶ ὁμοιάζει τώρα πρὸς νῆσον, διότι διὰ διώρυγος ἀπεκόπη ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, ὃ ὅποιος συνέδεεν αὐτὴν μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Πρὸς Β. μὲν περιβάλλεται ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ, τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἴονίου πελάγους.

Φυσικὴ διάπλασις τοῦ ἐδάφους. Ἡ Πελοπόννησος κατὰ τὴν φυσικὴν διάπλασιν εἶνε μᾶλλον ὄρεινῃ· τὸ δὲ κέντρον τῶν ὄρειων αὐτῆς κεῖται ἐν τῷ κέντρῳ ἦτοι ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ.

Ὄρη. Τὰ κυριώτερα ὄρη ἐν τῇ Πελοποννήσῳ εἶνε· ἡ Κυλλίγη, τὰ Ἀροάνια, τὸ Ἀραχναῖον, τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Λύρκειον, τὸ Παρθένιον, τὸ Μαίναλον, τὸ Λύκαιον, τὰ Νόμια, ἡ Ἰθώμη, ὁ Λυκόδημος, ὁ Ταῦγετος καὶ ὁ Πάργων.

Κόλποι. Κόλπους ἔχει τὸν Σαρωνικόν, τὸν Κορινθιακόν, τὸν Πατραϊκόν, τὸν Κυπαρισσαϊκόν, τὸν Μεσσηνιακόν, τὸν Λακωνικόν καὶ τὸν Ἀργολικόν.

Χερσόνησοι. Χερσόνησοι εἶνε ἡ Ἀργολικὴ καὶ ἡ τῶν Μεθάνων.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήρια ἔχει τὸ Σκύλλαιον, τὸ Ῥίον, τὸ Ἀραξον, τὸν Χελωνάταν, τὸν Ἰχθυῖν, τὸν Ἀκρίταν, τὸ Ταίναρον καὶ τὴν Μαλιέαν.

Πεδιάδες. Πεδιάδας ἔχει τὴν τῆς Ἀργολίδος, τὴν τῆς Κορινθίας, τὴν τῶν Πατρῶν, τὴν τῆς Αἰγιαλείας, τὴν τῆς Ἠλείας, τὴν τῶν Καλαμῶν, τὴν τῆς Μεσσηνίας, τὴν τῆς Κυπαρισσίας, τὴν τῆς Λακεδαιμόνος, τὴν τοῦ Ἐλους, τὴν τῶν Μολάων, τὴν τῆς Μαντινείας, τὴν τῆς Τεγέας καὶ τὴν τῆς Μεγαλοπόλεως.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ἀσωπὸν, τὸν Ἰναχον, τὸν Ἐρασῖνον, τὸν Πηγεῖον, τὸν Ἀλφειὸν, τὸν Ἐρύμανθον, τὸν Λάδωνα, τὸν Ἠάμισον, τὸν Νέδωνα καὶ τὸν Εὐρώταν.

Λίμνες. Λίμνας ἔχει τὴν Στυμφαλίδα, τὴν Φενεὸν καὶ τὴν Λέρνην.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἰς μὲν τὰ πεδινὰ μέρη εἶνε γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν, εἰς δὲ τὰ ὄρεινά μετρίως ψυχρόν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Πελοποννήσου παρουσιάζει μεγάλην ποικιλίαν, διότι ἔχει ὄρη ὑψηλά, δασώδη, πεδιάδας καταφύτους καὶ κοιλάδας τερπνάς, τὰς ὁποίας διαρρέουσι διάφοροι ποταμοὶ καὶ χεῖμαρροι· τὴν αὐτὴν δὲ χάριν καὶ ποικιλίαν ἔχουσι καὶ αἱ ἀκταὶ τῆς.

Προϊόντα. Ἡ Πελοπόννησος παράγει δημητριακοὺς καρπούς, ἔλαιον, οἶνον, καπνόν, σῦκα, ἔσπεριδοειδῆ, μέταξαν, κάνναβιν, κρόμμυα, βιομηχανικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα· ἀλλὰ τὸ κυριώτερον προϊόν τῆς Πελοποννήσου εἶνε ἡ σταφίς.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἐμπορίαν καὶ ἰδίως εἰς τὴν καλλιεργίαν τῆς σταφίδος· οἱ δὲ κάτοικοι τῶν ὄρεινῶν μερῶν ἀσχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, οἱ δὲ τῶν νήσων τῶν παραλίων αὐτῆς μερῶν εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν σπογγαλιείαν. Οἱ Πελοποννήσιοι ἐν γένει εἶνε ἀνθρωποὶ εὐφυέστατοι καὶ ἐργατικώτατοι.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Πελοπόννησος ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του. Εἶνε ἡ ὠραιότερα καὶ πλουσιωτέρα χώρα τῆς Ἑλλάδος· ὠνομάσθη δὲ Πελοπόννησος ἐκ τοῦ Πέλοπος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ταιντάλου, ὁ ὁποῖος ἐλθὼν κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν κατέκρησεν ἐν αὐτῇ.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶνε ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη καὶ ἐν Πελοποννήσῳ· γίνεται δὲ δι' ἀτμοπλοίων, ἀμαξιτῶν ὁδῶν καὶ διὰ σιδηροδρόμων. Τρεῖς γραμμαὶ σιδηροδρομικαὶ συνδέουσι τὰς διαφόρους πόλεις καὶ κώμας τῆς Πελοποννήσου πρὸς ἀλλήλας καὶ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου· ἡ μία ἐκκινουσα ἐκ Πειραιῶς καὶ Ἀθηνῶν φθάνει εἰς Κόρινθον καὶ ἐκεῖθεν διὰ Τριπόλεως καταλήγει εἰς Καλάμας καὶ Νησίον· ἡ ἄλλη διὰ Κορίνθου φθάνει εἰς Πάτρας - Πύργον καὶ Κυπαρισσίαν· ἡ τρίτη τέλος ἐνώνει τὸν Πύργον μετὰ τῆς πρώτης γραμμῆς παρὰ τὸ χωρίον Μελιγαλᾶ τῆς Μεσσηνίας.

Μόνον ἐν τῇ γαλιανῇ ἀρχαίᾳ ἐκπαίδευτικῆς Πόλιτικῆς

γραμμή, ἢ ὅποια σπουδαίως ἔμελλε νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν συγκοινωνίαν τοῦ νομοῦ.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Διοικητικῶς ἡ Πελοπόννησος διαιρεῖται εἰς πέντε νομούς, ἧτοι 1) τὸν νομὸν Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας 2) τὸν νομὸν Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος 3) τὸν νομὸν Μεσσηνίας 4) τὸν νομὸν Λακωνίας καὶ 5) τὸν νομὸν Ἀρκαδίας.

ΝΗΣΟΙ

Αἱ νῆσοι, αἱ ὅποια ἀνήκουσιν εἰς τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα εἶνε αἱ νῆσοι τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, ἡ Εὐβοία, αἱ Κυκλάδες, αἱ Σποράδες καὶ αἱ Ἰόνιοι νῆσοι.

ΝΗΣΟΙ ΑἴΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

Ἡ Εὐβοία, αἱ Κυκλάδες καὶ αἱ Σποράδες κεῖνται ἐν τῇ Αἰγαίῳ πελάγει, ἀποτελοῦσι δὲ δύο νομούς, τὸν νομὸν Κυκλάδων καὶ τὸν νομὸν Εὐβοίας.

Νομὸς Κυκλάδων.

Πληθυσμὸς 130,000 κάτοικοι.

Θέσις. Αἱ Κυκλάδες νῆσοι κεῖνται περίξ τῆς νήσου Δήλου, ἢ ὅποια ἔθεωρεῖτο ἱερὰ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν· ἐπειδὴ δὲ περίξ αὐτῆς κείμενοι ἐσχημάτιζον τρόπον τινὰ κύκλον, διὰ τοῦτο ὠνομάσθησαν Κυκλάδες.

Ὅρη. Ὁρος ἔχει ἐν, τὸ Ἄρϊον ἐν τῇ νήσῳ Νάξῳ.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς Κυκλάδων διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ ἑπαρχίας· εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς :

1. Ἐπαρχία Σύρου.

Ἡ ἑπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Σύρου, Μυκόνου Δήλου καὶ τινων ἄλλων ἀκατοικητῶν.

Πρωτεύουσα τῆς ἑπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Ἐρμούπολις (κ. Σύρος, 18.000), πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικωτάτη, ἐκτισμένη εἰς τὰς πλευρὰς βραχῶδους λόφου· ἔχει ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ κατὰ τὰς ἑξῆς:

Ἐνωθεν αὐτῆς κεῖται ἡ Ἄνω Σῦρος (2,600 κατ.), κατοικουμένη ὑπὸ Ἑλλήνων Καθολικῶν τὸ θρήσκευμα.

Μύκονος (2,000 κατ.), κωμόπολις κειμένη ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου.

2. Ἐπαρχία Ἄνδρου.

Ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου Ἄνδρου καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ἄνδρον, κώμην κειμένην ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας.

Ἄλλαι κῶμαι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶναι τὸ Γαύριον, τὸ Κόρθιον καὶ ἡ Μεσσαριά.

3. Ἐπαρχία Τήνου.

Ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου Τήνου καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Τήνον (2,600 κατ.), περίφημον διὰ τὸν ἐκεῖ ναὸν τῆς «Εὐαγγελιστρίας», εἰς τὸν ὅποιον ὑπάρχει ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Θεοτόκου καὶ εἰς τὸν ὅποιον δύο φορὰς τὸ ἔτος, τὴν 25 Μαρτίου καὶ 15 Αὐγούστου, συρρέουσι χιλιάδες προσκυνητῶν ἐκ τῆς ἐλευθέρας καὶ δούλης Ἑλλάδος.

4. Ἐπαρχία Νάξου.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Νάξου, Πάρου καὶ Ὠλιάρου (Ἀντιπάρου)· πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Νάξον (2600 κατ.), ὧραϊαν κωμόπολιν πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς νήσου κειμένην.

Ἄλλαι κῶμαι εἶναι ἡ Ἀπείρανθος, τὸ Χαλκὶ καὶ ἡ Κορωνίς (κ. Κωμιακή).

5. Ἐπαρχία Κέας.

Ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Κέας, Κύθου, Σέριφου καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν· ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Κέαν (3,000 κατ.), κειμένην ἐπὶ λόφου καὶ παράγουσαν λαμπρὸν οἶνον.

Ἡ Κύθνος εἶνε γνωστὴ διὰ τὰ θερμὰ ἱαματικά της ὕδατα, ἡ δὲ Σέριφος διὰ τὰ μεταλλεῖά της.

6. Ἐπαρχία Μήλου.

Ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Μήλου, Κιμῶλου, Σίφου, Φολεγάνδρου καὶ Σικίνου· ἔχει δὲ πρωτεύουσαν τὴν Μήλον (κ. Πλάκαν, 800 κατ.), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τῆς νήσου Μήλου.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἡ Μήλος ἦτο τὴν παλαιὰν ἐποχὴν πλουσία καὶ πολυάνθρωπος· κατὰ δὲ τὰς γενομένας εἰς αὐτὴν ἀνασκαφὰς ἀνευρέθησαν πολλὰ ἀγάλματα, μεταξὺ τῶν ἐποίων καὶ τὸ ἔξοχον τέχνης ἄγαλμα, « ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου »

7. Ἐπαρχία Θήρας.

Ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Θήρας, Θηρασίας, Ἴου, Ἀμοργοῦ καὶ Ἀνάφης· ἔχει δὲ πρωτεύουσαν τὴν Θήραν (1000 κατ.), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τῆς νήσου Θήρας. Ἡ νῆσος αὕτη παράγει λαμπρὸν οἶνον, ἐξάγει θηραϊκὴν γῆν (πορσελάνην) καὶ ἔχει ὑπὸ τὴν θάλασσαν ἐνεργὸν ἠφαίστειον.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ Κυκλάδων εἶνε γλυκύτατον· ὁ μὲν χειμὼν εἶνε ἥπιος, τὸ δὲ θέρος ὀροσερὸν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶνε ὀρεινὸν καὶ πετρῶδες, μόνον δὲ αἱ μεγαλύτεραι νῆσοι ἔχουσι μικρὰς κοιλάδας καὶ πεδιάδας.

Προϊόντα. Τὰ προϊόντα εἶνε πολλὰ καὶ ποικίλα ἦτοι ἔσπεριδοειδῆ, οἶνος, ἔλαιον, ἐλαίαι, τυρὸς ἐξαιρετος· ὀρυκτὰ δὲ προϊόντα εἶνε ἡ σμύρις, ἡ κιμωλία, ἡ θηραϊκὴ γῆ, ὁ γύψος, τὸ θεῖον, αἱ μολόπετραι, τὰ μάρμαρα καὶ ἄλλα.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι τῶν Κυκλάδων νήσων ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν.

Συγκοινωνία. Ἡ μεταξὺ τῶν νήσων τοῦ νομοῦ συγκοινωνία εἶνε ἀρκούντως πυκνὴ, γενομένη δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἰστιοφόρων.

Νομὸς Εὐβοίας.

Πληθυσμὸς. 128,000 κάτοικοι.

Θέσις. Ἡ νῆσος Εὐβοία ἐκτείνεται ἀπέναντι τῆς παραλίας τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Ὅρια. Πρὸς Β. μὲν ἡ Εὐβοία σχηματίζει μετὰ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Φθιώτιδος ἐπίμηκες θαλάσσιον στενόν· πρὸς Ν. χωρίζεται ἀπὸ τῆς νήσου Ἄνδρου διὰ στενοῦ τρικυμιώδους, τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Καφηρέως, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, ὁ ὁποῖος στενοῦμενος ἐν τῇ μέσῳ σχή-

ματίζει τὴν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου. Ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τούτου ὑπάρχει κινήτῃ γέφυρα, ἣ ὁποία συνδέει τὴν Εὐβοίαν μετὰ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸ μέρος τοῦ Πορθμοῦ τὰ ὕδατα τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου σχηματίζουν δύο φοράς τὸ ἡμερονύκτιον *παλίροριαν*, ἧτοι βρέουσιν ὀρμητικῶς ἄλλοτε πρὸς τὸ ἐν μέρος τοῦ στενοῦ καὶ ἄλλοτε πρὸς τὸ ἄλλο.

Ὀρη. Ὀρη ἔχει τὸ *Τελέθριον*, τὸ *Καρδηλί*, τὴν *Δίρφυν*, τὸν *Ὀλυμπον* καὶ τὴν *Ὀχην*.

Κόλπον, ἓνα, τὸν *Εὐβοϊκόν*.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήρια ἔχει τὸν *Γεραιστόν*, τὸν *Καφηρέα*, τὸ *Κήραιον* καὶ τὸ *Ἀρτεμίσιον*, περίφημον διὰ τὴν ἐκεῖ γενομένην ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν (490 π.χ.)

Πεδιάδες. Πεδιάδας ἔχει τὴν τῆς *Χαλκίδος* καὶ τὴν τῆς *Ἰστιαίας*.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ τῆς εἶνε χεῖμαρροι, ὁ *Δήλαντος* καὶ ὁ *Κάλλας*.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς Εὐβοίας διαίρεται εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας· εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς:

1. Ἐπαρχία Χαλκίδος.

Τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Χαλκίς* (10,000 κατ.), πόλις ὠραία καὶ παράλιος κειμένη παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου.

Ἄλλαι κῶμαι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε· ἡ *Ἐρέτρια* ἢ *Νέα Ψαρά*, μικρὰ κῶμη συνοικισθεῖσα ὑπὸ τῶν Ψαριανῶν μετὰ τὴν τραγικὴν καταστροφὴν τῆς Πατρίδος τῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν· *Βασιλικόν*, *Βάθεια*, *Ψαχνά*, *Στενή* καὶ *Δίμνη*, παράλιος κωμόπολις ἔχουσα ὄρυχεῖα λευκολίθου.

2. Ἐπαρχία Ἰστιαίας.

Πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Ἰστιαία* (κ. Ἐηροχώριον 2,800 κατ.), κειμένη ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας καὶ ἐν τῷ μέσῳ καταφύτου πεδιάδος· Ἄπέχει μίαν ὥραν τῆς θαλάσσης καὶ ἔχει ἐπίγειον τοὺς Ὄρεους (800 κατ.)· *Αἰδηψὸς* (1100 κατ.), ὀνομαστὴ διὰ τὰ πλησίον αὐτῆς κείμενα θερμὰ ἱαματικὰ λουτρά.

3. Ἐπαρχία Καρυστίας.

Ταύτης πρωτεύουσα εἶνε ἡ Κύμη (3,600 κατ.), ὀνομαστή διὰ τὰ ἀνθρακωρυχεῖά της καὶ τὸν λαμπρὸν οἶνον, τὸν ὅποιον παράγει.

* Ἄλλαι κῶμαι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε τὸ Ἀδλωνάριον, τὸ Ἀλιβέριον ἢ Κάρυστος καὶ ἡ Σκῦρος, ἐν τῇ ὁμονύμῳ νήσῳ.

4. Ἐπαρχία Σκοπέλου.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη περιλαμβάνει τὰς νήσους Σκόπελον, Σκιάθον ἠὲ Ἀλόνησον καὶ ἄλλας τινὰς μικράς· πρωτεύουσα ταύτης εἶνε ἡ Σκόπελος (4700 κατ.), ἡ ὅποια παράγει ἐκλεκτὸν οἶνον, ἔλαιον καὶ ἀπίδια.

* Ἄλλη κωμόπολις ἀξία λόγου εἶνε ἡ Σκιάθος (3400 κατ.), κειμένη ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου καὶ ἔχουσα λιμένα ἀσφαλῆ· εἶνε πατρὶς τοῦ ἐξόχου λογογράφου Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Εὐβοίας εἶνε μετρίως ψυχρὸν τὴν χειμῶνα καὶ ὁροσερὸν τὸ θέρος.

* **Ἔδαφος.** Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν, ἐκτὸς μικρῶν μόνον μερῶν, τὰ ὅποια εἶνε πεδινά.

Προϊόντα. Προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶνε οἶνος, ἔλαιον, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ὀπῶραι· τρέφει πολλὰ ζῷα καὶ πρὸ πάντων βοῦς (ἐνεκα τὸ ὅποιου ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα Εὐβοία)· ἐξάγει καὶ διάφορα ὀρυκτά, μάρμαρα, λιθάνθρακας, λευκόλιθον.

* **Ἀσχολία κατοίκων.** Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν, τὴν ἐμπορίαν, τὴν γεωργίαν καὶ ἰδίως τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀμπέλων.

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς ἔχει πολλὰς ἀμαξιτὰς ὁδοὺς, αἱ ὅποιαι συνδέουσι τὰς πόλεις καὶ τὰς κωμοπόλεις πρὸς ἀλλήλας· αἱ σπουδαιότεραι τούτων εἶνε ἡ Χαλκίδος - Ἀλιβερίου - Κύμης, Χαλκίδος - Μαντουδίου - Λίμνης, Λίμνης - Μαντουδίου - Ἰστιαίας, Ὠρεῶν, Αἰδηψοῦ - Ἰστιαίας, Χαλκίδος - Ἀλιβερίου - Καρύστου. Αἱ πρὸς τὸν Εὐβοϊκὸν παράλιον κωμοπόλεις συγκοινωνοῦσι καὶ ἀτμοπλοικῶς διὰ τῶν ἀτμοπλοίων, τὰ ὅποια ἐκ Πειραιῶς μεταβαίνουσιν εἰς Βόλον·

ταῦτα προσεγγίζουσιν εἰς Ἄλιβέριον, Χαλκίδα, Λίμνην, Αἰδηψόν (τὸ θέρος) καὶ Ὠρεούς.

Ἡ Χαλκίς συγκοινωνεῖ καὶ σιδηροδρομικῶς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ διακλαδώσεως τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς—Παλαιῶν Συνόρων, ἢ ἐποία εἶνε ἡ διακλάδωσις Σχηματαρίου—Χαλκίδος.

ΝΗΣΟΙ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΣ

Θέσις. Εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος κεῖνται αἱ λεγόμεναι Ἴόνιοι νῆσοι ἢ Ἐπιάνησος, διότι αἱ μεγαλύτεραι ἐξ αὐτῶν εἶνε ἐπία, ἦτοι ἢ Κέρκυρα, οἱ Παξοί, ἢ Λευκάς, ἢ Ἰθάκη, ἢ Κεφαλληνία, ἢ Ζάκυνθος καὶ τὰ Κύθηρα.

Τὰ Κύθηρα, ὡς ἤδη ἐμάθομεν, ὑπάγονται εἰς τὸν νομὸν Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας.

Πολιτικὴ κατάστασις. Τὰς Ἴονιους νήσους ὑπέταξαν κατ' ἀρχὰς οἱ Ἐνετοί, τελευταῖον δὲ περιήλθον μετὰ πολλὰς περιπετείας εἰς τοὺς Ἀγγλους, οἵτινες μόλις ἤλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ ἀείμνηστος βασιλεὺς ἡμῶν Γεώργιος, τὰς παρεχώρησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα (1863).

Διοικητικὴ διαίρεσις. Αἱ νῆσοι αὗται διαιροῦνται εἰς τρεῖς νομούς· εἶνε δὲ οἱ ἑξῆς :

Νομὸς Κερκύρας.

Πληθυσμὸς 130,000 κάτοικοι.

Θέσις. Ὁ νομὸς οὗτος κεῖται εἰς τὸ ΒΑ μέρος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπέναντι τῆς ἤδη ἐλευθέρως Ἠπειροῦ περιλαμβάνει δὲ τὰς νήσους Κέρκυραν, Παξούς, Λευκάδα καὶ τινὰς ἄλλας μικράς.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τοῦ νομοῦ εἶνε χαμηλά· τὸ ὑψηλότερον εἶνε ἡ ἐν Κερκύρᾳ Ἰσιώνη, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ ὀνομάζεται Παντοκράτωρ.

Ἀκρωτήρια. Ἐχει τρία, κείμενα ἐν τῇ νήσῳ Κερκύρα, τὴν Δευκίμνην, τὴν Ἀμφίπαγον καὶ τὸ Φαλακρόν καὶ ἐν τῇ Λευκάδῃ τὸν Λευκάταν.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς Κερκύρας περιλαμβάνει τρεῖς ἐπαρχίας· εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς :

1. Ἐπαρχία Κερκύρας.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν *Κέρκυραν* (κ. Κορφοί, 20,000 κατ.), ἣ ὁποία εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Εἶνε πόλις ὠραία καὶ ἐμπορική· ἔχει λιμένα εὐρύχωρον, ὠραίας πλατείας, φρούρια ἐνετικά, βασιλικὸν ἀνάκτορον, μαγευτικὰς ἐξοχὰς καὶ πολλοὺς ναοὺς, τῶν ὁποίων σπουδαιότερος εἶνε τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου.

Τὰ ἀξιολογώτερα προάστεια εἶνε τὸ *Μαντοῦκι*, ἣ *Γαρίτσα* καὶ Ἁγιος *Ρόκος*.

Ἄλλαι κῶμαι ἐν τῇ νήσῳ εἶνε ὁ *Ποταμὸς* (1,800 κατ.), τὸ *τερπνὸν Γαστοῦρι* (1,200 κατ.), ἔπου κεῖται τὸ Ἀχιλλεῖον, ἣ ὠραισιότατη ἔπαυλις τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου τοῦ Β'. οἱ *Γιαννάδες* (1,200 κατ.), οἱ *Καρουσάδες* (1,300 κατ.), καὶ ἡ *Κορακιάνα* (2,700 κατ.).

2. Ἐπαρχία Παξῶν.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὸν *Γάϊον* (300 κατ.).

3. Ἐπαρχία Λευκάδος.

Τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Λευκάς* (5,500 κατ.), πόλις παράλιος, ὑποφέρουσα ἐκ σεισμῶν.

Ἄλλαι κῶμαι εἶνε ἡ *Καρυά* (1,800 κατ.), καὶ ὁ Ἁγιος *Πέτρος* (1,100 κατ.).

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶνε γλυκύτατον καὶ ὑγιεινόν· τὸν χειμῶνα δὲ βροχερόν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῶν νήσων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ὁ νομὸς, εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν, ἀλλ' ἔχει καὶ μικρὰς πεδιάδας καταφύτους καὶ θελκτικὰς.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶνε οἴνες, σταφίς, ὀπώραι καὶ ἐξαίρετον ἔλαιον.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ἐμπορίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀμπέλων.

Συγκοινωνία. Εἰς τὴν νῆσον Κέρκυραν ὑπάρχουσι πολλαὶ ἀμαξίται ὁδοὶ συνδέουσαι τὰς διαφόρους κώμας· ἡ δὲ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν ἄλλων νήσων γίνεται δι' ἀτμοπλοίων καὶ πρὸ πάντων δι' ἰστιοφόρων πλοίων.

Νομὸς Κεφαλληνίας.

Πληθυσμὸς 83,000 κάτοικοι.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς Κεφαλληνίας ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Κεφαλληνίας καὶ τῆς Ἰάκκης.

Ὅρος. Ὅρος ἀξιὸν λόγου εἶνε ἐν ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ ὑψηλὸς καὶ κατάφυτος Αἶνος.

Κόλποι. Κόλποι ἐν τῷ νομῷ εἶνε δύο ὁ τοῦ Ἀργοστολίου καὶ ὁ τῆς Σάμης.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται διοικητικῶς εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας· εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς:

1. Ἐπαρχία Κραναίας.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Ἀργοστόλιον (9,500 κατ.), ἡ ὁποία εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Εἶνε ὠραία πόλις, ἔχουσα εὐρύχωρον καὶ ἀσφαλῆ λιμένα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξάγεται οἶνος καὶ σταφίς.

Ἐξωθεν τῆς πόλεως ὑπάρχουσι περιεργοὶ θαλασσόμυλοι, διότι κινουῦνται μὲ θαλάσσιον ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ῥέει μετὰ μεγάλης ὀρμῆς εἰς ἐν μέγα χάσμα γῆς, τὸ ὁποῖον κεῖται πλησίον τῆς ἀκτῆς.

Ἄλλαι κώμαι εἶνε τὰ Βαλσαμῆτα (1,100 κατ.), πλησίον τῶν ὁποίων κεῖται ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, ἔπου φυλάσσεται τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου Φαρακλῆτα (1400 κατ.) καὶ Δειλιῆτα (2,000 κατ.).

2. Ἐπαρχία Πάλης.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶνε τὸ Δηξοῦριον (4900 κατ.), πόλις παράλιος, κειμένη ἀπέναντι τοῦ Ἀργοστολίου.

Εἰς τὸ νότιον ἄκρον τῆς μικρᾶς χερσονήσου εἰς τὴν ὁποίαν εἶνε τὸ Δηξοῦριον συμβαίνει τὸ ἐξῆς παράδοξον φαινόμενον· λίθος μέγας

κείμενος ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἐξέχων αὐτῆς κινεῖται διαρκῶς, καὶ κανονικῶς, οἰαζήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ κατάστασις τῆς θαλάσσης. Ὁ λίθος οὗτος ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν ἐντοπίων *Κουρόπειρα*.

* Ἄλλαι κῶμαι εἶνε τὰ *Χαυδάτα*, *Μονοπαλιὰτα* καὶ *Καμαρινᾶτα*.

3. Ἐπαρχία Σάμης.

Τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Σάμη* ἢ *Αἰγιαλὸς* (700 κατ.), πλησίον τῶν ἑρειπίων τῆς ἀρχαίας Σάμης.

* Ἄλλαι κῶμαι ἀξίαι λόγου εἶνε τὰ *Μακρουώτικα* (1,300 κατ.), ἢ *Ἄγία Εὐφημία*, ἢ *Πύλαρος*, ἢ *Ἄσσος* καὶ τὸ *Φισκάρδον*.

4. Ἐπαρχία Ἰθάκης.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου Ἰθάκης καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν πρωτεύουσαν ἔχει τὴν *Ἰθάκην* (κ. Βαθύ, 3,700 κατ.), ἡ ὁποία εἶνε ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς καὶ ἔχει ἀσφαλέστατον λιμένα. Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος ὑπάρχει νησίδιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἐκτισμένα φυλακὰ. Ἡ Ἰθάκη εἶνε πατρὶς τοῦ μεγάλου τῆς Παιδείας εὐεργέτου *Οἰωνος Σταθάτου.

* Ἄλλαι κῶμαι ἀξιόλογοι εἶνε τὸ *Κιόμιον* (1600 κατ.), ὠραία κώμη κειμένη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς καὶ ἡ *Ἄνωγή* (900 κατ.).

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι γλυκὸ καὶ ὑγιεινόν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Κεφαλληνίας εἶναι πλήρες λόφων μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουν πολλὰ εὐφοροὶ κοιλάδες, κατάφυτα ἐξ ἐλαιῶν, ἀμπέλων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰθάκης εἶναι ὀρεινὸν καὶ τραχύ.

Προϊόντα. Προϊόντα τῆς νήσου εἶνε σταφίς, ἔλαιον καὶ σίτος ἐξαιρετος.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ἐμπορίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Διακρίνονται ὡς ἐπιτήδαιοι ναυτικοὶ καὶ ἐπιχειρηματικώτατοι ἔμποροι.

Συγκοινωνία. Ἡ Κεφαλληνία ἔχει πολλὰς ἀμαξιτὰς ὁδοὺς ἀλλὰ πικνοτέρα εἶνε ἡ κατὰ θάλασσαν συγκοινωνία ἐνεργουμένη δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἰστιοφόρων.

Νομός Ζακύνθου.

Πληθυσμός. 43,000 κάτοικοι.

Πολιτική ἐξέτασις. Ὁ νομός οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νή-

σου Ζακύνθου καὶ τῶν μικρῶν νησίδων Στροφάδων.

Ὅρη. Ὅρος ἔχει ἓν, τὸν κατάφυτον Σκοπὸν.

Κόλποι. Κόλπον ἔχει ἓνα, τὸν τοῦ Κερίου.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήρια ἔχει τὸ Σχινάρι, τὸν *Μαραθίαν* καὶ τὸ Γεράκι.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ὁ νομός οὗτος διοικητικῶς ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐπαρχίαν.

Ἐπαρχία Ζακύνθου.

Τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρωτεύουσα εἶνε ἡ Ζάκυνθος (13,000 κατ.), ἡ ὁποία εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Εἶνε πόλις ὠραία, ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς νήσου καὶ ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, ἱστορικοὺς ναοὺς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου φυλάσσεται τὸ σεπτὸν λείψανον αὐτοῦ, βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ τερπνάς ἐξοχάς. Εἶνε πατρίς τῶν ποιητῶν Κάλβου, Φωσκόλου καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ ποιητοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ, τοῦ ὁποίου εἶνε ἐστημένη ἡ προτομή εἰς μίαν πλατεῖαν παρὰ τὴν παραλίαν.

Ἄλλαι κῶμαι ἐν τῇ νήσῳ εἶνε τὸ *Μαχαιράδον*, τὸ *Γερακάριον*, τὸ *Καταστάριον*, αἱ *Βολίμαι* καὶ τὸ *Σκουλικᾶδον*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶνε γλυκύτατον καὶ ὑγιεινόν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος εἶνε πρὸς τὸ Δ. μέρος ὀρεινόν, εἰς δὲ τὰ ἄλλα πεδινόν καὶ λοφώδες, κατάφυτον ἐξ ἀμπέλων, ἐλαιῶν καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Ὅλη ἡ νήσος εἶνε καταπράσινος καὶ ἀνθηρὰ διὰ τοῦτο ὀνομάζεται «Ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς».

Ἡ νήσος ὑποφέρει ἐκ σεισμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἔχει ὑποστῆ πολλὰς καταστροφάς.

Προϊόντα. Ἐχει πολλὰ καὶ ἐκλεκτὰ προϊόντα· διότι παράγει σταφίδα, οἶνον, ἐκλεκτὸν ἔλαιον, ὀπώρας, σάπωνα καὶ ἀνθη ἄφθονα καὶ ἐκλεκτά.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Άσχολία κατοίκων. Οί κάτοικοι τῆς νήσου ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν σταφιδαμπέλων καὶ τῶν κήπων των, εἰς τὴν ἐμπορίαν, εἰς τὴν μικρὰν βιομηχανίαν τῆς σαπωνοποιίας καὶ διακρίνονται διὰ τὴν εὐφυΐαν, τὴν φαιδρότητα καὶ τὴν φιλομουσίαν των.

Συγκοινωνία. Ἐπὶ τῆς νήσου ὑπάρχουσι πολλαὶ ἀμαξίται ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουσι τὰς διαφόρους κώμας τῆς νήσου πρὸς τὴν πρωτεύουσαν καὶ πρὸς ἀλλήλας. Πυκνὴ εἶνε καὶ ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία, ἡ ὁποία ἐκτελεῖται δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἰστιοφόρων.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ ΤΗΣ Ν. ΕΛΛΑΔΟΣ

Φυσικὴ καὶ Πολιτικὴ ἐξέτασις. Αἱ νῆσοι αἱ ὁποῖαι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα διακρίνονται εἰς νήσους, αἱ ὁποῖαι κείνται εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ λέγονται νῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ νῆσοι αἱ ὁποῖαι κείνται εἰς τὸ Ἴόνιον Πέλαγος καὶ λέγονται νῆσοι τοῦ Ἰονίου Πελάγους.

Αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἀποτελοῦσι δύο νομῶς, τὸν νομὸν Κυκλάδων καὶ τὸν νομὸν Εὐβοίας· αἱ δὲ νῆσοι τοῦ Ἰονίου Πελάγους ἀποτελοῦσι τρεῖς νομῶς, τὸν νομὸν Κερκύρας, τὸν νομὸν Κεφαλληνίας καὶ τὸν νομὸν Ζακύνθου.

Φυσικὴ διάπλασις τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῶν νήσων εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ὄρεινόν, ἀλλ' ἔχει καὶ πολλὰς κοιλάδας καὶ μικρὰς πεδιάδας καταφύτους ἐξ ἀμπέλων, ἐλαίων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων,

Ὄρη. Τὰ κυριώτερα ὄρη εἶνε τὸ Ἄργος ἐν Νάξῳ, τὸ Τελέθριον, τὸ Κανδῆλι, ἡ Αἴφρος, ὁ Ὀλυμπος, καὶ ἡ Ὀχη ἐν τῇ Εὐβοίᾳ, ἡ Ἰστώνη ἐν Κερκύρα, ὁ Αἶνος ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ὁ Σκολὸς ἐν Ζακύνθῳ.

Κόλποι. Κόλποι εἶνε ὁ Εὐβοϊκὸς ἐν τῇ Εὐβοίᾳ, ὁ τοῦ Ἄργουστολίου καὶ τῆς Σάμης ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ καὶ ὁ τοῦ Κερίου ἐν τῇ Ζακύνθῳ.

Ἡ Ζακύνθη ἀποποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήρια εἶνε ὁ Γεραιστός, ὁ Καφηρέυς, τὸ Κήραιον καὶ τὸ Ἀστεμίσιον ἐν τῇ Εὐβοίᾳ, ἡ Δευκίμμη, ἡ Ἀμφίπαγος καὶ τὸ Φαλακρόν ἐν Κερκύρα, ὁ Δευκάτας ἐν Λευκάδι, τὸ Σχινάρι, ὁ Μαραθίας καὶ τὸ Γεράκι ἐν Ζακύνθῳ.

Πεδιάδες. Πεδιάδες εἶνε ἡ τῆς Χαλκίδος καὶ ἡ τῆς Ἰστιαίας ἐν Εὐβοίᾳ.

Ποταμοί. Ποταμοὶ εἶνε ὁ Αἰήλατος καὶ ὁ Κάλλας ἐν Εὐβοίᾳ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῶν νήσων εἶνε γλυκὺ τὸν χειμῶνα καὶ ὀροσερὸν τὸ θέρος.

Προϊόντα. Τὰ προϊόντα τῶν νήσων εἶνε ποικίλα, ἦτοι οἶνος ἔλαιον, σταφίς, ὀπώραι, καὶ διάφορα ὀρυκτά, ἦτοι γύψος, θηραϊκὴ γῆ, κιμωλία, μυλόπετραι, μάρμαρα καὶ ἄλλα.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ναυτιλίαν, τὴν ἐμπορίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀμπέλων.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῶν νήσων ἐκτελεῖται δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἰστιοφόρων πλοίων. Διάφοροι ἀτμοπλοῖκαὶ γραμματὰ ἀρχόμενα ἐκ Πειραιῶς ἐκτελοῦσι τὴν συγκοινωνίαν τῶν Κυκλάδων· ἄλλαι γραμματὰ διευθυνόμεναι εἰς Βόλον καὶ Θεσσαλονίκην προσεγγίζουσι καὶ εἰς τοὺς ἐν τῇ Εὐβοικῇ κόλπῳ λιμένας τῆς Εὐβοίας.

Ἀτμόπλοιά τινα ἐκ Βόλου πλέουσιν εἰς τὰς νήσους τῶν βορείων Σποράδων, ἕτερον δὲ μικρὸν ἀτμόπλοιον ἐκτελεῖ τὴν συγκοινωνίαν τοῦ Βόλου μετὰ τὰ διάφορα ἐντὸς τοῦ Παγασιτικοῦ χωρίου τοῦ Πηλίου.

Τὰ Κύθηρα καὶ ἡ Ζάκυνθος συγκοινωνοῦσι μετὰ τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν ἄλλων λιμένων διὰ τῶν ἀτμοπλοίων, τὰ ὅποια ἐκτελοῦσι τὸν περίπλου τῆς Πελοποννήσου.

Αἱ ἄλλαι Ἰόνιοι νῆσοι συγκοινωνοῦσι μετὰ τοῦ Πειραιῶς, τῶν Πατρῶν καὶ πρὸς ἀλλήλας δι' ἀτμοπλοϊκῶν γραμμῶν, αἱ ὅποια ἐκκινοῦσαι ἐκ τοῦ Πειραιῶς διέρχονται ἐκ τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου καὶ προσεγγίζουσιν εἰς τὴν Ἰθάκην, εἰς τοὺς λιμένας τῆς Κεφαλληνίας, εἰς τὴν Λευκάδα, εἰς τοὺς Παξοὺς καὶ εἰς τὴν Κέρκυραν.

Β'.

ΝΕΑ ΕΛΛΑΣ (*)

Αἱ χῶραι, αἱ ὁποῖαι ἀπηλευθερώθησαν διὰ τῶν δύο νικηφόρων πολέμων εἶνε αἱ ἑξῆς :

1. ΗΠΕΙΡΟΣ

Θέσις. Ἡ ἀπελευθερωθεῖσα Ἡπειρος κατέχει τὸ ΒΔ μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

Ὅρια. Ὁρίζεται πρὸς Β μὲν ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας, πρὸς Α ὑπὸ τῆς πέραν τοῦ Ἀράχθου Ἡπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας, πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἴονίου πελάγους καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου.

Ὅρη. Ὅρη ἔχει τὰ Κεραῖνια (κ. βουνὰ τῆς Χιμάρας), τὰ Νεμέριτζικα, τὸ Βόϊον, τὴν Τύμφην (κ. Παλκοβοῦνι), τὸν Λάκμονα, (κ. Περιστερί) καὶ τὸν Τόμαρον (κ. Ὀλύτσικα).

Κόλποι. Κόλπον ἔχει ἓνα, τὸν Ἀμβρακικόν.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήριο ἔχει ἐπίσης ἓν, τὸ Ἀκροκεραύριον (κ. Γλωῖσσα).

Πεδιᾶδες. Πεδιᾶδας ἔχει τὴν τῶν Ἰωαννίνων καὶ τὴν Ἀμβρακικήν.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ἀῶν, τὸν Θάμιν (κ. Καλαμᾶν), τὸν Ἀχέροντα καὶ τὸν Λοῦρον.

Λίμναι. Λίμνας ἔχει δύο, τὴν Ἀχερουσίαν καὶ τὴν Παμβῶτιν (κ. Λίμνην τῶν Ἰωαννίνων).

Διοικητικὴ διαίρεσις. Σήμερον ἢ κατὰ τὸ 1913 ἀπελευθερωθεῖσα Ἡπειρος, ἀποτελεῖ τοὺς νομοὺς Ἰωαννίνων καὶ Πρεβέζης.

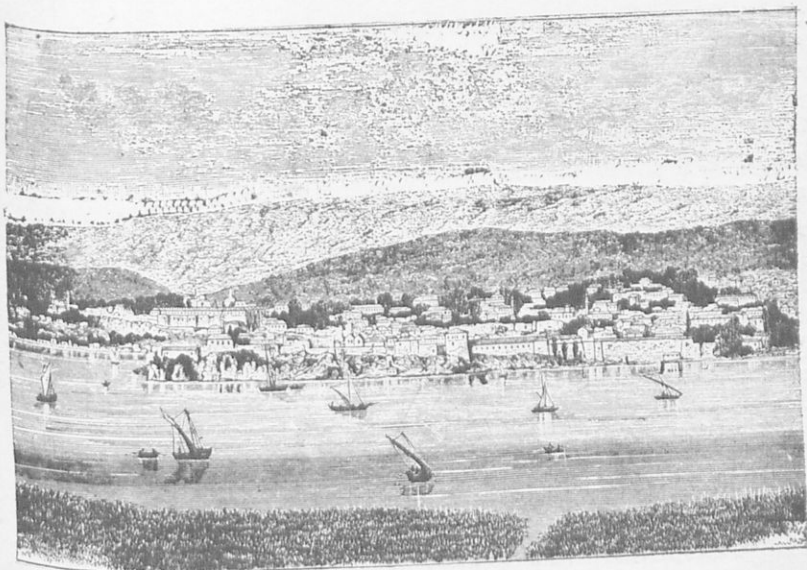
(*) Παρακαλοῦνται οἱ ἐν ταῖς νέαις χῶραις συνάθελθοι, ἂν παρατηρήσωσι λάθος τι ἢ παράλειψιν τινα, νὰ καταστήσωσι ταύτην γνωστήν εἰς τὸν συγγραφέα πρὸς διόρθωσιν.

1. Νομός Ἰωαννίνων

Ὁ νομὸς Ἰωαννίνων περιλαμβάνει 14 ὑποδιοικήσεις, τὰς ἑξῆς:

1. Ὑποδιοίκησις Ἰωαννίνων

Ἡ ὑποδιοίκησις Ἰωαννίνων ἔχει πρωτεύουσαν τὰ Ἰωάννινα (30,000 κατ.), τὰ ἑποῖα κείνται πλησίον τῆς Παμβώτιδος λίμνης· κατελήφθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ τῇ 21 Φεβρουαρίου 1913 δι' ἡρωϊκωτάτης ἐφόδου. Εἶνε πατρὶς τῶν Καπλανῶν, Ζωσιμαδῶν καὶ ἄλλων ἐθνικῶν εὐεργετῶν.

ΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Πρὸς Ν. τῶν Ἰωαννίνων κείται τὸ ὀχυρώτατον φρούριον Μπιζάνι, τὸ ἑποῖον ὠχυρωμένον τελειότατα καὶ ὡς ἐκ τούτου θεωρούμενον ἀπέρθητον, ἐξεπύρθησεν ὁ ἡρωϊκὸς Ἑλληνικὸς στρατὸς διὰ τῆς ἀνδρείας του καὶ τῆς στρατηγικῆς μεγαλοφυΐας τοῦ τότε Ἑλληνος Διαδόχου καὶ νῦν δαφνοστεφεοῦς βασιλέως μας Κωνσταντίνου τοῦ Β΄.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΒΑ. τῶν Ἰωαννίνων κεῖται ἡ περιοχὴ τοῦ Ζαγορίου, ἀποτελουμένη ἐκ 46 μικρῶν καὶ πλουσίων χωρίων, τῆς πατρίδος τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν Ῥιζαρῶν.

ΝΔ. τῶν Ἰωαννίνων καὶ κάτωθεν τοῦ Τομάρου ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις Δωδώνη, ὅπου ὑπῆρχε τὸ περίφημον μαντεῖον τοῦ Διός.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἰωαννίνων ὑπάγεται καὶ ἡ περιοχὴ τῶν Κατσανοχωρίων, ἡ περιοχὴ τοῦ Μαλακασίου, ἡ περιοχὴ τῆς Τσαρακοβίστης καὶ ἡ περιοχὴ τῶν Κουρέντων.

2. Ὑποδιοικήσεις Παραμυθιάς.

Ἐν τῇ ὑποδιοικήσει ταύτῃ πόλεις καὶ χωρὰ εἶνε ἡ Παραμυθιά (2300 κατ.) καὶ ἡ Γουμένιτσα, παράλιος κώμη ἔχουσα ἀσφαλέςτατον ὄρμον.

3. Ὑποδιοικήσεις Φιλιππῶν.

Πόλεις καὶ χωρὰ ἐν τῇ ὑποδιοικήσει εἶνε αἱ Φιλιππῆται (2000 κατ.), μικρὰ κώμη ἐκτισμένη ἐπὶ ἐκτεταμένου ὑψηπέδου ἑπίνειον αὐτῶν εἶνε ἡ Σαγιάδα, κειμένη ἀπέναντι τῶν Φιλιππῶν. Ἄλλαι κῶμαι εἶνε ἡ Πλησιβίτσα καὶ ἡ Κορίσπολις.

4. Ὑποδιοικήσεις Πωγωνίου.

Ἡ ὑποδιοικήσις αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Βοστίαν (1200 κατ.). Ἄλλαι κῶμαι εἶνε ἡ Βήσσανη, τὸ Δελβινάκιον, Τσαραπλανά καὶ Μεύγιστα.

5. Ὑποδιοικήσεις Δελβίνου.

Τῆς ὑποδιοικήσεως ταύτης πρωτεύουσα εἶνε τὸ Δέλβινον (3,000 κατ.), ἐκτισμένον ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ παρακειμένου ὄρους καὶ ἐν τῷ μέσῳ κήπων ἐκ ροδῶν, λεμονεῶν, ἔλαιων κλπ.

Ἄλλαι κῶμαι ἄξια λόγου εἶνε ἡ Δρόβιανη (ἄνω καὶ κάτω), ἡ Λιβίνα, τὸ Πετέλι καὶ ἄλλαι.

6. Ὑποδιοικήσεις Χιμάρας.

Ἐν τῇ ὑποδιοικήσει ταύτῃ κῶμαι καὶ χωρὰ ἄξια λόγου εἶνε ἡ Χιμάρα (800 κατ.), οἱ Δρυμάδες (1,200 κατ.), τὸ Βοῦνον καὶ ἄλλα. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

7. Ὑποδιοίκησις Ἀργυροκάστρου.

Πρωτεύουσα τῆς ὑποδιοικήσεως εἶνε τὸ Ἀργυροκάστρον (15,000 κατ.), πόλις ὀχυρά, ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν κλιτύων τριῶν λόφων.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρῖα εἶνε τὸ Διμπόροβον (2,500 κατ.), τὸ

ΤΟ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΝ

Ἄνω Δίμπορον (800 κατ.), ἡ πατρὶς τοῦ Κωνσταντίνου καὶ Εὐαγγέλου Ζάππα, ἡ Νεπράβιστα καὶ ἄλλα.

8. Ὑποδιοίκησις Τεπελενίου.

Πρωτεύουσα τῆς ὑποδιοικήσεως εἶνε τὸ Τεπελένιον (800 κατ.), πατρὶς τοῦ διαβόητου Ἄλῃ — Πασσᾶ.

Ἄλλαι κῶμαι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε ἡ Κόντρα, τὸ Χόρμοβον, τὸ Κάτω Δίμπορον.

9. Ὑποδιοίκησις Πρεμετῆς.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶνε ἡ Πρεμετὴ (12,000 κατ.), πόλις ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἄφου ποταμοῦ.

Ἄλλαι κῶμαι εἶνε τὰ Νοβοσέλια, Φράσσαρη, Κουστρέτσι.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

10. Ὑποδιοίκησις Διασκοβίκιου.

Πρωτεύουσα εἶνε τὸ Διασκοβίκιον (2,000 κατ.), κώμη ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὄρειου βουνοῦ Μαλεσίσι.

Ἄλλα χωρία ἄξια λόγου εἶνε ἡ Ποστένιαρη, Ἰσοβορος καὶ ἄλλα.

11. Ὑποδιοίκησις Κονίτσης.

Πρωτεύουσα εἶνε ἡ Κόνιτσα (5,000 κατ.), πόλις κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἄφου.

Ἄλλαι κῶμαι ἄξια λόγου εἶνε ἡ Βούρπιανη (1500 κατ.), Πυροσόγιαννη (1,500 κατ.) καὶ Μόλιστα.

12. Ὑποδιοίκησις Κολωνείας.

Ἐν τῇ ὑποδιοικήσει ταύτῃ κῶμαι καὶ χωρία εἶνε ἡ Κολώνεια, μικρὰ κώμη, ἐμπορικὸν κέντρον τῆς ὅλης ἐπαρχίας· Μπορόβα, Ράχοβα, Καφειζέζι καὶ ἄλλαι.

13. Ὑποδιοίκησις Κορυσσᾶς.

Πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Κορυσσᾶν (16,900 κατ.), ὄραία πόλις, κειμένη παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Δεβόλη.

Ἄλλαι κῶμαι ἄξια λόγου εἶνε ἡ Μοσχόπολις ἄλλοτε ἀκμαία πόλις, μικρὰ κώμη σήμερον ἔχουσα 1800 κατοίκους, πατρίς τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Σίνα καὶ τοῦ στρατηγοῦ Σμολένσκη· Βοβοσίτσα Βίγλιστα καὶ ἄλλαι.

14. Ὑποδιοίκησις Μετσόβου.

Πρωτεύουσαν ἔχει τὴν ὄραϊαν κωμόπολιν Μέτσοβον (5,700 κατ.), τὸ ὅποιον εἶνε πατρίς τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν Τσιτσα, Στουρνάρα καὶ Ἀβέρωφ.

Ἄλλαι κῶμαι εἶνε τὸ Ἀνήλιον, Μηλέα, τὸ Βουτοπόσι καὶ ἄλλαι.

2. Νομὸς Πρεβέζης.

Ὁ νομὸς Πρεβέζης περιλαμβάνει 2 ὑποδιοικήσεις, τὰς ἑξῆς :

1. Ὑποδιοίκησις Πρεβέζης.

Ἡ ὑποδιοίκησις αὕτη πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Πρεβέζαν (6,000 κατ.) ἡ ὁποία ἰσχυροποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κατ.), ἥτις εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορική. Ἡ πόλις αὕτη κατελήφθη μετὰ κρατεράν μάχην ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ τὴν 21 Ὀκτωβρίου 1912.

Πρὸς Β. τῆς Πρεβέζης κεῖται τὸ ἱστορικὸν βουνὸν Ζάλογγον, ὅπου αἱ ἀθάνατοι Σουλιώτισσαι ἐχόρευσαν τὸν τραγικὸν χορὸν των (χορὸς τοῦ Ζαλάγγου!). Βορειότερον κεῖται ἡ περιοχὴ τοῦ ἀθανάτου Σουλίου, τοῦ ὁποῦ τοῦ ὀνόμα οἱ γενναῖοι Σουλιῶται ἀπεθανάτισαν μὲ τοὺς ἐνδόξους καὶ ἡρωϊκοὺς ἀγωνάς των πρὸς τὸν Ἀλῆ πασσᾶν.

Φιλιπιάς (700 κατ.), Πέντε Πηγᾶδια, ὀχυρωτάτη τοποθεσία καταληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ τὴν 18 Ὀκτωβρίου 1912 μετὰ πενθήμερον ἀγῶνα. Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ὑπῆχθη καὶ ἡ πρῶην ὑποδιοίκησις Φιλιπιάδος, πλὴν ὀλίγων χωρίων.

2. Ὑποδιοίκησις Μαργαριτίου.

Πρωτεύουσα ταύτης εἶνε ἡ Πάργα (2100 κατ.) ὀνομαστὴ διὰ τὴν τραγικὴν τύχην τῶν κατοίκων της, ὅτε ἐπωλήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων εἰς τὸν Ἀλῆ πασσᾶν. Μαργαρίτιον, ὠραία κωμόπολις ἔχουσα 2600 κατοίκους.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἠπείρου εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, εἰς δὲ τὰ ὀρεινὰ μέρη ψυχρόν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινὸν καὶ τραχύ, ἀλλὰ σχηματίζει καὶ πολλὰς κοιλάδας καὶ πεδιάδας εὐφορωτάτας.

Προϊόντα. Προϊόντα τῆς Ἠπείρου εἶνε οἶνος, ἔλαιον, δημητριακοὶ καρποί, ἐσπεριδοειδῆ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Ἀσχολία τῶν κατοίκων. Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Ἠπείρου εἶνε Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν καὶ φιλοπατρίαν των· διαπρέπουσι δὲ εἰς τὰς ἐπιστήμας, τὴν ἐμπορίαν καὶ τὰς τέχνας. Πολλοὶ πλουτήσαντες εἰς διάφορα μέρη εὐηργέτησαν ὄχι μόνον τὴν ἰδιαιτέραν των πατρίδα, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ ἔθνος, ἀναδειχθέντες μεγάλοι ἐθνικοὶ εὐεργεταί.

Συγκοινωνία. Ἐν Ἠπείρῳ ἡ συγκοινωνία δὲν εἶνε τόσον Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἀνεπτυγμένη, ὅσον εἰς τὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος· διότι γίνεται δι' ἀμαξιτῶν καὶ δι' ἡμιονικῶν ὁδῶν. Αἱ κυριώτεραι ὁδοὶ τῆς Ἠπείρου εἶνε: ἡ Ἰωαννίνων—Πρεβέζης, ἡ Ἰωαννίνων—Δελβίνου—Ἁγίων Σαράντα, μία διακλάδωσις τῆς ὁποίας φέρεται εἰς Ἀργυρόκαστρον, ἡ Ἰωαννίνων—Κολωνείας—Κορυτσᾶς καὶ ἡ Ἰωαννίνων—Ἄρτης.

Ἐκτὸς τούτων καὶ διάφορα ἀτμόπλοια προσεγγίζουσιν εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας τῆς Ἠπείρου, τὴν Πρέβεζαν, Σαγιαδάδαν, Ἁγίους Σαράντα.

2. ΒΟΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Πληθυσμὸς 36,000 κάτοικοι.

Θέσις. Κεῖται πρὸς Β. τῆς κυρίως Θεσσαλίας· τὸ τμήμα τοῦτο ἡ Τουρκία δὲν παρεχώρησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῆς ἄλλης Θεσσαλίας κατὰ τὸ 1881, ἔνεκα τῆς στρατηγικωτάτης αὐτοῦ θέσεως.

Τὸ τμήμα τοῦτο ἀπηλευθερώθη πρῶτον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου (1912), διότι ἐνταῦθα εἰσέβαλε τὸ πρῶτον ὁ Ἑλληνικὸς στρατός.

Διοικητικῶς τὸ τμήμα τοῦτο ὑπάγεται τῶρα εἰς τὸν νομὸν Λαρίσης, πλὴν ὀλίγων χωρίων, τὰ ὅποια ὑπήχθησαν εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Γρεβενῶν.

Πρωτεύουσα εἶνε ἡ Ἐλασσών (1,500 κατ.)· ἄλλαι κῶμαι εἶνε ἡ Τσαορίτσανη, τὸ Βλαχολίβαδον, καὶ ὁ Πλαταμών.

Πρὸς Β. τῆς Ἐλασσῶνος κεῖται τὸ περιφημὸν Σαραντάπορον, ὅπου ἐγένετο ἡ πρώτη μεγάλη μάχη τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων (9 Ὀκτωβρίου 1912). Κατὰ τὴν μάχην ταύτην, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐθαυμάσθη ὁ ἥρωϊσμὸς καὶ ἡ ὀρμητικότης τῶν Ἑλλήνων, οἱ Ἕλληνες κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους.

3. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Πληθυσμὸς. 1,500,000 κάτοικοι.

Θέσις. Ἡ Ἑλληνικὴ Μακεδονία κεῖται πρὸς Β. τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

Ὅρια. Ἡ Ἑλληνικὴ Μακεδονία ὁρίζεται πρὸς Β. μὲν ὑπὸ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τῆς Σερβικῆς καὶ Βουλγαρικῆς Μακεδονίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας καὶ Ἠπείρου καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Θράκης, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ ποταμοῦ Νέστου καὶ τοῦ ὄρους Ῥοδόπης.

Ὄρη. Ὄρη ἔχει τὸ Σκάρδον, τὴν Κανθαουίαν, τὸ Βόϊον, τὴν Τύμφην, τὰ Καμβούνια, τὸν Ὀλυμπον, τὸ Πίερον, τὸ Βέρομιον, τὸν Ἄθων, τὸ Παγγαῖον, τὴν Κερκίνην καὶ τὴν Ῥοδόπην.

Κόλποι. Κόλπους ἔχει τὸν τῆς Καβάλλας, τὸν Στρουμονικόν, τὸν Σιγγιτικόν (κ. τοῦ Ἁγίου Ὄρους), τὸν Τορωναῖον (κ. τῆς Κασσάνδρας) καὶ τὸν Θερμαϊκόν (κ. τῆς Θεσσαλονίκης).

Χερσονήσοι. Χερσονήσους ἔχει τὴν Χαλκιδικὴν καὶ τὰς ἐξ αὐτῆς σχηματιζομένας τρεῖς μικράς, τὴν Ἀκτὴν (κ. Ἁγίου Ὄρους), τὴν Σιθωνίαν (κ. Λόγγον), καὶ τὴν Παλλήνην (κ. Κασσάνδραν).

Πεδιάδες. Πεδιάδας ἔχει τὴν τῆς Φλωρίνης, τὴν τῶν Καϊλαριῶν, τὴν τῆς Καστορίας, τὴν τῆς Θεσσαλονίκης, τὴν τῶν Σερρών καὶ τὴν τῆς Δράμας.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ἀλιάκμονα, τὸν Ἀξιόν, τὸν Στρουμόνα καὶ τὸν Νέστον.

Λίμναι. Λίμνας ἔχει τὴν Λυχνίτιν (κ. τῆς Ἀχρίδος), τὴν τῆς Πρέσπης, τὴν Ὀρεσιτιάδα (κ. τῆς Καστορίας), τὴν Βεγγορρίτιν, τὴν Βόλβην καὶ τὴν Κερκίνην.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἑλληνικὴ Μακεδονία διαιρεῖται εἰς 5 νομοὺς, τοὺς ἑξῆς.

1. Νομὸς Θεσσαλονίκης.

Πληθυσμὸς. 500,000 κάτοικοι.

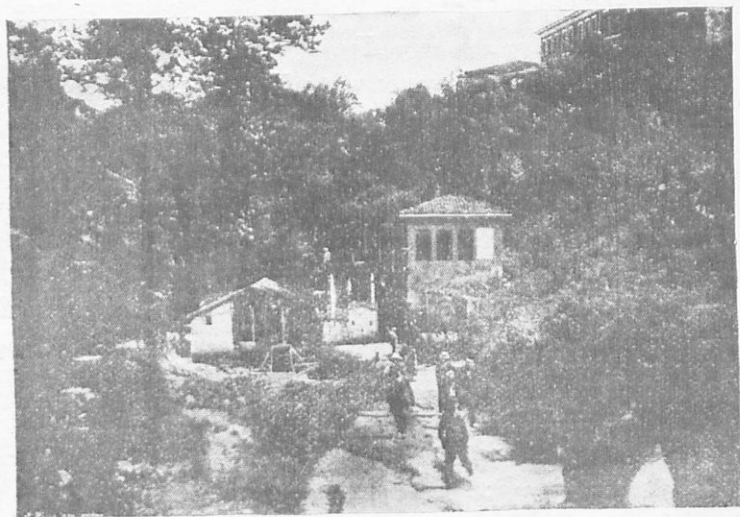
Θέσις. Ὁ νομὸς Θεσσαλονίκης κατέχει ἄλλην τὴν ἀνατολικὴν Μακεδονίαν.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 7 ὑποδιοικήσεις τὰς ἑξῆς:

1. Ὑποδιοικήσις Θεσσαλονίκης.

Ἡ ὑποδιοικήσις Θεσσαλονίκης ἔχει πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ καὶ ἄλλης τῆς Μακεδονίας τὴν Θεσσαλονικὴν (160,000 κατ.), πόλιν ἐκτισμένην ἀμφιδεατρικῶς εἰς τὸ βάθος τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου. Χρησιμεύει ὡς ἐπίγειον τῆς Μακεδονίας καὶ ἔχει εὐρύχωρον λιμένα

καὶ μέγα ἐμπόριον· ἐνταῦθα καταλήγουσι οἱ σιδηρόδρομοι τῆς Εὐρώπης. Οἱ περισσότεροι κάτοικοι αὐτῆς εἶνε Ἑβραῖοι· οἱ δ' Ἕλληνες ἔχουσι πολλὰ Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. Ἡ Θεσσαλονίκη ἀνεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῇ 26ῃ Ὀκτωβρίου 1912, ἡμέραν τῆς ἑορτῆς

Η ΒΕΡΟΙΑ

τοῦ πολιούχου τῆς πόλεως Ἀγίου Δημητρίου. Πρὸς Β. κεῖται τὸ *Κιλκίς*, περιώνυμον διὰ τὴν ἡρωϊκὴν ἐπίθεσιν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Βουλγάρων, τοὺς ὁποίους ἐξεδίωξαν διὰ τῆς λόγχης ἐκ τῶν χαρακωμάτων τὸν Ἰούνιον 1913.

Ἄλλαι κῶμαι καὶ χωρία εἶνε: *Κατερίνη*, *Λιτοχώριον*, *Δεπτοκαρνά*, *Λαγκαδάς*, *Λαχανᾶς*, χωρίον ὀνομαστὸν διὰ τὴν ἐκεῖ λαμπρὰν νίκην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Βουλγάρων.

Τὰ χωρία ταῦτα ἀνήκον εἰς τὰς πρῶην ὑποδιοικήσεις Κατερίνης καὶ Λαγκαδά, αἵτινες ὑπήχθησαν τώρα εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Θεσσαλονίκης.

2. Ὑποδιοίκησις Βεροίας.

Πρωτεύουσα τῆς ὑποδιοικήσεως ταύτης εἶνε ἡ *Βέροια* (14,000 κατ.), ὄχι μακρὰν τοῦ Ἀλιάκμονος ποταμοῦ. Εἶνε πόλις ὠραία καὶ

ἀρχαιοτάτη. Ἄλλη ἀξία λόγου πόλις εἶνε ἡ Νιάουσα κειμένη πρὸς τὰ Β.Δ. τῆς Βεροίας.

3. Ὑποδιοίκησις Ἐδέσης.

Πρωτεύουσα εἶνε ἡ Ἐδεσσα (κ. Βοδενά 12,000³/₄κατ.). Εἶνε ἡ

Ε Δ Ε Σ Α

ἀρχαιοτάτη πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας, ὀνομαστή διὰ τοὺς θαυμασίους καταρράκτας τῆς.

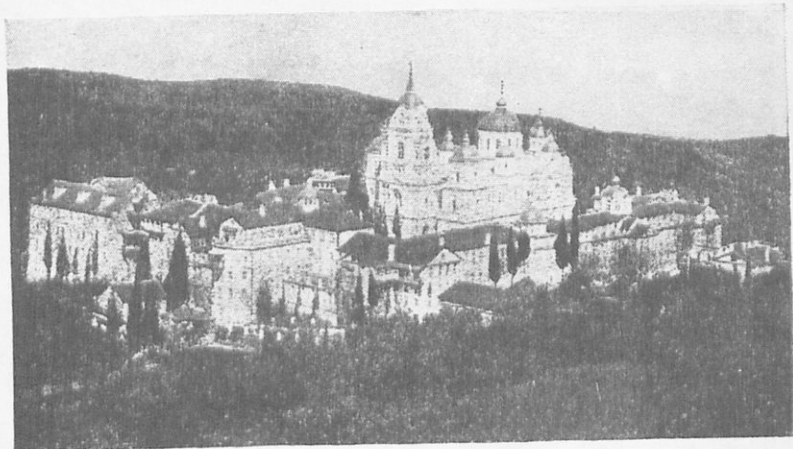
4. Ὑποδιοίκησις Νοτίων (Καρατζόβας).

Πρωτεύουσα εἶνε τὰ Νότια (3.500 κατ.), κωμόπολις κειμένη πρὸς Δ τῆς Γευγελῆς. Ἄλλαι κῶμαι: Σοῦμποσκον, Καλίμανι, Πόζιαρ.

5. Ὑποδιοίκησις Γιαντισῶν.

Πρωτεύουσα ταύτης εἶνε τὰ Γιαντισά (10,000 κατ.), τὰ ὅποια κεῖνται παρὰ τὴν ἑμώνυμον λίμνην καὶ εἶνε ὀνομαστὰ διὰ τὴν με-

γάλην μάχην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων. Διὰ τῆς νίκης τῶν Γιανιτσῶν ἐξησφαλίσθη ἡ προέλασις τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην (20 Ὀκτωβρίου 1912). Πλησίον αὐτῆς κεῖνται τὰ εἰρηπια τῆς ἀρχαίας «Πέλλης» ἡ ὁποία ἦτο πρωτεύουσα ἄλλοτε τῆς Μακεδονίας. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐγεννήθη ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος (τῷ 356 π. Χ.).

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

6. Ὑποδιοίκησις Χαλκιδικῆς.

Ἡ ὑποδιοίκησις Χαλκιδικῆς περιλαμβάνει τὴν ὁμώνυμον Χερσόνησον καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Πολύγυρον.

Ἐτεραι ἀξιαὶ λόγου κῶμαι εἶνε ἡ Γαλάτιστα, ἡ Λαογιόβη καὶ ἡ Ἱερισσός. Ἐνταῦθα τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ἦσαν σημαντικαὶ πόλεις, ὡς ἡ Ὀλυνθος, ἡ Ποτεΐδαια καὶ τὰ Στάγειρα, ἡ πατρίς τοῦ Ἀριστοτέλους. — Ἐν τῇ Σιθωνίᾳ (κ. τοῦ Λόγγου) ἡ μεγαλυτέρα κώμη εἶνε ἡ Συκιά. — Ἐν δὲ τῇ Ἀκτῇ (τοῦ Ἁγ. Ὄρους), ἥτις εἶνε τερπνοτάτη, κεῖνται 20 Μοναὶ καὶ Σκῆται, εἰς τὰς ὁποίας κατοικοῦσιν ὑπὲρ τὰς 7 χιλ. μοναχοὶ Ἕλληνες καὶ Σλαῦοι (ἰδίως Ρῶσσοι). Διοικοῦνται δ' αὐταὶ ὑπὸ τῆς «Ἱερᾶς Συνάξεως» ἐδρευούσης ἐν τῷ μοναδικῷ χωρίῳ τοῦ Ἁγ. Ὄρους ταῖς Καρυαῖς.

2. Νομός Κοζάνης.

Πληθυσμὸς 200,000 κάτοικοι.

Θέσεις καὶ ὄρια. Ὁ νομὸς Κοζάνης κατέχει τὸ ΝΔ τμήμα τῆς Μακεδονίας. Φυσικὰ ὄρια σχηματίζουν πρὸς Α. τὰ ὄρη Βέρμιον, Πέρος, Ὀλυμπος, πρὸς Ν. τὰ Χάσια καὶ πρὸς δυσμὰς τὸ Βόιον

Διαιρέσεις καὶ πόλεις. Ὁ νομὸς Κοζάνης διαιρεῖται εἰς δύο ὑποδιοικήσεις. 1) Κοζάνης, εἰς τὴν ὅποian ὑπήχθησαν αἱ πρόην ὑποδιοικήσεις Σερρών καὶ Καϊλαρίων καὶ 2) Γρεβενῶν, εἰς τὴν ὅποian ὑπήχθη ἡ πρόην ὑποδιοικήσεις Ἀνασελίτσης καὶ τινὰ χωρὶα τῆς πρόην ὑποδιοικήσεως Ἐλασσῶνος.

1) **Ῥποδιοίκησις Κοζάνης** ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Κοζάνην (6.000 κατ.), πόλις καθαρῶς Ἑλληνική, ἔχουσα γυμνάσιον. Καϊλάρια, Ναλμπάνκοϊ, Σέρβια.

2) **Ῥποδιοίκησις Γρεβενῶν.** Πρωτεύουσα ταύτης εἶνε τὰ Γρεβενά. Ἄλλαι κῶμαι εἶνε ἡ Σαμαρίνα, ἡ Σιάτιστα καὶ ἡ Λαφίστα.

3. Νομὸς Φλωρίνης

Πληθυσμὸς 120,000 κάτοικοι.

Θέσεις. Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ΒΔ. τμήμα τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, ὀρίζόμενος πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Κοζάνης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἡπείρου.

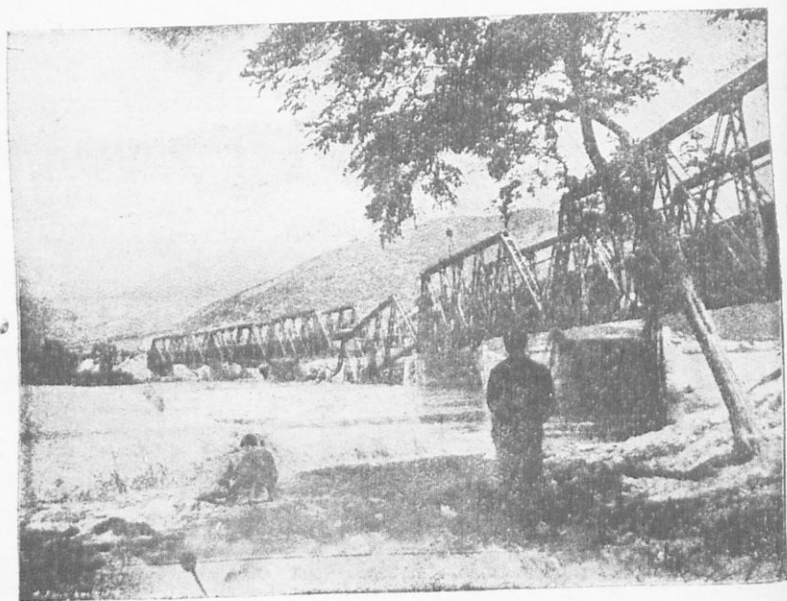
Διαιρέσεις καὶ πόλεις. Ὁ νομὸς οὗτος περιέχει δύο ὑποδιοικήσεις.

1) **Ῥποδιοίκησις Φλωρίνης.** Ἐχει πρωτεύουσαν τῆς ὑποδιοικήσεως καὶ τοῦ νομοῦ τὴν Φλώριναν, ἡ ὅποια εἶνε ἔδρα μητροπολίτου. — Μπάνιτσα, Σωτήρ καὶ Σόροβιτς, γνωστὰ χωρὶα ἐκ τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου.

2) **Ῥποδιοίκησις Καστορίας.** Πρωτεύουσα ταύτης εἶνε ἡ Καστορία, παρὰ τὴν δμώνυμον λίμνην, πεφημισμένην διὰ τοῦς ἰχθῶς τῆς. Ἡ πόλις ἐξάγει καὶ γουναρικά. — Κλεισοῦρα — Χρούπιστα καὶ Βογάντσικον, μεγάλα χωρὶα.

ΣΕΡΡΑ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4. Νομός Σερρών.

Πληθυσμὸς 190,000 κάτοικοι.

Θέσις. Ὁ νομὸς Σερρῶν κατέχει μέρος τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας, ἣτις εἶνε εὐφορωτάτη. Διατέμνεται δὲ κατὰ μῆκος ὑπὸ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ὑποδιοικήσεις ἢτοι 1) τῶν Σερρῶν 2) τῆς Νιγρίτης 3) τῆς Ζίχνης καὶ 4) τοῦ Σιδηροκάστρου.

1) Ἡ Ὑποδιοίκησις **Σερρῶν** ἔχει πρωτεύουσαν τῆς ὑποδιοικήσεως καὶ τοῦ νομοῦ τὰς Σέρρας (45,000 κατ.), Ἑλληνικωτάτην πόλιν, βιομηχανικὴν καὶ ἐμπορικὴν. Κατὰ τὸν Βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ των Βουλγάρων, κατὰ δὲ τὸν Ἑλληνοβουλγαρικὸν πόλεμον, οἱ αἰμοχαρεῖς ἀπόγονοι τοῦ Κρούμου, κατέστρεψαν αὐτήν.

2). Ἡ Ὑποδιοίκησις **Νιγρίτης** ταύτης πρωτεύουσα εἶνε ἡ ὠραία κωμόπολις Νιγρίτα, ἣ ὀποῖα^α τυγχάνει γνωστὴ διὰ τὴν ἀγρίαν σφαγὴν τῶν κατοίκων αὐτῆς ὑπὸ των θηριωδῶν Βουλγάρων.

3). Ἡ Ὑποδιοίκησις **Ζίχνης** πρωτεύουσα ταύτης εἶνε ἡ Ζηλιάχωβα ἢ Ζίχνα. Ἄλλη κωμόπολις ἀξία λόγου εἶνε ἡ Ἀλιστρούτη.

4). Ἡ Ὑποδιοίκησις **Σιδηροκάστρου** πρωτεύουσα τῆς ὑποδιοικήσεως ταύτης εἶνε τὸ Σιδηροκάστρον (τουρκ. Δεμίρ - Ἰσσάρ), πλησίον τοῦ ὀποῖου οἱ Ἕλληνες κατετρόπωσαν τοὺς Βουλγάρους. Ἄλλη κωμόπολις ἀξία λόγου εἶνε ἡ Κάτω Τσουμαγιά.

5. Νομὸς Δράμας.

Πληθυσμὸς. 160,000 κάτοικοι.

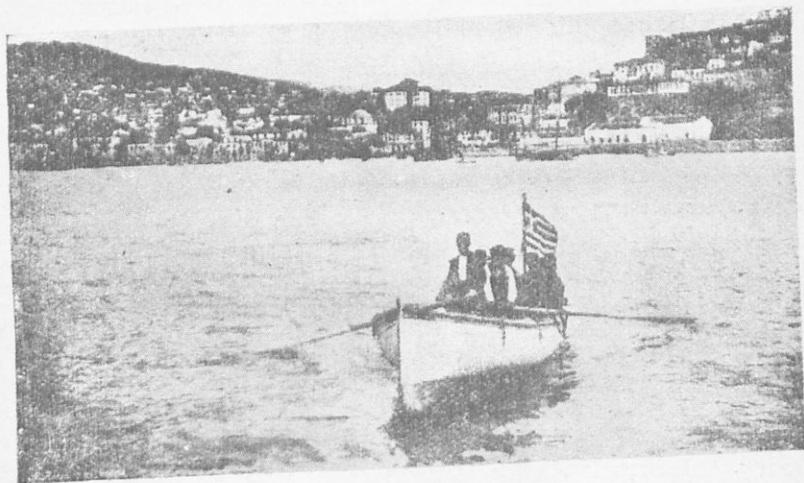
Θέσις. Ὁ νομὸς Δράμας κατέχει τὸ ἀνατολικώτατον μέρος τῆς Μακεδονίας, περιλαμβάνει δὲ καὶ τὴν νῆσον Θάσον.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Διαιρεῖται εἰς 4 ὑποδιοικήσεις: 1) τῆς Δράμας, 2) τοῦ Πραβίου, 3) τῆς Καβάλλας, 4) τοῦ Νέστου.

Ἡ Ὑποδιοίκησις **Δράμας** πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Δράμα (19,000 κατ.). Δοξάτον μέγα χωρίον, τοῦ ὀποῖου οἱ κάτοικοι ἐσθάγησαν ἀγρίως ὑπὸ των Βουλγάρων.

2). **Ἡ ὑποδιοίκησις Πράβιον**· πρωτεύουσα ταύτης εἶνε τὸ Πράβιον (2,000 κατ.), ἔδρα Μητροπολίτου. Ἐλευθεραί, χωρίον καὶ λιμὴν πρὸς Ν. κείμενον.

3). **Ἡ ὑποδιοίκησις Καβάλλας**· κεῖται εἰς τὴν μυχὸν τοῦ ἑμωνύμου κόλπου· πρωτ. εἶνε ἡ Καβάλλα (24,000 κατ.). σπουδαϊό-

Η ΚΑΒΑΛΛΑ

τατος λιμὴν τῆς ἀνατολικῆς Μακεδονίας, ἐξάγων ἐξαιρετικὸν καπνόν. Εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Καβάλλας ὑπήχθη καὶ ἡ πρῆγην ὑποδιοίκησις Θάσου.

4) **Ἡ ὑποδιοίκησις Νέστου**· πρωτεύουσα ταύτης εἶναι χωρίον *Σαρησαμπάν*, κείμενον ὄχι μακρὰν τοῦ Νέστου ποταμοῦ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Μακεδονίας εἶναι γενικῶς εὐκρατικὸν καὶ υγιεινόν· εἰς τὰ ὄρεινά μέρη τὸν μὲν χειμῶνα εἶναι ψυχρόν, τὸ δὲ θέρος ὄροσερόν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Μακεδονίας εἶνε ποικίλον· ἔχει ὄρη κατάφυτα καὶ ὑψηλά, τὰ ὅποια περικλείουσι μεγάλας καὶ εὐφορτώτατας πεδιάδας, διαρρεομένας ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν, οἱ ὅποιοι με γάλως ἀυξάνουσι τὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους.

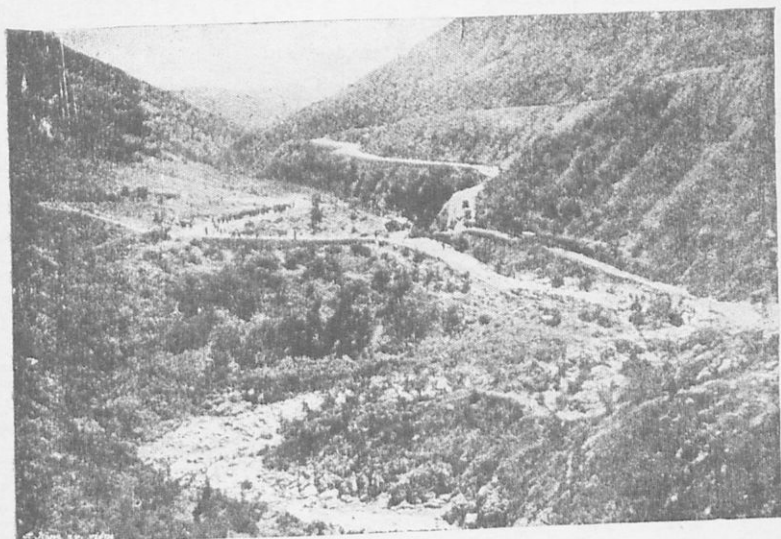
Προβλήματα. Τὰ προβλήματα τῆς Μακεδονίας εἶναι πολλὰ καὶ

ἠλπίσθησαν ἰσχυρῶς ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ποικίλα, ἤτοι δημητριακοὶ καρποί, ὕσπρια, καπνός, οἶνος, ἔλαιον, ξυλεία, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἄφθονα ὄρυκτὰ μέταλλα.

Ἄσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, ὕλοτομίαν, κτηνοτροφίαν, καλλιέργειαν τῶν καπνοφυτειῶν καὶ εἰς μικρὰν βιομηχανίαν.

Πολιτικὴ κατάστασις. Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας εἶνε Ἕλληνες γνήσιοι κατὰ τὴν καταγωγὴν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα. Σήμερον ἐκπληρωθέν-

ΚΡΕΣΝΑ

τος τοῦ προαιωνίου οὐνείρου των νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος καὶ ἀπαλλαγέντες τῶν Βουλγαρικῶν κακουργημάτων, μέλουσι νὰ προσδεύσωσιν εἰς τὴν πλουσίαν των χώραν καὶ νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὴν παλαιὰν ἀκμὴν καὶ δόξαν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων εἶχον.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς Μακεδονίας εἶνε ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη· διότι ὑπάρχουσι πολλὰί ἀμαξίται ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουσι πολλὰς πόλεις καὶ κώμας αὐτῆς. Ἐκτὸς τούτων ἡ Μακεδονία διασχίζεται ὑπὸ τεσσάρων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν αἱ ὁποῖαι ὑψηλοποιήθηκα ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μεγάλως εξυπηρετούσι τὴν Μακεδονίαν ἢτοι 1) τῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης — Μοναστηρίου, 2) τῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης — Σκοπίων Σερβίας, 3) Θεσσαλονίκης — Σερρών — Δράμας — Κωνσταντινουπόλεως καὶ 4) Θεσσαλονίκης — Λαρίσης — Πειραιῶς.

Α΄ ΕΛΕΥΘΕΡΩΘΕΙΣΑΙ ΝΗΣΟΙ

Α΄. ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

Πληθυσμὸς. 335,000 κάτοικοι.

Θέσις. Αἱ ἐλευθερωθεῖσαι νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους κεῖνται εἰς τὸ Θράκιον πέλαγος, αἱ δὲ λοιπαὶ παρὰ τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Φυσικὴ διαπλασις τοῦ ἐδάφους. Εἶνε ὄρειναί, ἔχουσιν ἕμως ἔδαφος γενικῶς εὐφορον.

Κάτοικοι. Αἱ νῆσοι αὗται κατοικοῦνται ὑπὸ καθαρῶς Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὅστις σπουδαίως ἐβοήθησε τῇ Ἑλληνικῇ ἐπανάστασιν τῷ 1821, ἐξεπληρώθη δὲ ἐσχάτως ὁ διακαὴς πῖθος αὐτῶν, ὅπως ἐλευθερωθῶσι καὶ ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Πολιτικὴ κατάστασις. Αἱ ἐλευθερωθεῖσαι νῆσοι τοῦ Αἰγαίου ἀποτελοῦσι 3 νομούς, τοὺς ἐξῆς:

1. Νομὸς Λέσβου.

Ἡ Λέσβος εἶνε ἡ μεγαλειτέρα ἐξ ὄλων τῶν νήσων ἔχουσα (140,000 κατ.). Διαμελίζεται ἐκ νότου ὑπὲρ δύο κόλπων, εἶνε δ' εὐφορος καὶ κατάφυτος παράγουσα σίτον, οἶνον καὶ ἔλαιον.

Πρωτεύουσα τῆς νήσου εἶνε ἡ Μυτιλήνη (13,500 κατ.), πόλις εὐλίμενος, ἔχουσα γυμνάσιον καὶ ἄλλα Ἑλληνικὰ σχολεῖα. Ἄλλαι πόλεις εἶνε τὸ Πλωμάριον, ὁ Μόλυβος (7.500 κατ.), καὶ ἡ Ἐρεσσὸς (2.000 κατ.), πλησίον τῆς ὁποίας ὁ Παπανικολῆς ἔκαυσε μίαν τουρκικὴν φρεγάταν (Μαΐος 1821).

Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ὑπάγονται αἱ νῆσοι Σαμοθράκη, Λήμνος καὶ Ἅγιος Πηλῶν, ὁποῖα ἔθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

3. Νομός Χίου.

Ἡ Χίος (75,000 κατ.) εἶνε μία ἐκ τῶν εὐφωρωτάτων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας παράγουσα, πλὴν τῶν ἄλλων καὶ μαστίχην, ἐξοχομένην ἐκ μαστιχοφόρων δένδρων. Ἄλλοτε ἤκμαζε διὰ τὸ μέγα αὐτῆς ἐμπόριον, ἀλλὰ τῷ 1822 κατεστράφη δι' ἀνηλεοῦς σφαγῆς τῶν Χίων ὑπὸ τῶν Τούρκων, τῷ 1881 δὲ φοβερὸς σεισμὸς συνεπλήρωσε τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων γενομένην καταστροφὴν. Εἶνε πατρίς τοῦ ἀοιδίμου Ἀδαμαντίου Κοραῆ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Ἀνδρ. Συγγροῦ.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις Χίος (13.800 κατ.), ἔχουσα Ἑλληνικὸν γυμνάσιον.

Ψαρά. Κεῖται Β.Δ. τῆς Χίου· εἶνε δὲ μικρὰ καὶ πετρώδης· ἀλλ' ἔνδοξος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ διὰ τὸ κατὰ θάλασσαν ναυτικὸν καὶ τοὺς ἥρωϊκοὺς ἀγῶνας τῶν Ψαριανῶν κατὰ τῶν Τούρκων, ὡς καὶ τὴν σφαγὴν καὶ τὸν ἐξανδραποδισμὸν τῶν κατοίκων ὑπὸ τῶν Τούρκων (τῷ 1824). Ἐκ τῶν 2000 σχεδὸν τῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως κατοίκων αὐτῆς σήμερον ἀριθμοῦνται μόλις περὶ τοὺς 570. Τὰ Ψαρά εἶνε ἡ πατρίς τοῦ ἥρωος Κωνσταντίνου Κανάρη.

4. Νομός Σάμου.

Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ὑπάρχονταί αἱ νῆσοι Σάμος, Ἰκαρία καὶ μικραὶ τινες νῆσοι ὀνομαζόμενοι Φοῦροι.

Σάμος. (55 χιλ. κατ.). Ἡ νῆσος αὕτη κεῖται ἀπέναντι τῆς Ἀσιατικῆς χερσονήσου Μυκάλης· εἶνε ὀρεινὴ, ἔχει ὅμως εὐφωρότατας πεδιάδας. Παράγει σταφίδα, οἶνον, ἔλαιον, ὀπώρας κλπ. ἔχει δὲ ἀκμαιοτάτον ἐμπόριον.

Ἡ Σάμος ἐνεκα τῶν ἀγῶνων αὐτῆς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀπέτελει ἀπὸ τοῦ 1882 ἡγεμονίαν ὑποτελῆ εἰς τὴν Τουρκίαν, μέχρις οὗ κατελήφθη μετὰ τῶν λοιπῶν νήσων ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Πρωτεύουσα εἶνε ὁ Λιμὴν Βαθέος (6,500 κατ.), κατὰ τὸν μυχὸν μεγάλου καὶ ἀσφαλοῦς λιμένος. Παρὰ ταύτην εἶνε τὸ Βαθὸν

(5,300 κατ.)· Σάμος, ἀπέναντι τῆς Μυκάλῃς, ἡ ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς νήσου. — Καρλόβασι καὶ Μαραθόκαμπος, πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς νήσου.

Ίκαρία. (15 χιλ. κατ.), ἐξάγουσα ξυλείαν καὶ ἀνθρακας. Ἡ νήσος αὕτη εἶχε κηρύξει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς πρὸ τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1912.

Φοῦρνοι. Μικραὶ νῆσοι πρὸς Α. τῆς Ίκαρίας.

Μεταξὺ τῶν ἀπελευθερωθεισῶν νήσων εἶνε καὶ ἡ Ἰμβρος, Τένεδος, καὶ τὸ Καστελλόριζον τὰς ὁποίας αἱ Δυνάμεις ὑπεχρέωσαν τὴν Ἑλλάδα νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν Τουρκίαν.

Β'. Κ Ρ Η Τ Η

Πληθυσμὸς 353,000 κάτοικοι.

Θέσεις. Ἡ ἠρωϊκὴ νήσος Κρήτη ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες καὶ ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ Κρητικοῦ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ πελάγους.

Θαλάσσιος διαμελισμὸς. Οἱ πλεῖστοι κόλποι τῆς νήσου σχηματίζονται κατὰ τὸ Κρητικὸν πέλαγος. Δύο κόλποι εἶνε ἐνταῦθα, ὁ τῆς Μιραμπέλου καὶ ὁ Ἀμφιμαλῆς (κ. τοῦ Ἀλμυροῦ). Δυτικώτεροι κόλποι εἶνε ὁ τῆς Σούδας, ἔχων τὸν ἀσφαλέστατον λιμένα τοῦ κόσμου, ὁ τῶν Χανίων καὶ ὁ τῆς Κισάμου.

Ἀκρωτήρια εἶνε ὁ Κίμαρος (κ. Τρυπητῆ) καὶ τὸ Ψάκον (κ. Σπάθα). Πρὸς τὴν Σούδαν τὸ Κύαμον (κ. Ἀκρωτήρι) τὸ Σαμένιον (κ. Σίδηρος) καὶ ὁ Λισσην (κ. Λίδινον).

Φυσικὴ διέπλασις τοῦ ἐδάφους. Ἡ νήσος εἶνε ὄρεινή, ἀλλ' ἔχει παραλίους πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι εἶνε πολὺ εὐφοροί.

Ὄρη. Ὄρη ἔχει τὰ Λευκὰ ὄρη (κ. Ἄσπρα βουνὰ ἢ Μαδάρες), τὴν Ἰδην (κ. Ψηλορείτης) καὶ τὴν Δίκτην (κ. Λασσηνί), εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐγεννήθη ὁ Ζεὺς.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ἰάροδρον (κ. Πλατανιάν), τὸ Μυλοπόταμον, τὸν Αἰθαῖον (κ. Ἰεροπόταμον) καὶ τὸν Καταρράκτην (κ. Ἀναποδάρην).

Κλίμα, προϊόντα. Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶνε γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν· προϊόντα δέ, τὰ ὁποῖα παρῆγει εἶνε ἔλαιον, σάπων, τυρός, βαλανίδια, κάστανα καὶ ὀπῶραι.

Κάτοικοι. Οί κάτοικοι τῆς νήσου εἶνε Ἕλληγες, χριστιανοί, ὀρθόδοξοι· ὑπάρχουσιν ὁμως καί τινες Μωαμεθανοί τὸ θρησκευμα διαμένοντες ἰδίως εἰς τὰς πόλεις Χανία, Ρέθυμον καὶ Ἡράκλειον. Οἱ Κρήτες εἶνε ἄνδρες γενναῖοι καὶ φιλελεύθεροι, διὰ τοῦτο δὲ πολλὰκις ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Τούρκων μέχρις ὅτου κατὰ τὸ ἔτος 1898 ἀνεκηρύχθη ἡ νήσος αὐτῶν ὑπὸ τῶν Δυνάμεων αὐτόνομος πολιτεία. Μετὰ τὸν Βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον παρεχωρήθη διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Λονδίνου ὀριστικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐξεπληρώθη τὸ προαιώνιον ὄνειρόν της...

Διοικητικὴ διαίρεσις καὶ πόλεις. Σήμερον ἡ νήσος διαίρεῖται εἰς 4 νομούς· εἶνε δὲ οἱ ἑξῆς:

1. Νομὸς Χανίων

Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει πρωτεύουσαν τὰ Χανία (21,500 κατ.), τὰ ὅποια εἶνε πρωτεύουσα τῆς ἑλγης νήσου. Ἐχει ὠραῖον προάστειον, τὴν Χαλέπαν. Ἄλλαι κῶμαι ἀξιαὶ λόγου εἶνε τὸ Καστέλι καὶ ἡ Κάνταρος. Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ἠπήχθη καὶ ἡ ἐπαρχία Ἀποκορώνου ἀνήκουσα εἰς τὸν πρῶην νομὸν Σφακιῶν.

2) Νομὸς Ρεθύμνης

Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ρέθυμον (9,800 κατ.), ἡ ὅποια εἶνε πόλις παράλιος. Πλησίον αὐτῆς κεῖται ἡ Μορὴ τοῦ Ἀρκαδίου, περίφημος διότι ἐν ἔτει 1866 ἐκάησαν ἑκουσίως οἱ ἐν αὐτῇ πολιορκηθέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων Χριστιανοί, ἵνα μὴ παραδοθῶσιν εἰς αὐτούς. Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ὑπήχθη καὶ ἡ ἐπαρχία Σφακιῶν.

Ἄλλαι κῶμαι ἀξιαὶ λόγου εἶνε τὰ Ἀνώγεια, τὸ Καστέλι καὶ τὸ Μελιδόνι.

4) Νομὸς Ἡρακλείου

Ἐχει πρωτεύουσαν τὸ Ἡράκλειον (26,000 κατ.). ἡ ὅποια εἶνε πόλις ἐμπορικὴ καὶ ὀχυρά.

5) Νομός Λασηθίου

Ὁ νομὸς οὗτος πρωτεύουσάν ἔχει τὸν Ἅγιον Νικάλαον, ὃ δὲ ποῖος ἔχει λιμένα παρὰ τὸν κόλπον Μιραμπέλου (2,300 κατ.). Ἄλλαι κῶμαι εἶνε ἡ Νεάπολις, ἡ Ἱεράπειρα καὶ ὁ Λιμὴν.

Β'. ΑΙ ΑΛΥΤΡΩΤΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ ΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Α'. ΣΕΡΒΙΚΗ ΚΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Πληθυσμὸς 1,300,000 κάτοικοι.

Φυσικὴ διάπλασις τοῦ ἐδάφους. Τὸ βόρειον καὶ μεσόγειον τμήμα τῆς Μακεδονίας εἶνε ὄρεινόν, ἀλλ' ἔχει εὐφορα ὁροπέδια, ὡς τὸ τοῦ Μοναστηρίου καὶ τὸ τῶν Σκοπίων.

Ὅρη. Ὅρη ἔχει τὸν Σκάρδον, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, τὸ Ρίλον, τὴν Ροδόπην, τὸν Ὄρβηλον καὶ τὸ Ἑσσάϊνον (κ. Μάλες).

Πόλεις καὶ κῶμαι. Πόλεις καὶ κῶμαι ἐν τῇ Σερβικῇ Μακεδονίᾳ εἶνε· τὸ Μοναστήριον (ἢ Βιτώλια 60,000 κατ.), κείμενον εἰς τὸ ἄκρον εὐφορωτάτης κοιλάδος καὶ συνδεόμενον μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου. Εἶνε ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Πελαγονίας καὶ ἔχει πλεῖστα Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. — Πρέσπα, περιοχὴ χωρίων παρὰ τὴν δμώνυμον λίμνην. — Ἀχρίς (κ. Ὁχρίδα 18,000 κατ.), Κρούσοβον (10,000 κατ.). Περγλεπὲς (18.000 κατ.), καὶ Μορίχωβον—Γευγελὴ (3,000 κατ.), παρὰ τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα, ἐμπορικὴ πόλις. Διὰ ταύτης διέρχεται ἡ ἐκ Θεσσαλονίκης σιδηροδρομικὴ γραμμὴ.

Πόλεις καὶ κῶμαι τῆς Βουλγαρικῆς Μακεδονίας. Πόλεις ἐνταῦθα ἀξίαι λόγου εἶνε ἡ Στρώμιτσα (15.000 κατ.), τὸ Πετρίτσι τὸ Μελένικον (8.000 κατ.), καὶ τὸ Νευροκόπιον, παρὰ τὸν ποταμὸν Νέστον.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Β'. ΘΡΑΚΗ

Πληθυσμὸς 3.350,000 κάτοικοι.

Θέσις. Ἡ Θράκη, χώρα καὶ αὐτὴ Ἑλληνική, εἶνε ἴση σχεδὸν πρὸς τὴν Μακεδονίαν κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ μεγαλύτερα κατὰ τὸν πληθυσμὸν.

Ὅρια. Ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Αἴμου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ῥοδόπης καὶ τοῦ Νέστου· βρέχεται δὲ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Θρακίου πελάγους.

Ὁριζόντιος διαμελισμὸς. Ἡ Θράκη σχηματίζει δύο κυρίας χερσονήσους: τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τῆς ὁποίας σχηματίζεται ὁ Βόσπορος, καὶ τὴν Θρακιήν, διὰ τῆς ὁποίας σχηματίζεται ὁ Ἑλλήσποντος. Κόλποι δὲ σημαντικοὶ εἶνε ἐν μὲν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ ὁ τοῦ Πύργου, ἐν δὲ τῷ Θρακίῳ πελάγει ὁ Μέλας καὶ ὁ τοῦ Λάγῳ. Κατὰ δὲ τὸ νότιον στόμιον τοῦ Βοσπόρου σχηματίζεται ἀξιοσημείωτος κόλπος, ὁ Κεράτιος.

Φυσικὴ διάπλασις τοῦ ἐδάφους. Ὀλέκληρον τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Θράκης κατέχουσιν αἰὲς ψηλαὶ διακλαδώσεις τῆς Ῥοδόπης. Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν Προποντίδα συνεχίζεται ἡ ὄρεινὴ χώρα διὰ χαμηλῶν ὄροσειρῶν· ἀξίον λόγου εἶνε τὸ πρὸς τὴν Προποντίδα παρὰ τὰς ἀκτὰς Ἰερὸν Ὄρος (κ. Τεκίρ δάγ). Πρὸς Β. δὲ ἐκτείνονται αἱ ὄροσειραὶ τοῦ Αἴμου.

Ποταμοί. Ἡ Ἐβρος, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ὅστις πηγάζει ἀπὸ τοῦ Ῥίλου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακίον πέλαγος. Δέχεται πολλοὺς παραποτάμους, ὧν μέγιστοι εἶνε ὁ Τόντζος (πηγάζων ἐκ τοῦ Αἴμου), ὁ Ἄρδας (ἐκ τῆς Ῥοδόπης) καὶ ὁ Ἐργίνης (ἐκ τῆς ἀνατολικῆς ὄρεινῆς Θράκης).

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιεινὸν εἰς τὸ ὄρεινὰ ὅμως μέρη εἶνε ψυχρόν.

Προϊόντα. Προϊόντα εἶνε δημητριακοὶ καρποί, οἶνος, βάμβαξ, καπνός, ροδέλαιον (ἐν τῇ Ἀναταλικῇ Ρωμυλίᾳ)· ἔτι δὲ τρέφονται ποιμνία αἰγῶν, προβάτων καὶ ἀγέλαι βοῶν.

Κάτοικοι. Ὁ νῦν Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Θράκης (περὶ τὸ 1 ἑκατ.) ἔχει ἀκμαιότατον ἐθνικὸν φρόνημα. Δυστυχῶς ὅμως ἐν

τῆ βορείῳ αὐτῆς τμήματι, τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ, ἥτις ἀδαιρέτως κατελήφθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων (τῷ 1885), ὀλίγοι ἀπέμειναν ἕνεκα τῶν φρικωδῶν διωγμῶν, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων.

Πολιτικὴ κατάστασις. Πρὸ τῶν τελευταίων πολέμων ἄπασα ἡ Νότιος Θράκη ἀνήκεν εἰς τὴν Τουρκίαν. Νῦν εἰς ταύτην ἀνήκει ἡ Νοτιοανατολική, ἥτις περιέχει τὸν νομὸν Ἀνδριανουπόλεως, τὴν ἄμεσον διοίκησιν τῶν Μετρῶν τῆς (Τσατάλτζας) καὶ τὸ εὐρωπαϊκὸν τμήμα τοῦ νομοῦ Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ δὲ Δυτικὴ, ὡς καὶ ἡ Βόρειος Θράκη (Ἀνατολικὴ Ῥωμυλία) ἀνήκει εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

1. ΝΟΤΙΟΣ ΘΡΑΚΗ (ΤΟΥΡΚΙΚΗ)

Α'. Νομὸς Κωνσταντινουπόλεως.

Πληθυσμὸς. 1,270.000 κατὰ μετὰ τοῦ Ἀσιατικοῦ τμήματος.

Πόλεις. Κωνσταντινούπολις (900.000 κατ.), ἡ μεγίστη τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων κειμένη παρὰ τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Κεράτιον κόλπον ἐν τῇ μαγευτικωτάτῃ τοποθεσίᾳ.

Πρὸς τὴν βασιλίδα ταύτην τῶν πόλεων στρέφονται τώρα τὰ βλήματα καὶ οἱ πόθοι τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους.

Β'. Διοικήσεις Μετρῶν (Τσατάλτζας).

Πληθυσμὸς 70,000 κατοίκους.

Πρωτεύουσα τῆς διοικήσεως ταύτης εἶνε αἱ Μέτροι (κ. Τζατάλτζα) ὅπου ἀνεστάλη ἡ πρὸς τὴν Κων(πολιν) προέλασις τῶν Βουλγάρων.

Γ'. Νομὸς Ἀνδριανουπόλεως.

Πληθυσμὸς (700 χιλ. κάτοικοι).

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Ὁ νομὸς Ἀδριανουπόλεως περιέχει 4 διοικήσεις: 1) Ἀδριανουπόλεως, 2) Σαράντα Ἐκκλησιῶν 3) Ραιδεστοῦ καὶ 4) Καλλιπόλεως.

1) **Ἡ Διοίκησις Ἀδριανουπόλεως**, ἔχει πρωτεύουσαν

τὴν Ἀδριανούπολιν (90,000 κατ.) κτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ.

2) Ἡ διοίκησις **Σαράντα Ἐκκλησιῶν** ἔχει πρωτεύουσαν τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας (17,000 κατ.).

3) Ἡ διοίκησις **Ραιδεστοῦ** ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ραιδεστόν (28,000 κατ.), ἣτις εἶνε παράλιος καὶ ἐμπορικὴ πόλις.

4) Ἡ διοίκησις **Καλλιπόλεως** ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Καλλιπόλιν (35,000 κατ.) ἣ ἐποία κεῖται πρὸς τὸ βόρειον στόμιον τοῦ Ἑλλησπόντου.

2. ΔΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗ (ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ)

Πληθυσμὸς 320,000 κατ.

Πόλεις. Τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Θράκης ἕπερ ἐδόθη εἰς τὴν Βουλγαρίαν κατοικεῖται ὑπὸ τούρκων καὶ Ἑλλήνων, ἐλαχίστων δὲ Βουλγάρων, ἔχει δὲ τὰς ἐξῆς πόλεις: τὸ Δεδεαγάτς, ἐπίνειον τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἄλλων μεσογείων πόλεων. — Ἄλλαι πόλεις εἶνε τὸ Σουφλί, ἡ Γιουμουλιτζίνα (15,000 κατ.), ἡ Ξάνθη, ὀνομασθὴ διὰ τὰ καπνὰ αὐτῆς (πόλις Ἑλληνικωτάτη) καὶ τὸ Πόρτο-Λάγω, ἐπίνειον τῶν δύο ἀνωτέρω πόλεων.

3. ΒΟΡΕΙΟΣ ΘΡΑΚΗ

Ἡ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΡΩΜΥΛΙΑ (ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ)

Πληθυσμὸς 1,200,00 κατ.

Πόλεις. Φιλίππουπολις (50,000 κατ.) πρωτ. κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Βασιλέως τῆς Μακεδονίας. Ἡ πόλις πρὸ τινων ἀκόμη ἐτῶν ἦτο τελείως Ἑλληνική, κατοικοῦσι δὲ ἀκόμη τινὲς Ἑλληνες διατηροῦντες Ἑλληνικὰ Ἐκπαιδευτήρια (ἔδρα Ἑλλ. Μητροπ.), Στενῆμαχος (14,000 κατ.) πόλις Ἑλληνικωτάτη. — Τατὰρ Παζατζίκι (18,000 κατ.) — Στάρα Ζαγορά (δηλ. Νέα Ζαγορά), Βουλγαρικαὶ πόλεις.

Συγκοινωνία τῆς Θράκης. Ἐν τῇ Θράκῃ ὑπάρχει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἡ ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διακλαδιζομένη κατὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐβρου (ἐν τῇ σταθμῷ Κουλελί Βουργάζ):

καὶ ὁ μὲν βορειότερος κλάδος διευθύνεται πρὸς τὴν Ἀνδριανούπολιν, Φιλιππούπολιν, Σόφριαν καὶ λοιπὴν Εὐρώπην, ὁ δὲ νοτιώτερος πρὸς τὴν Μακεδονίαν μέχρι Θεσσαλονίκης.

Αἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως διὰ τοῦ βορειότερου κλάδου συνδεόμεναι πόλεις εἶνε: Κωνσταντινούπολις — Τσατάλτζα — Τσορλοῦ — Λουλέ Βουργάς — Κουλελι Βουργάς — Ἀδριανούπολις — Φιλιππούπολις — Τατάρ Παζαρτζίκ. Διὰ διακλαδώσεως ἐν τῇ Ἀνατ. Ρωμυλίᾳ συνδέονται καὶ αἱ πόλεις Στάρα Ζαγορά — Νόβα Ζαγορά — Ὑάμπολις καὶ Πύργος.

Διὰ τῆς ἐκ Κουλελι Βουργάς εἰς Μακεδονίαν γραμμῆς συνδέονται αἱ ἐξῆς πόλεις: Διδυμότειχον — Σουφλι — Δεδεαγάτς — Γιουμουτζίνα — Ξάνθη. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ πολλαὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοὶ συγκοινωνία ἐκτελεῖται καὶ διὰ θαλάσσης, διότι ἀτμόπλοια προσεγγίζουσιν εἰς τοὺς κυριωτέρους λιμένας.

ΑΛΥΤΡΩΤΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Α΄. ΝΟΤΙΟΙ ΣΠΟΡΑΔΕΣ (ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ)

Θέσις. Αἱ νῆσοι αὗται ἄρχονται νοτιώτερον τῆς Σάμου καὶ τελευτῶσιν εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν παρὰ τὴν Κρήτην. Εἶναι καὶ αὗται ὄρειναι, αἱ πλεῖστα εἰς εὐφορίαν.

Πολ. κατάστασις. Κατὰ τὸν μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Τουρκίας πόλεμον, ὅστις ἐγένετο ὀλίγον πρότερον τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου, αἱ νῆσοι αὗται εἶχον καταληφθῆ ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, οὗτω δὲ εἶχον τὴν ἀτυχίαν νὰ μὴ ἀποκτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν, ὅπως αἱ ἄλλαι νῆσοι. Οἱ φιλοπάτριδες ὅμως κάτοικοι αὐτῶν διεμαρτυρήθησαν ἐντόνως πρὸς τὰς Μεγάλας Δυνάμεις καὶ ἐλπίζουσιν ὅτι ταχέως θὰ ἐπιτύχωσι τὰς δικαίας ἀξιώσεις αὐτῶν, ὅπως ἐνωθῶσι μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Εἶνε δὲ αἱ ἐξῆς:

Πάτριος. (3,700 κατ.). Εἶνε μικρὰ καὶ πετρώδης νῆσος, ὀνομαστή διότι ἐνταῦθα ὁ Εὐαγγελιστής, Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, ἐξόριστος ὢν, ἔγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Λέρος. (7,000 κατ.), μικρά νήσος πετρώδης και ἄγονος, ἔχουσα λιμένα ἀσφαλῆ.

Κάλυμνος (20,000 κατ.), ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας νήσους, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιείαν και τὸ ἐμπόριον.

Κῶς (28,000 κατ.), εἶνε νήσος εὐφορος και εἶνε πατρίς τοῦ μεγάλου ἱατροῦ τῆς ἀρχαιότητος Ἴπποκράτους.

Ἄστυπάλαια. Κεῖται πλησίον τῶν Κυκλάδων νήσων και ἔχει λιμένα εὐρύχωρον.

Νίσυρος. (5,500 κατ.), εἶνε μικρά νήσος, ἔχουσα πλούσια ὄρυχεα θείου.

Τήλος. Κεῖται πλησίον τῆς Κνιδίας χερσονήσου· οἱ κάτοικοι τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιείαν.

Σύμη. Κεῖται πλησίον τῆς Τήλου και οἱ κάτοικοι τῆς ἀσχο-
λοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιείαν.

Χάλκη. Ἐχει (2,000 κατ.), και κεῖται πρὸ τῆς Ῥόδου.

Ῥόδος. (47,000 κατ.), εἶνε μεγάλη και εὐφορος νήσος.

Κάρπαθος. Κεῖται μεταξὺ τῆς Ῥόδου και τῆς Κρήτης, και ἡ **Κάσος**, ἡ ὁποία κεῖται ἐπίσης μεταξὺ τῆς Ῥόδου και τῆς Κρή-
της· εἶνε γνωστὴ διότι τῷ 1824 κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ
στόλου.

B. ΚΥΠΡΟΣ

Πληθυσμὸς (270,000 κατ.).

Θέσεις. Ἡ Κύπρος εἶνε ἡ μεγαλυτέρα τῶν Ἑλλην. νήσων και ἡ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμὸν μετὰ τὴν Κρήτην· κεῖται ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσῃ ἀπέναντι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας και τῆς Συρίας.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ νήσος εἶχεν ὑποταχθῆ εἰς τοὺς Τούρκους, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1878 διὰ συνθήκης παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν και διοικεῖται τώρα ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀρμοστοῦ ἔχοντος παρ' ἑαυτοῦ συμβούλιον ἐκτελεστικὸν και Κυπριακὴν βουλὴν ἐκ 18 με-
λῶν. Τελευταίως κατὰ τὴν ἔκκληξιν τοῦ πολέμου τῆς Τουρκίας κατὰ τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας και Ῥωσίας, ἡ Ἀγγλία ἐκήρυξε τὴν ἑνω-
σιν τῆς νήσου μετὰ μετὰ τοῦ Ἀγγλικοῦ κράτους. Ἄλλ' ὁ διακαής

πόθος τῶν Κυπρίων εἶνε ἡ ἔνωσις τῆς νήσου μετὰ τῆς μητρ' Ἑλλάδος, τὴν ὁποῖαν ἀναμφιβόλως δὲν θὰ ἀρνηθῆ τὸ φιλελεύθερον Ἀγγλικὸν Ἔθνος...

Πόλεις. Πόλεις ἀξίαι λόγου ἐν τῇ νήσῳ εἶνε ἡ *Λευκωσία* (16,000 κατ.) ἡ ὁποία εἶνε ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Κύπρου καὶ τοῦ Ἀγγλοῦ ἀρμοστοῦ. ἔχει λαμπρὸν γυμνάσιον, ὀνομαζόμενον Παγκύπριον καὶ πολλὰ ἄλλα Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια.

Ἄλλαι πόλεις ἀξίαι λόγου εἶνε ἡ *Λάρναξ*, ἡ *Λεμεσός*, ἡ Ἀμμοχώστος, ἡ *Νέα Πάφος* κ. ἄ.

Συγκοινωνία. Ἐκτὸς τῆς διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας ἡ Κύπρος ἔχει καὶ σιδηροδρομικὴν γραμμὴν συνδέουσαν τὴν Λάρνακα μετὰ τῆς Ἀμμοχώστου, Λευκωσίας καὶ Μόρφου.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Θέσις. Τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος κατέχει τὸ ΝΑ, μέρος τῆς Εὐρώπης καὶ τὸ Ν. τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Ἐκτασις. Τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος ἐδιπλασιάσθη σχεδὸν διὰ τῶν δύο τελευταίων νικηφόρων πολέμων, περιλαμβάνει δὲ σήμερον τὴν Πελοπόννησον, τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Ἥπειρον, τὸ μεγαλύτερον καὶ εὐφορώτερον μέρος τῆς Μακεδονίας καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἴονιου καὶ Αἰγαίου πελάγους.

Φυσικὴ διάπλασις τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινὸν καὶ διασχίζεται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ὑπὸ πολλῶν ὄροσειρῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ὑπάρχουν κοιλάδες καὶ πεδιάδες εὐφοροὶ διαρρέομεναι ὑπὸ ποταμῶν μικρῶν καὶ μεγάλων.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος εἶνε προεκτάσεις τῶν Ἀλπεων διότι ἀπὸ τοῦ Σκάρδου, τὸ ὁποῖον εἶνε προέκτασις αὐτῶν, ἀποσχίζεται ἡ Πίνδος, τῆς ὁποίας διάφοραι διακλαδώσεις εἶνε τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ κυριώτερα ὄρη εἶνε τὰ ἑξῆς: ἡ Κυλλήνη, τὰ Ἀροάνα, τὸ Ἀραχναῖον, τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Παρθένιον, τὸ Μαίναλον, τὸ Λύκαιον, τὰ Νόμια, ἡ Ἰθώμη, ὁ Λυκόδημος, ὁ Ταῦγετος καὶ ὁ Πάργων ἐν Πελοποννήσῳ, ὁ Ὀλυμπος, ἡ Ὀσσα, τὸ Πήλιον, τὰ Καμβούνια, ἡ Πίνδος, τὰ Τσουμέρκα, τὸ Μακρονόρος, τὰ Ἀκαρνανικά, τὸ Παλαιτωλικόν, ὁ Ἀράκυνθος, ὁ Τυμφρηστός, ἡ Ὀρθρυς, ἡ Οἶτη, τὸ Καλλίδρομον, ὁ Κόραξ, ὁ Παρνασός, ἡ Γκιῶνα, ὁ Ἐλικών, ὁ Κιθαιρών, ἡ Γεράνεια, τὸ Πεντελικόν, ὁ Ὑμητός, ὁ Κορυθαλλός, τὸ Αἰγάλεων καὶ τὸ Λαύρειον ἐν τῇ Μέσῃ Ἑλλάδι, τὸ Δρύον, τὸ Τελέθριον, τὸ Κανδηῆλι, ἡ Δίρφυς, ὁ Ὀλυμπος, ἡ Ὀχη, ἡ Ἰστώνη, ὁ Αἶνος καὶ ὁ Σκοπὸς ἐν ταῖς νήσοις, τὰ Κεραῦνια, τὰ Νεμέριτζικα, τὸ Βόϊον, ἡ Τύμφη, ὁ Λάκμων, καὶ ὁ Τόμαρος ἐν Ἠπείρῳ, ὁ Σκάρδος, ἡ Κανδοῦα, τὰ Καμβούνια, ὁ Πίερος, τὸ Βέρομιον, ἡ Κερκίγη καὶ ἡ Ῥοδόπη ἐν Μακεδονίᾳ.

Πεδιᾶδες. Πεδιᾶδας ἔχει τὴν τῆς Ἀργολίδος, τὴν τῆς Κορινθίας, τὴν τῶν Πατρῶν, τὴν τῆς Αἰγιαλείας, τὴν τῆς Ἠλείας, τὴν τῶν Καλαμῶν, τὴν τῆς Μεσσηνίας, τὴν τῆς Κυπαρισσίας, τὴν τῆς Λακεδαιμόνος, τὴν τοῦ Ἐλους, τὴν τῶν Μολάων, τὴν τῆς Μαρτινείας, τὴν τῆς Τεγέας καὶ τὴν τῆς Μεγαλοπόλεως ἐν Πελοποννήσῳ, τὴν τῶν Τρικκάλων, τὴν τῆς Καλαμπάκας, τὴν τῆς Καρδίσης, τὴν τῆς Λαρίσης, τὴν τῶν Φαρσάλων, τὴν τῆς Λαμίας, τὴν τῆς Ἀταλάντης, τὴν τῆς Ἀμφίσης, τὴν τῆς Λεβαδείας, τὴν τῶν Θηβῶν, τὴν τοῦ Μαραθῶνος, τὴν τῶν Ἀθηνῶν, τὴν τῶν Μεσογείων, τὴν τῆς Ἐλευσίνος, τὴν τῶν Μεγάρων, τὴν τοῦ Ἀργιῖου καὶ τὴν τῆς Ἀκαρνανίας ἐν τῇ Μέσῃ Ἑλλάδι, τὴν τῆς Χαλκίδος καὶ τῆς Ἰστιαίας ἐν ταῖς νήσοις τὴν τῶν Ἰωαννίνων καὶ τὴν Ἀμβρακικὴν ἐν Ἠπείρῳ τὴν τῆς Φλωρίνης, τὴν τῶν Καῖλαριῶν, τὴν τῆς Καστορίας, τὴν τῆς Θεσσαλονίκης, τὴν τῶν Σερρῶν καὶ τὴν τῆς Δράμας ἐν Μακεδονίᾳ.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ἀλιάκμονα, τὸν Ἀξιόν, τὸν Στρυμόνα καὶ τὸν Νέστον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, τὸν Ἀῶν, τὸν Θύαμιν, τὸν Ἀχέροντα, τὸν Λοῦθρον καὶ τὸν Ἀραχθὸν ἐν Ἠπείρῳ, τὸν Ἀήλατον καὶ τὸν Κάλλατα ἐν Εὐβοίᾳ, τὸν Θεσσαλικόν, τὸν Πηνειόν, τὸν Ἀχελῶν, τὸν Εὐήρον, τὸν Σπερχειόν, τὸν Βοιωτικόν

Κηφισόν, τὸν Δάφνον, τὸν Ἀττικὸν Κηφισὸν καὶ τὸν Ἴλισόν ἐν τῇ Μέσῃ Ἑλλάδι, τὸν Ἀσωπὸν, τὸν Ἰναχον, τὸν Ἐρασίον, τὸν Πηνειόν, τὸν Ἀλφειόν, τὸν Ἐρύμανθον, τὸν Λάδωνα, τὸν Πάμισον, τὸν Νέδωνα καὶ τὸν Εὐρώταν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ.

Λίμνες. Λίμνας ἔχει τὴν Στυμφαλίδα, τὴν Φενεὸν καὶ τὴν Λέρονην ἐν Πελοποννήσῳ· τὴν Κωπαΐδα, τὴν Ὑλικήν, τὴν Τρεφίαν, τὴν Ἀμβρακίαν, τὴν Ὀξηρόν, τὴν Λυσιμαχίαν, τὴν Τριχωνίδα, τὴν Βοιβηΐδα, τὴν Νεσσωνίδα, τὴν Ἀσκουρίδα καὶ τὴν Ξυνιάδα ἐν τῇ Μέσῃ Ἑλλάδι, τὴν Ἀχερουσίαν καὶ τὴν Παμβώτιν ἐν τῇ Ἠπειρῷ, τὴν Λυχνίτιν, τὴν τῆς Πρέσπης, τὴν Ὀρεστιάδα, τὴν Βεγοροῖτιν, τὴν Βόλβην καὶ τὴν Κροκίην ἐν Μακεδονίᾳ.

Θαλάσιος Διαμελισμός. Καμμία ἄλλη χώρα δὲν εἶνε τόσον διαμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ὅσον εἶνε ἡ Ἑλλάς. Ἡ θάλασσα εἰσχωροῦσα βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν σχηματίζει πολλοὺς κόλπους καὶ ἀκρωτήρια καὶ ἀποχωρίζει πολλὰς χερσονήσους.

Κόλποι. Οἱ σπουδαιότεροι κόλποι εἶνε ἐν μὲν τῷ Ἴονίῳ ὁ Ἀμβρακικός, ὁ Πατραϊκός, ὁ Κορινθιακός, ὁ Κυπαρισσιακός, ὁ Μεσσηνιακός καὶ ὁ Λακωνικός, ἐν δὲ τῷ Αἰγαίῳ πελάγει ὁ Ἀργολικός, ὁ Σαρωνικός, ὁ Εὐβοϊκός, ὁ Μαλιακός, ὁ Παρασιτικός, ὁ Θερμαϊκός, ὁ Τορωναῖος, ὁ Σιγγιτικός, ὁ Στρομμονικός καὶ ὁ τῆς Καβάλλας, ἐν δὲ τῷ Κρητικῷ πελάγει ὁ τῆς Κισιάμου, ὁ τῶν Χανίων, ὁ τῆς Σούδας, ὁ Ἀμφιμαλῆς καὶ ὁ τῆς Μιραμπέλλου.

Χερσόνησοι. Αἱ σπουδαιότεροι χερσόνησοι εἶνε ἡ Χαλκιδικὴ καὶ αἱ ἐκ ταύτης σχηματιζόμεναι Ἀκτὴ, Σιθωνία καὶ Παλλήνη, ἡ Μαγνησία, ἡ Ἀττικὴ, ἡ Πελοπόννησος καὶ αἱ εἰς αὐτὴν σχηματιζόμεναι Ἀργολικὴ, Ἀνατολικὴ Λακωνικὴ, Δυτικὴ Λακωνικὴ καὶ Μεσηνιακὴ.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρωτήρια εἶνε τὸ Ἀκροκεραύνιον, τὸ Φαλακρόν, ἡ Λευκίμμη, ἡ Ἀμφίπαγος, ὁ Λευκάτας, τὸ Ἀκτιον, τὸ Ἀντίρριον, τὸ Ρίον, ὁ Ἀραξος, ὁ Χελωνάτας, ὁ Ἰχθύς, ὁ Ἀκρίτας, τὸ Ταίναρον, ὁ Μαλέας, τὸ Σκόλλαιον, τὸ Σούνιον καὶ ὁ Καφηρεὺς.

Πορθμοί. Οἱ σπουδαιότεροι πορθμοὶ εἶνε ὁ τῆς Προβέξης, ὁ τοῦ Ρίου καὶ ὁ τοῦ Εὐδρίπου.

Ἴσθμοι. Ἴσθμὸν ἔχει ἕνα, τὸν τῆς Κορίνθου, ὁ ὅποιος συν-

δέει τὴν Πελοπόννησον μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ τούτου ἔχει ἀνοιχθῆ διώρυξ, ἡ ὁποία συνδέει τὸν Κορινθιακὸν μετὰ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶνε ποικίλον· γενικῶς ὁμοῦ εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶνε κατὰ τὸ περισσότερο μέρος ὄρεινόν, ἀλλ' ἔχει καὶ κοιλάδας καὶ πεδιάδας πολλὰς καὶ εὐφόρους.

Προϊόντα. Τὰ προϊόντα τῆς Ἑλλάδος εἶνε πολλὰ καὶ ποικίλα. Τοιαῦτα δὲ εἶνε 1) φυτικά, π. χ. δημητριακοὶ καρποί, σταφίς, σῦκα, καπνός, οἶνος, ἔλαιον, ἑλαίαι, ὀπώραι καὶ πολλὰ ἄλλα· 2) ὀρυκτά, π. χ. σίδηρος, μόλυβδος, χαλκός, γαιάνθρακες, σμύρις, θηραϊκὴ γῆ, θεῖον, μάρμαρα καὶ ἄλλα· 3) ζῷα, π. χ. πρόβατα, αἴγες, βόες, χῶροι, ἵπποι, ὄνοι, ἡμίονοι καὶ ἄλλα.

Ἄγρια ζῷα ὀλίγα ζῶσιν ἐν Ἑλλάδι· τοιαῦτα δὲ εἶνε λύκοι, θῶες, ἀλώπεκες, κάπροι, δορκάδες καὶ ἔλαφοι.

Ἀσχολία κατοίκων. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἐμπορίαν, τὴν ναυτιλίαν, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἄν καὶ τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶνε κατάλληλον διὰ τὴν καλλιέργειαν ὄλων τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῴων τῆς ζώνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκομεν, ἐν τούτοις ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶνε ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένα. Διὰ τοῦτο πολλοὶ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ πολλὰ ζῷα εἰσάγονται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ διαφόρων ἄλλων μερῶν τῆς Εὐρώπης.

Βιομηχανία καὶ ἐμπορία. Ἡ βιομηχανία ἐν Ἑλλάδι ἤρχισε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη νὰ ἀναπτύσσηται μεγάλως, ἀλλὰ πάλιν δὲν ἐπαρκεῖ εἰς ὅλας τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων. Οἱ σπουδαιότεροι κλάδοι βιομηχανίας ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἡ οἰνοποιία, ἡ οἰνοπνευματοποιία, ἡ ὑφαντουργία, ἡ μεταξουργία, ἡ βαμβακουργία, ἡ μεταλλουργία, ἡ σιδηρουργία, ἡ σαπωνοποιία, ἡ βυρσοδεψικὴ, ἡ κηροπλαστικὴ καὶ ἄλλαι.

Ἡ ἐμπορία ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἐπίσης ἀνεπτυγμένη· διότι γίνεται μὲν εἰσαγωγὴ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ δημητριακῶν καρπῶν, ζῴων, Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ύφρασμίτων και άλλων ειδῶν βιομηχανίας, ἀλλὰ γίνεται και σπουδαία ἐξαγωγή πολυτίμων προϊόντων τοῦ τόπου, ἤτοι σταφίδος, ἐλαίου, καπνοῦ, οἴνου, οἶνοπνευματωδῶν ποτῶν, σύκων, ἐλαιῶν, μετὰξῆς, ἐσπεριδοειδῶν και ἄλλων.

Τὰ κυριώτερα ἐμπορικὰ κέντρα ἐν Ἑλλάδι εἶνε ὁ Πειραιεὺς, αἱ Πάτραι, ἡ Σύρος, αἱ Καλάμαι, ἡ Κέρκυρα, ὁ Βόλος, ἡ Θεσσαλονίκη και ἡ Καβάλλα.

Ναυτελία και συγκοινωνία. Ἡ Ἑλλάς ὡς ἐκ τοῦ θαλασσοῦ διαιμελισμοῦ αὐτῆς, εἶνε χώρα κατ' ἐξοχήν ναυτική. Κατέχει δὲ σπουδαίαν θέσιν μεταξὺ τῶν διαφόρων ναυτικῶν κρατῶν, διότι ἔχει περὶ τὰ 1200 ἐμπορικὰ πλοῖα ἱστιοφόρα και περισσότερα τῶν 4 0 ἀτμοπλοίων, τὰ ὅποια μὲ ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν φέρουσι τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς λιμένας τοῦ κόσμου.

Ἄλλὰ και ἡ συγκοινωνία ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη, ὄχι μόνον κατὰ θάλασσαν δι' ἀτμοπλοίων και ἱστιοφόρων, τὰ ὅποια ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους ἰδιώτας και ἐταιρείας, ἀλλὰ και κατὰ ξηρὰν δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν, αἱ ὅποια συνδέουσι τὰς διαφόρους πόλεις, κώμας και κωμοπόλεις αὐτῆς και διὰ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Αἱ κυριώτεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶνε 1) Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Κορίνθου. 2) Κορίνθου — Ἄργους — Τριπόλεως — Μελιγαλᾶ — Καλαμῶν — Νησίου. 3) Κορίνθου — Αἰγίου — Πατρῶν — Πύργου — Κυπαρισσίας. 4) Ἄργους — Ναυπλίου. 5) Πύργου — Ὀλυμπίας. 6) Πύργου — Κατακόλου. 7) Διακοφτοῦ — Καλαβρύτων. 8) Μελιγαλᾶ — Κυπαρισσίας. 9) Κρουνηρίου — Μεσολογγίου — Ἀγρινίου. 10) Ἀθηνῶν — Κιφισίας. 11) Ἀθηνῶν — Λαυρείου. 12) Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Λαρίσης — Θεσσαλονίκης. 13) Βόλου — Μηλεῶν. 14) Βόλου — Βελεστίνου — Δεμερλή — Καρδίσης — Τρικκάλων — Καλαμπάκας. 15) Βόλου — Βελεστίνου — Λαρίσης — Θεσσαλονίκης. 16) Θεσσαλονίκης — Βεροίας — Ἐδέσης — Μοναστηρίου. 17) Θεσσαλονίκης — Σκοπίων — Σερβίας, και 18) Θεσσαλονίκης — Σερρών — Δράμας — Κωνσταντινουπόλεως.

Θρησκεία. Ἡ ἐπίσημος ἐν Ἑλλάδι θρησκεία εἶνε ἡ ὀρθόδοξος χριστιανική, ἀλλὰ και πᾶσα ἄλλη θρησκεία εἶναι ἀνεκτή. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶνε αὐτοκέφαλος διοικου-Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μένη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ὅστις εἶνε ἰσόβιος πρόεδρος αὐτῆς καὶ ἐκ τεσσάρων ἄλλων ἀρχιερέων ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῶν καλουμένων κατ' ἔτος. Ἐκτὸς τῶν Ὁρθοδόξων ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις ἐν Ἑλλάδι καὶ τινες Ἑλληνες τοῦ δυτικοῦ δόγματος, ὡς καὶ Μωαμεθανοί, Ἰουδαῖοι καὶ ὀλίγοι Διαμαρτυρόμενοι.

Παιδεία. Ἡ Παιδεία ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἀρκούντως διαδεδομένη· ἰδίως δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀνεπτύχθη καὶ ἀναπτύσσεται εὐρύτατα. Ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία παρέχεται δωρεάν· διαιρεῖται εἰς κατωτάτην, μέσην καὶ ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν. Καὶ διὰ μὲν τὴν κατωτάτην ἐκπαίδευσιν ὑπάρχουσι πολλὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ γραμματεῖα· εἶνε δὲ ὑποχρεωτικὴ. Διὰ δὲ τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν ὑπάρχουσι πολλὰ Ἑλληνικὰ καὶ ἀστικά σχολεῖα, γυμνάσια καὶ ἐμπορικὰ σχολαί. Διὰ δὲ τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν εἶνε τὸ Ἐθνικὸν καὶ τὸ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, ἦτοι τὸ Πολυτεχνεῖον, τὸ πρακτικὸν Λύκειον, ἡ Ῥιζάρειος ἐκκλησιαστικὴ σχολή, διδασκαλεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων, ἱερατικὰ σχολαί· ἡ ἐν Ἀθήναις σχολή τῶν Εὐελπίδων, αἱ ἐν Πειραιεὶ ναυτικὰ σχολαί, τῶν Δοκίμων καὶ ἡ Ἐμπορικὴ ναυτικὴ καὶ ἡ ἐν Κερκύρα τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν· προσέτι δὲ γεωργικὰ σχολαί, γεωργικὰ σταθμοὶ καὶ ἐμπορικὰ σχολαί.

Δικαιοσύνη. Διὰ τὴν ἀπονομὴν τῆς Δικαιοσύνης ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι ὁ Ἄρειος πάγος, τὸ ἀνώτατον δικαστήριον, ἐφετεῖα, πρωτοδικεῖα, πλημμελειοδικεῖα, πταισματοδικεῖα καὶ πολλὰ εἰρηνοδικεῖα. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις καὶ δύο στρατοδικεῖα διὰ τοὺς στρατιωτικοὺς ἐγκληματίας.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1843 εἶνε μοναρχία συνταγματικὴ, βασιλεὺς δὲ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ 1913 εἶνε ὁ ἑνδοξος **Κωνσταντῖνος Β'**, υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ δολοφονηθέντος ἀιμνήστου βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α'. Ἡ Ἑλλάς ἔχει καὶ ἐν νομοθετικῶν σῶμα, τὴν Βουλὴν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἐκ βουλευτῶν τοὺς ὁποίους ἐκλέγουσιν οἱ Ἑλ-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

λγνες πολῖται οἱ συμπληρώσαντες τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Ἡ Κυβέρνησις ἀποτελεῖται ἐξ ἑννέα ὑπουργῶν, τῶν ὁποίων ὁ εἰς προῖσταται αὐτῆς καὶ ὀνομάζεται πρῶθυπουργὸς ἢ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Τὰ ἑννέα ὑπουργεῖα, τὰ ὁποῖα διευθύνουσιν οἱ ὑπουργοί, εἶνε 1) τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, 2) τῶν Ἐσωτερικῶν, 3) τῶν Ἐξωτερικῶν, 4) τῆς Δικαιοσύνης, 5) τῶν Οἰκονομικῶν, 6) τῶν Στρατιωτικῶν, 7) τῶν Ναυτικῶν, 8) τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ 9) τῆς Συγκοινωνίας.

Διοικήσεις. Πρὸς εὐκολίαν τῆς διοικήτεως ἡ μὲν παλαιὰ Ἑλλάς ἔχει διαιρεθῆ εἰς 16 νομούς, ἐκάστου τῶν ὁποίων πρῖσταται εἰς νομάρχης· ἐκ τούτων 3 ὑπάρχουσι ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ καὶ τῇ Π. Ἡπείρῳ, 3 ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι, 5 ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, 2 ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ 3 ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Ἴονίου. Ἐκαστος νομὸς διαιρεῖται εἰς μίαν ἢ εἰς περισσοτέρας ἐπαρχίας, αὗται δὲ εἰς δήμους καὶ κοινότητας.

Ἡ δὲ Νέα Ἑλλάς ἀποτελεῖται ἐκ 14 νομῶν, ἧτοι τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων καὶ τοῦ νομοῦ Πρεβέζης ἐν Ἡπείρῳ, ἐκ τῶν νομῶν Λέσβου, Χίου καὶ Σάμου ἐν ταῖς ἀπελευθερωθείσαις νήσοις τοῦ Αἰγαίου. Ἐκ τῶν νομῶν Θεσσαλονίκης, Κοζάνης, Φλωρίνης Σερρῶν καὶ Δράμας ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐκ τῶν νομῶν Χανίων, Ρεθύμνης, Ἡρακλείου καὶ Λασηθίου.

Πολεμικαὶ Δυνάμεις. Πάντες οἱ Ἕλληνες πολῖται ἀπὸ τοῦ 19ου ἔτους τῆς ἡλικίας των μέχρι τοῦ 50ου θεωροῦνται στρατεύσιμοι. Ὁ στρατὸς τῆς Ἑλλάδος ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 75 χιλιάδας περίπου ἀνδρῶν, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου εἰς 500 χιλιάδας περίπου. Ἡ δὲ κατὰ θάλασσαν δύναμις ἀποτελεῖται ἐκ 4.000 ἀνδρῶν περίπου καὶ 46 πολεμικῶν πλοίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἔξ εἶνε θωρηκτά, αἱ Σπέτσαι, ἡ Ὑδρα, τὰ Ψαρά, ὁ ἔνδοξος Ἀβέρωφ, ἡ Αἴγιος καὶ τὸ Κιλκίς, τὰ ὁποῖα εἶνε προωρισμένα νὰ ἀνανεώσωσι τὰ τρόπαια τῆς Σαλαμίνας καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ νὰ περιαγάγωσι νικηφόρον τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν ἀνὰ τὸ Αἶγατον πέλαγος καὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἔξεδοθη

ΧΑΡΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ
ΤΗΣ
ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΝ ΔΙΑΙΡΕΣΙΝ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ
ΕΚΔΟΣΙΣ ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1915

Μέγεθος 75×106

Τιμᾶται λεπτ. 70.
Ἔως βιβλίον ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου. » 80.
Ὁ αὐτὸς ἐπὶ λινοῦ πανίου μετὰ δύο ράβδων δραχ. 35 — .

Ν. ΓΚΙΝΟΠΟΥΛΛΟΥ

ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ
ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Μ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΝ τεύχος Α΄.
ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΝ τεύχος Β΄ (Ἀναγνωσματάριον).
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ Β΄ τάξεως.
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ Γ΄ τάξεως.
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ Δ΄ τάξεως.
ΣΥΛΛΟΓΗ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ Β΄ τάξεως.
ΣΥΛΛΟΓΗ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ Γ΄ τάξεως.
ΣΥΛΛΟΓΗ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ Δ΄ τάξεως.

Ι. ΛΑΖΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΝ τεύχος Α΄
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ Β΄ τάξεως.
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ Γ΄ τάξεως.

0020560537

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

